

> Retouradres

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Onze referentie
2025-0000422586

Bijlage(n)
6

Datum 14 juli 2025
Betreft Aanbieding monitoringsrapportage 2024 - Monitor Werking
Omgevingswet

Bijgaand bied ik u de eerste rapportage vanuit de Monitor Werking Omgevingswet aan, met daarin de bevindingen over het jaar 2024. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor het stelsel van de Omgevingswet voer ik de Monitor Werking Omgevingswet uit, om zicht te houden op de werking van het stelsel en instrumentarium van de Omgevingswet.¹ De jaarlijkse rapportages vanuit de monitor voorzien uw Kamer, de Tweede Kamer, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, de bijdrage van het gebruik van die instrumenten aan het realiseren van de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de nieuwe manier van werken die hierbij nodig is.

De verbeterdoelen zoals door de wetgever beoogd, zijn:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht,
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

De verzameling van gegevens voor de Monitor Werking Omgevingswet vindt jaarlijks binnen drie onderzoeken plaats: de kwantitatieve monitoring door de Tactische Beheerorganisatie (TBO) Kadaster, het kwalitatieve onderzoek door Royal Haskoning DHV en het tekstanalyseonderzoek door Arcadis.² Binnen de kwantitatieve monitoring wordt informatie opgehaald over het gebruik van de kerninstrumenten op basis van de gegevens in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit onderzoek bevat alle omgevingsdocumenten en verzoeken die in 2024 in het DSO zaten. Het kwalitatieve onderzoek levert informatie op over de

¹ Door de uitvoering van deze monitor wordt invulling gegeven aan een aantal toezeggingen van het kabinet aan de Eerste Kamer, te weten T02887, T02857, T02862 en T02863. Een aantal toezeggingen met betrekking tot de monitoring van de Ow zullen nader worden uitgewerkt in meer verdiepende onderzoeken. Dit betreft onderwerpen die vooral eenmalig een goede analyse vragen en waarbij jaarlijkse meting alleen onvoldoende inzicht geeft. Over deze aanvullende onderzoekagenda zal ik u op termijn nader informeren.

² Voor het jaar 2024 werd dit onderzoek eenmalig in pilotvorm uitgevoerd, de komende jaren vindt het onderzoek jaarlijks plaats.

verbeterdoelen en de nieuwe manier van werken, door middel van desk study en groepsbijeenkomsten met bevoegde gezagen. Het tekstanalyseonderzoek levert aanvullende informatie over de kerninstrumenten op, informatie over het vaststellingsproces en de inhoud van de kerninstrumenten die niet geautomatiseerd uit het DSO te halen is. Zowel het kwalitatieve onderzoek als het tekstanalyseonderzoek zijn op basis van een selectie van onderzoeksgevallen gedaan.

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

De eerste rapportage vanuit de monitor is de Rapportage 2024. Deze rapportage geeft een beeld van het eerste jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet: een jaar dat zich kenmerkte als een jaar waarin alle overheden daadwerkelijk met de Omgevingswet en de kerninstrumenten in de praktijk aan de slag moesten.

Onze referentie

2025-0000422586

In deze brief ga ik in op de vijf beschrijvende conclusies uit de rapportage:

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt
2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt
3. Gemeenten hadden in 2024 de voorkeur voor de BOPA-vergunning boven de omgevingsplanwijziging
4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na
5. Bevoegde gezagen ervaren geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Daarnaast schets ik kort welke onderwerpen binnen de monitor nog op de ontwikkelagenda staan, want niet alle onderwerpen die opgenomen zijn in het plan van aanpak³ konden in 2024 gemeten worden. Ook ligt ik aan het slot van de brief toe wat de rol van deze monitor ten aanzien van de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet is, en wanneer u de verschillende resultaten uit de andere monitoren – zoals de financiële monitoring en de monitoring op het DSO – kunt verwachten.

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt

De Monitor Werking Omgevingswet focust zich hoofdzakelijk op de zes kerninstrumenten: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regels (omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening), algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit. De rapportage laat zien dat 2024 een jaar was, waarin de overheden die met de Omgevingswet werken de kerninstrumenten in gebruik hebben genomen. In sommige gevallen hadden zij ook vóór 2024 al kerninstrumenten in gebruik.

Dat in 2024 enkel een begin gemaakt werd, blijkt bijvoorbeeld uit de bevinding dat de meeste overheden in 2024 nog geen versie van de verplichte kerninstrumenten, zoals de omgevingsvisie, hadden die aan alle eisen van de Omgevingswet en het DSO voldoet. Dit is niet onverwacht gezien de transitietermijnen die gelden voor bijvoorbeeld gemeentelijke omgevingsvisies – tot 2027 – en het omgevingsplan – tot 2032.

Nu het begin gemaakt is, is het de komende jaren van groot belang dat alle overheden – gemeenten, waterschappen, provincies en rijkspartijen – zich

³ Kamerstukken I 2023/24, 33 118, nr. 278, bijlage 1119058.

onverminderd inzetten om nog beter gebruik te maken van de kansen die de Omgevingswet biedt. De onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet deed eerder dezelfde oproep.⁴

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt

De rapportage laat zien dat het aanvragen van vergunningen, doen van meldingen en verstrekken van informatie door initiatiefnemers rondom de activiteiten die zij in de fysieke leefomgeving willen verrichten in 2024 in volle gang was. In het eerste jaar Omgevingswet is de uitvoering op dit gebied zonder grote knelpunten verlopen. Daarnaast blijkt uit de rapportage dat de nieuwe mogelijkheden voor het meervoudig aanvragen van vergunningen steeds vaker wordt gebruikt, ook voor de onder de Omgevingswet gesplitste technische en ruimtelijke bouwactiviteit.

Onze referentie
2025-0000422586

De Omgevingswet maakt het aanvragen van vergunningen voor vergunningplichtige activiteiten voor initiatiefnemers flexibeler en sneller. Het aanvragen is sneller geworden omdat de beslistermijnen voor vergunningaanvragen voor het afwijken van het omgevingsplan zijn verkort tot acht weken onder de reguliere procedure. Hierdoor krijgen initiatiefnemers sneller duidelijkheid over hun aanvraag.

Het aanvragen is flexibeler geworden door het vervallen van de aanhaakplicht en de eis van onlosmakelijke samenhang, waardoor verschillende vergunningen benodigd voor één initiatief afzonderlijk van elkaar aangevraagd kunnen worden. Hierdoor kunnen initiatiefnemers bijvoorbeeld eerst na gaan of zij een vergunning voor een (buitenplanse) omgevingsplanactiviteit kunnen krijgen, voordat zij moeten investeren in de benodigde ontwikkeling voor het aanvragen van een technische bouwactiviteit. Als er zowel een omgevingsvergunning voor een technische bouwactiviteit als een omgevingsplanactiviteit nodig is dan kan het bouwwerk pas gerealiseerd worden als beide zijn verleend. Dit is onder de Omgevingswet hetzelfde gebleven.

3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-dan de omgevingsplanwijziging

In de Monitor Werking Omgevingswet worden de kennisgevingen van vergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA) die overheden in het DSO publiceren geteld. Ook worden de vastgestelde omgevingsplanwijzigingen (STOP en TAM-IMRO) geteld. Beide instrumenten zijn reguliere instrumenten van de Omgevingswet en kunnen in principe gebruikt worden om activiteiten mogelijk te maken die in strijd zijn met het vigerende omgevingsplan.

Uit de rapportage blijkt dat gemeenten in 2024 vaker de BOPA-vergunning gebruikten om activiteiten die in strijd zijn met het omgevingsplan mogelijk te maken: er werden ruim 2.800 kennisgevingen gepubliceerd⁵, terwijl de in 2024 vastgestelde omgevingsplanwijzigingen voor het overgrote deel enkel de technische in beheer name van de bruidsschat (nu: overgedragen rijksregels⁶)

⁵ Het daadwerkelijke aantal verleende BOPA-vergunningen ligt hoger: nog niet iedere overheid is het in 2024 gelukt kennisgevingen in het DSO te registreren.

⁶ Nu de Omgevingswet in werking is getreden en de regels uit de bruidsschat onderdeel zijn geworden van het omgevingsplan is de term 'Bruidsschat' minder passend. Voortaan spreken wij over 'overgedragen rijksregels',

betroffen en daarmee geen inhoudelijke wijziging van het omgevingsplan omvatten.

De BOPA-vergunning stelt gemeenten in staat relatief snel een activiteit strijdig met het omgevingsplan mogelijk te maken. De VNG geeft daarnaast aan dat sommige gemeenten kiezen voor de BOPA-vergunning vanwege het ontbreken van een goedwerkende lokale STOP-planstructuur voor het wijzigen van het omgevingsplan. De BOPA-vergunning is echter wel maar beperkt te gebruiken vanwege het toepassingsbereik: de vergunning heeft alleen betrekking op het initiatief in kwestie en kan dus geen regels bevatten voor andere (toekomstige) activiteiten op dezelfde locatie. Het omgevingsplan kan dit wel. Vanaf 2032 moet een BOPA-vergunning die een nieuw bouwwerk of nieuwe functie mogelijk maakt vijf jaar nadat de vergunning onherroepelijk is worden opgenomen in het omgevingsplan.

Ondanks dat het gebruik van de BOPA-vergunning verwacht en niet alarmerend is, onderschrijf ik het belang van het voortdurend blijven werken aan de omgevingsplannen van gemeenten. Het omgevingsplan is namelijk voor gemeenten hét instrument bij het laten doorwerken en uitvoeren van hun integrale beleid voor de fysieke leefomgeving. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om tot een volledig omgevingsplan te komen. De VNG speelt hierbij een belangrijke ondersteunende rol. Ook in de tijdelijke uitvoeringsondersteuning, die tot ten minste vijf jaar na inwerkingtreding worden aangeboden en waaraan wordt bijgedragen vanuit mijn ministerie, wordt hieraan aandacht besteed.

4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na

Uit de rapportage blijkt dat de bij het kwalitatieve onderzoek betrokken overheden de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht herkennen en nastreven bij het werken met de Omgevingswet. De verbeterdoelen werden zoals verwacht in 2024 in de praktijk nog niet volledig gerealiseerd, dit vergt van alle overheden nog inzet bij het werken met de Omgevingswet.

Ik heb de overheden die met de wet werken eerder al verzocht de inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van hun regelgeving over de fysieke leefomgeving tegen het licht te houden.⁷ In haar eerste rapport geeft de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet aan positieve signalen ontvangen te hebben over de integratie en harmonisatie van de regels op Rijksniveau, in de provinciale omgevingsverordeningen en de waterschapsverordeningen.

De samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving vergt verder niet alleen dát overheden de kerninstrumenten van de wet gebruiken, maar ook dat zij deze in elkaar laten doorwerken. De ambities en beleidsdoelen zoals die in de omgevingsvisie geformuleerd zijn, moeten bijvoorbeeld handen en voeten krijgen in maatregelen als programma's, en regelgeving. Tussen medeoverheden is het van belang dat zij met elkaar hun ambities, beleidsdoelen en regels op elkaar afstemmen. Ik moedig alle overheden aan de onderlinge samenwerking waar de Omgevingswet om vraagt verder tot uitvoering te brengen.

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Onze referentie

2025-0000422586

waaronder overgedragen milieuregels, bijvoorbeeld bij het Programma Overgedragen Milieuregels Omgevingswet (POMO).

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 33 118, nr. 292, bijlage 1193865.

De Omgevingswet biedt overheden verschillende mogelijkheden voor lokaal bestuurlijk maatwerk, bijvoorbeeld het stellen van maatwerkregels of het verlenen van maatwerkvoorschriften voor initiatieven. Uit de monitor blijkt dat van deze mogelijkheden nog weinig gebruik wordt gemaakt.

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Het versnellen en verbeteren van de besluitvorming over initiatieven is in de regel versneld onder de Omgevingswet. De onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet geeft in haar eerste rapport aan dat dit ook gebeurt, met de kanttekening dat het vooroverleg vóór de vergunningaanvraag belangrijker is geworden en soms ook langer duurt. Binnen de monitor wordt op dit moment geen informatie verzameld over de beslistermijnen bij vergunningaanvragen in de praktijk. Ik zal de ontwikkeling ten aanzien van realiseren van de verbeterdoelen in de praktijk de komende jaren met interesse volgen.

Onze referentie
2025-0000422586

5. Geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

De bij het kwalitatieve onderzoek betrokken overheden geven aan dat zij in 2024 geen grote knelpunten in het stelsel en het juridisch instrumentarium van de Omgevingswet hebben ervaren. Zij zien nog wel uitdagingen voor de komende tijd in bijvoorbeeld in de eerdergenoemde samenhangende benadering van de leefomgeving. Ook konden zij nog niet met alle mogelijkheden tot lokaal maatwerk uit de voeten, een beeld dat bevestigd wordt door de kwantitatieve informatie uit de rapportage.

Uit het onderzoek blijkt dat ook dat sommige van hen aan de operationele kant van de implementatie in 2024 wel technische problemen met het DSO hebben ervaren. Hoewel de werking van het DSO buiten de scope van de monitor valt, en op basis van de Monitor Werking Omgevingswet hier dus geen uitspraken over gedaan kunnen worden, wil ik benadrukken dat de werking van het DSO zeker mijn aandacht heeft. In het kader van het Interbestuurlijk Ketentesten (IKT) wordt bijvoorbeeld gekeken naar functionaliteiten van de planketensoftware die overheden tot hun beschikking hebben. Over het IKT wordt u separaat geïnformeerd in onder andere de aanstaande voortgangsbrief stand van zaken Omgevingswet Q2 2025, verwacht begin Q3 2025.

Kortom: overheden hebben nog tijd nodig om de verschillende aspecten van de nieuwe manier van werken – zoals de integrale benadering binnen de eigen organisatie én met de medeoverheden, en gebiedsgericht te werken door mogelijkheden voor lokaal maatwerk te benutten toe te passen. Dat overheden hier tijd voor nodig hebben begrijp ik.

De monitor laat resumerend zien dat overheden in 2024 de goede weg in zijn geslagen en daarmee klaar zijn om de volgende stappen te zetten bij werken met de Omgevingswet. Nu het begin gemaakt is, is het de komende jaren van groot belang dat alle overheden – gemeenten, waterschappen, provincies en rijkspartijen – zich onverminderd inzetten om nog beter gebruik te maken van de kansen die de Omgevingswet biedt. De onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet deed eerder dezelfde oproep.⁸

Ontwikkelagenda 2025

⁸ Kamerstukken I 2023/24, 33 118, nr. 278, bijlage 1119058.

De Rapportage 2024 bevat nog niet alle informatie die in het plan van aanpak⁹ van de monitor door middel van indicatoren is opgenomen. De monitor bestaat uit in totaal uit 149 indicatoren. Het grootste deel hiervan is in 2024 gemeten, de rest staat op de ontwikkelagenda (zie hoofdstuk 5 en bijlage 1 bij de rapportage).

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Onder andere het programma en het projectbesluit zullen intensiever onderzocht worden. Het gaat daarbij zowel om aantallen als typering en ook de inhoudelijke thema's waar de instrumenten betrekking op hebben. In het kwalitatieve onderzoek wordt vanaf 2025 meer aandacht besteed aan de bevoegde gezagen bij het Rijk als gebruikers van de Omgevingswet. Ook worden er manieren verkend om initiatiefnemers, hoofdzakelijk bedrijven, bij het onderzoek te betrekken.

Onze referentie

2025-0000422586

Overige monitoring en evaluatie van de Omgevingswet

De Monitor Werking Omgevingswet voorziet naast uw Kamer, de Tweede Kamer en de overheden die werken met de Omgevingswet óók de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie. De evaluatiecommissie gebruikt deze informatie bij de wetsevaluatie. Ook reflecteert zij jaarlijks op de rapportages vanuit de monitor. Hun reflectie ontvang ik telkens binnen zes maanden na aanbieding van de rapportages. Tevens biedt de evaluatiecommissie jaarlijks haar eigen reflectierapport aan mij aan, op basis van haar onderzoeken en overige activiteiten zoals gesprekken met experts en haar gebruikersraad. De evaluatiecommissie biedt in 2029 de integrale wetsevaluatie aan.

De scope van de Monitor Werking Omgevingswet beperkt zich tot de werking van het stelsel en het instrumentarium van de wet. Andere aspecten van de stelselherziening worden elders gemonitord. Zo lopen er verschillende andere monitors die óók betrekking op de Omgevingswet hebben. De interbestuurlijke financiële monitoring geeft informatie over de financiële impact van de Omgevingswet. Eerder ontving u het 'Onderzoek actualisatie transitiekosten' en de 'Nulmeting structurele taken' vanuit deze monitor. Eind dit jaar ontvangt u de eerste integrale financiële evaluatie. De monitoring van het DSO geeft informatie over de werking van het DSO en het functioneren van verschillende ketens, bijvoorbeeld vanuit het IKT. Via mijn voortgangsbrieven wordt u hierover op de hoogte gehouden. Ook wordt er gewerkt aan de toegezegde invoeringstoets, waarvan ik de resultaten verwacht te kunnen delen begin 2026. De monitoring op de maatschappelijke doelen van de wet – de balans tussen benutten en beschermen – is onderdeel van de Monitor Nationale Omgevingsvisie (MONOVI). Medio 2026 ontvangt u vanuit deze monitor de derde vervolgmeting.

Afsluitend

De Omgevingswet biedt alle overheden in Nederland een stelsel en instrumentarium om mee aan de slag te gaan bij het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Daarmee krijgen alle overheden de kans om vanuit hun ambities en doelen in te spelen op de behoeftes van alle gebruikers van de leefomgeving en tegelijkertijd een hoge ruimtelijke kwaliteit te borgen. Dat kunnen zij echter niet alleen: het goed benutten van de kansen van de Omgevingswet behoeft integrale samenwerking, tussen overheden onderling én overheden, burgers en bedrijven.

De komende jaren volg ik nauwlettend de werking van het stelsel van de Omgevingswet, op basis van de door mij uitgevoerde monitoren en de onafhankelijke wetsevaluatie.

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Onze referentie

2025-0000422586

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Mona Keijzer

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Classificatie
1	Monitor Werking Omgevingswet – Rapportage 2024	
2	Eindrapport kwantitatieve monitoring	
3a	Eindrapport kwalitatief onderzoek	
3b	Detailinformatie kwalitatief onderzoek	
4a	Eindrapport tekstanalyseonderzoek	
4b	Detailinformatie tekstanalyseonderzoek	

DG Ruimtelijke Ordening

Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Juridisch
Instrumentarium en
Omgevingswet

Onze referentie

2025-0000422586

Ministerie van Volkshuisvesting
en Ruimtelijke Ordening

Rapportage 2024

Monitor Werking Omgevingswet

Colofon

Omslag:

Luchtfoto van de in-/uitgang van het aquaduct onder het Prinses Margrietkanaal bij Grou in Midden-Friesland.
Michiel Wijnbergh via de Beeldredactie.
Auteursrecht: Rijkswaterstaat

Projectnaam

Monitor Werking Omgevingswet - Rapportage 2024

Versienummer:

Definitief

Bijlagen:

Samenvatting

Deze rapportage bevat de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet over 2024, het eerste jaar na de invoering van de Omgevingswet. Dat jaar laat zich kenmerken als een jaar waarin alle bevoegde gezagen die de Omgevingswet gebruiken zijn begonnen met het gebruiken van de instrumenten van de wet, het nastreven van de verbeterdoelen zoals de wetgever die beoogd heeft met de stelselwijziging en de daarbij passende nieuwe manier van werken bij het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving.

De Monitor Werking Omgevingswet

De Monitor Werking Omgevingswet wordt door de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening uitgevoerd vanuit haar verantwoordelijkheid voor het stelsel van de Omgevingswet. Deze monitor heeft als doel om Eerste en Tweede Kamer, de bevoegde gezagen die werken met de Omgevingswet en andere geïnteresseerden te voorzien van beschrijvende informatie over de werking en effecten van de Omgevingswet. De monitor levert ook informatie aan de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet ten behoeve van de wetsevaluatie die zij uitvoert. De evaluatiecommissie reflecteert jaarlijks op de resultaten uit de monitor.

De scope van de Monitor Werking Omgevingswet omvat:

1. Het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet door het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen
2. De verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet beoogd heeft
3. De uitvoeringsprincipes bij het werken met de Omgevingswet

Deze drie aspecten zijn tevens de drie delen waarin de monitor inhoudelijk is verdeeld. De financiële effecten van de Omgevingswet, het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de maatschappelijke doelen van de wet zijn bij andere monitoren belegd en vallen buiten scope van de Monitor Werking Omgevingswet.

Monitoringsonderzoeken

Om tot de benodigde informatie te komen worden jaarlijks drie onderzoeken uitgevoerd:

1. De kwantitatieve monitoring op basis van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) door de tactische beheerorganisatie (TBO) van het Kadaster
2. Het kwalitatieve onderzoek door Royal HaskoningDHV (RHDHV)
3. Het tekstanalyseonderzoek door Arcadis

De kwantitatieve monitoring door TBO Kadaster is gebaseerd op alle informatie in het DSO. Het kwalitatieve onderzoek is gebaseerd op dossieronderzoek bij een selectie van bevoegde gezagen en groepsbijeenkomsten met bestaande gremia waarin meerdere bevoegde gezagen vertegenwoordigd zijn. Het tekstanalyseonderzoek is gebaseerd op alle relevante omgevingsdocumenten van provincies en waterschappen, voor gemeentelijke omgevingsdocumenten is gewerkt met een selectie.

De drie onderzoeken leveren informatie op ten behoeve van het meten van indicatoren die zijn opgesteld in het plan van aanpak van de monitor. De monitor beslaat in totaal 149 indicatoren, waarvan in 2024 het grootste deel is onderzocht.

Bevindingen

De bevindingen over 2024 zijn op hoofdlijnen te lezen in hoofdstuk 3 van deze rapportage. Alle verzamelde informatie is tevens te raadplegen in de onderliggende bijlagen bij dit rapport. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van welke indicatoren in welk onderzoek zijn onderzocht.

Conclusies

Op basis van het eerste jaar dat de Monitor Werking Omgevingswet wordt uitgevoerd, kunnen nog geen conclusies getrokken worden over de werking en de effecten van de Omgevingswet. De transitie naar het nieuwe stelsel is nog in volle gang. Wel kunnen enkele beschrijvende conclusies getrokken worden ten aanzien van het eerste jaar.

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt

Uit de monitor blijkt dat de overheden die met de Omgevingswet werken in 2024 alle kerninstrumenten in zekere mate in gebruik hebben genomen. Vaak hadden zij echter nog geen versie van die instrumenten die aan alle eisen van de Omgevingswet en het DSO voldoet. De meeste gemeenten hebben bijvoorbeeld wel de bruidsschat technisch in beheer genomen, maar nog geen inhoudelijke omgevingsplanwijzigingen vastgesteld in 2024.

Dat de overheden in 2024 enkel een begin maakten is niet onverwacht, met name voor gemeenten. Zo geldt er voor hen een transitietermijn tot 2027 voor het vaststellen van een omgevingsvisie en tot 2032 om een omgevingsplan vast te stellen overeenkomstig alle regels uit de Omgevingswet.

2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt

In 2024 werden ongeveer 166.000 vergunningaanvragen gedaan. Bevoegde gezagen ontvingen in totaal 75.000 informatieverstrekkings en ongeveer 150.000 meldingen van activiteiten. Kortom: de uitvoering was in 2024 in volle gang en is zonder grote knelpunten verlopen. De nieuwe mogelijkheid tot het meervoudig aanvragen van omgevingsvergunningen wordt steeds vaker gebruikt, óók voor de onder de Omgevingswet gesplitst technische en ruimtelijke bouwactiviteit.

3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-vergunning dan de omgevingsplanwijziging

Uit de in de monitor getelde kennisgevingen van BOPA-vergunningen blijkt dat gemeenten veel gebruik maken van dit instrument. De BOPA-vergunning is in sommige situaties een alternatief voor een omgevingsplanwijziging bij het mogelijk maken van een activiteit die in strijd is met het omgevingsplan. Uit de monitor blijkt óók dat gemeenten in 2024 beperkt (inhoudelijke) omgevingsplanwijzigingen

vaststelden. Hieruit kan opgemaakt worden dat gemeenten de voorkeur hadden voor de BOPA-vergunning. De BOPA-vergunning kent echter wel beperkingen, zo is het toepassingsbereik beperkt tot de activiteit waar een aanvraag voor gedaan wordt. Met een omgevingsplanwijziging kan juist wel in één keer voor meerdere activiteiten en initiatieven in de toekomst regels gesteld worden. Vanaf 2032 moeten BOPA-vergunningen vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn opgenomen worden in het omgevingsplan, ook indien zij vóór 2032 verleend zijn.

4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na

Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat de bij het onderzoek betrokken overheden de verbeterdoelen zoals door de wetgever beoogd herkennen en die ook nastreven. Zoals verwacht ervaren zij dat de verbeterdoelen in de praktijk nog niet volledig gerealiseerd werden in 2024, maar zij onderschrijven de doelen wel.

5. Geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Ook blijkt uit het kwalitatieve onderzoek dat de betrokken overheden geen grote knelpunten ervaren in het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet en bij het werken aan het realiseren van de verbeterdoelen in de praktijk. Aan de operationele kant van de implementatie ervaren sommige van hen in 2024 wel technische problemen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet

De bij het onderzoek betrokken overheden ervaren op sommige punten nog wel onzekerheden. Zo vragen zij zich af hoe de samenhangende benadering van de leefomgeving zich gaat ontwikkelen. Ook geven zij aan dat de nieuwe vormen van lokaal maatwerk die de Omgevingswet biedt in de praktijk soms nog tot onduidelijkheid leiden.

Ontwikkelagenda

De Monitor Werking Omgevingswet bevat in 2024 nog niet alle informatie die in het plan van aanpak door middel van indicatoren is opgenomen. De indicatoren die niet gemeten zijn, staan op de ontwikkelagenda. Alle drie de onderzoeken worden in 2025 waar mogelijk uitgebreid waardoor het overgrote deel van deze indicatoren in 2025 wel gemeten wordt. In hoofdstuk 5 en bijlage 1 wordt dit toegelicht.

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting	3
1 Inleiding	7
1.1 Doel en scope van de monitor	7
1.2 Opbouw van de monitor	7
1.3 De drie onderzoeken	8
1.4 Het eerste jaar Monitor Werking Omgevingswet	9
1.5 Rollen en verantwoordelijkheden	9
1.6 Leeswijzer	9
2 Scope, opbouw en onderzoeksmethoden	11
2.1 Scope	11
2.2 Opbouw van de monitor	12
2.3 De drie onderzoeken	13
2.3.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster	13
2.3.2 Kwalitatief onderzoek door RHDHV	14
2.3.3 Pilot tekstanalyseonderzoek door Arcadis	15
2.4 Samenvatting opbouw en onderzoeken	15
3 Bevindingen	16
<i>Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten</i>	16
3.1 Omgevingsvisie	16
3.2 Programma	18
3.3 Decentrale regelgeving	18
3.3.1 Omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening	18
3.3.2 Bruidsschat	19
3.3.3 Omgevingswaarde	20
3.3.4 Meldings- en informatieplichten in decentrale regels	20
3.3.5 Maatwerkregels	21
3.3.6 Instructieregels en instructiebesluiten	21
3.4 Algemene rijksregels	22
3.5 Omgevingsvergunning	22
3.5.1 Vergunningaanvragen	22
3.5.2 BOPA-vergunning	23
3.5.3 Bouwactiviteiten	24
3.6 Projectbesluit	25
3.7 Andere instrumenten	26
3.7.1 Onteigening	26
3.7.2 Kostenverhaal zonder tijdvak	26
<i>Deel 2: verbeterdoelen</i>	26
3.8 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving	27
3.9 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte	28
3.10 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming	29
3.11 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht	29
<i>Deel 3: uitvoeringsprincipes</i>	30
3.12 Integraal werken	30
3.13 Waarborgen rechtsbescherming	31
3.14 Positieve grondhouding van overheden	32
3.15 Participatie van en samenwerking met de samenleving	32
3.16 Gebiedsgericht werken	33

4	Analyse en conclusies	35
5	Ontwikkelagenda monitor	38
5.1	Kwantitatieve monitoring door het Kadaster	38
5.2	Kwalitatief onderzoek door RHDHV	38
5.3	Tekstanalyseonderzoek	39
5.4	Milieueffectrapportage	39
5.5	Rechtspraak	39
	Bijlage 1: overzicht van indicatoren	40
	Bijlage 2: rapportage kwantitatieve monitoring	46
	Bijlage 3: rapportage kwalitatief onderzoek	47
	Bijlage 4: rapportage tekstanalyseonderzoek	48

1 Inleiding

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Om zicht te houden op de werking van de Omgevingswet monitort het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) de werking en effecten van de wet. Dit gebeurt onder andere in de interbestuurlijke financiële monitoring, de monitoring van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) én de Monitor Werking Omgevingswet. De Monitor van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) dient tevens als monitor van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet. De Monitor Werking Omgevingswet wordt sinds 2024 uitgevoerd volgens het plan van aanpak¹ dat op 23 oktober 2023 is vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Inmiddels vallen de Omgevingswet en daarmee ook deze monitor onder de verantwoordelijkheid van de Minister van VRO. In deze rapportage worden de bevindingen die voort zijn gekomen uit de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2024 gepresenteerd.

1.1 Doel en scope van de monitor

De Monitor Werking Omgevingswet heeft twee doelen:

1. De Eerste en Tweede Kamer, de bevoegde gezagen die werken met de Omgevingswet en anderen voorzien van beschrijvende informatie over de werking en effecten van de Omgevingswet.
2. Het verzamelen van beschrijvende informatie voor de wettelijke evaluatie van de Omgevingswet door de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet.

Om deze doelen te bereiken wordt door de Minister van VRO een jaarlijkse monitoringsrapportage aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer, en aan de evaluatiecommissie. De evaluatiecommissie reflecteert jaarlijks op de resultaten uit de monitor. Met de monitor wordt invulling gegeven aan verschillende aangenomen moties van en toezeggingen aan de Eerste en Tweede Kamer.

Deze monitor heeft als scope de werking en de effecten van het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet. Concreet wordt daarmee bedoeld:

1. Het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet door het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.
2. De verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet beoogd heeft.
3. De uitvoeringsprincipes bij het werken met de Omgevingswet.

Deze monitor gaat dus niet over de financiële effecten van de Omgevingswet of het functioneren van het DSO.

1.2 Opbouw van de monitor

Deze monitor is opgebouwd in drie onderdelen:

1. Feitenbeeld kerninstrumenten
2. Verbeterdoelen
3. Uitvoeringsprincipes

Deze drie onderdelen hangen sterk met elkaar samen, maar hebben ieder een eigen inhoudelijk zwaartepunt en methodieken die daarop aansluiten. Het eerste onderdeel richt zich de vraag: *'Hoe zetten overheden de kerninstrumenten van de Omgevingswet in om de verbeterdoelen te realiseren?* De Omgevingswet kent zes kerninstrumenten: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regelgeving, algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit. In dit onderdeel van de monitor worden primair kwantitatieve gegevens over het gebruik van deze instrumenten gepresenteerd. Ook wordt er gekeken naar het proces rondom dat gebruik en de inhoud van de instrumenten. Enkele andere instrumenten die met de Omgevingswet nieuw of veranderd zijn, zoals onteigening, zijn ook onderdeel van het feitenbeeld.

Het tweede onderdeel richt zich op de vraag *'Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en lukt dit?'*

Deze verbeterdoelen (zie par 2.2) zijn voor de wetgever aanleiding geweest om de Omgevingswet in te voeren. Dit onderdeel is samen met deel 3 een verdieping op deel 1, door vanuit een beleidsmatig en juridisch perspectief te kijken naar de effecten die de inzet van de instrumenten teweegbrengt.

¹ Kamerstukken II 2023/24, 33118, nr. 278.

Het derde onderdeel van de monitor richt zich op de vragen: ‘Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste principes om de verbeterdoelen te realiseren?’ en ‘Hoe zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken?’. Het derde onderdeel heeft derhalve betrekking op de nieuwe manier van werken die de Omgevingswet vergt van overheden. In dit deel worden gegevens verzameld om in beeld te krijgen in hoeverre overheden in staat zijn om langs de uitvoeringsprincipes te werken. Overheden moeten ook toegerust zijn om te werken met de kerninstrumenten en langs de uitvoeringsprincipes. Dit vraagt bijvoorbeeld om nieuwe kennis, vaardigheden, capaciteit en middelen. Het derde deel heeft dus vooral een organisatie-perspectief.

De drie onderdelen van de monitor zijn uitgesplitst naar indicatoren: conform genoemd plan van aanpak beslaat de monitor 149 indicatoren die samen de werking en effecten van de Omgevingswet omvatten (zie bijlage 1).

1.3 De drie onderzoeken

Om de benodigde gegevens voor de monitor op te halen, zijn in opdracht van de Minister van VRO drie onderzoeken uitgevoerd:

1. De kwantitatieve monitoring op basis van de landelijke voorziening van het DSO (DSO-LV) – uitgevoerd door de Tactische Beheerorganisatie (TBO) het Kadaster. TBO voert de regie over het beheer en de ontwikkeling van het DSO-LV.
2. Het kwalitatieve onderzoek – uitgevoerd door Royal Haskoning DHV (RHDHV)
3. De pilot voor het tekstanalyseonderzoek – uitgevoerd door Arcadis

De **kwantitatieve monitoring** levert gegevens op over het gebruik van de kerninstrumenten op basis de gegevens in het DSO. Door de gegevens in het DSO te benutten heeft dit onderzoek betrekking op alle omgevingsdocumenten² die bevoegde gezagen in het DSO publiceren en alle verzoeken die via het Omgevingsloket gedaan worden. Dit onderzoek levert gegevens op voor deel 1 van de monitor. De kwantitatieve monitoring wordt jaarlijks uitgevoerd door de TBO van het DSO-LV, een rol die vervuld wordt door het Kadaster.

Het **kwalitatieve onderzoek** levert gegevens op over de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes, onderdeel 2 en 3 van de monitor. Het onderzoek vindt jaarlijks plaats en wordt voor de periode van 2024 tot en met 2026 uitgevoerd door RHDHV. Omdat het karakter van de indicatoren in deze onderdelen van de monitor verdiepend is, is het niet mogelijk om alle bevoegde gezagen bij dit onderzoek te betrekken. De drie gebruikte methoden in dit onderzoek – deskstudy, interviews en groepsbijeenkomsten – vragen om veel meer onderzoeksinspanning per betrokken bevoegd gezag. Het onderzoek wordt dus uitgevoerd met een beperkte selectie van bevoegde gezagen 10 bevoegde gezagen en 6 groepsbijeenkomsten met bestaande gremia. De bij het onderzoek betrokken bevoegde gezagen zijn geselecteerd op basis van criteria waaronder omvang in inwoneraantal en geografische spreiding.

De monitor bevat ook indicatoren die niet in de kwantitatieve monitoring of het kwalitatieve onderzoek gemeten kunnen worden, voornamelijk in onderdeel 1 (feitenbeeld kerninstrumenten). Hoewel de benodigde informatie voor deze indicatoren in het DSO of elders openbaar te vinden is, is het niet mogelijk deze geautomatiseerd in de kwantitatieve monitoring te tellen. Ook vergen deze indicatoren geen verdiepend onderzoek: het betreffende omgevingsdocument bevat in principe de benodigde informatie. In het plan van aanpak is daarom bepaald dat informatie over deze indicatoren jaarlijks verzameld zal gaan worden door middel van een tekstanalyseonderzoek.

Voor het jaar 2024 is het tekstanalyseonderzoek in pilot-vorm uitgevoerd door Arcadis. Er is gekozen voor deze vorm omdat voorafgaand aan het onderzoek voor een groot deel van de middels tekstanalyse te onderzoeken indicatoren nog niet duidelijk was of de benodigde omgevingsdocumenten door VRO op basis van de kwantitatieve monitoring opgeleverd konden worden, en vervolgens of de benodigde informatie inderdaad in die documenten stond. Door het uitvoeren van de pilot zijn er zowel voor een groot deel van deze indicatoren gegevens beschikbaar over het jaar 2024, als onderzoekstechnische bevindingen ten aanzien van gegevensbeschikbaarheid en gegevensanalyse. Dit laatste wordt in 2025 meegenomen bij het meerjarig uitzetten van het tekstanalyseonderzoek. Daar waar de indicatoren provincies en waterschappen betreffen, zijn de omgevingsdocumenten van alle bevoegde gezagen betrokken omdat dit respectievelijk slechts 12 en 21 omgevingsdocumenten betreft. Op de omgevingsdocumenten van gemeenten heeft een selectie (ten minste 25) plaatsgevonden vanwege de uitvoerbaarheid van het onderzoek, het is immers niet mogelijk om de omgevingsdocumenten van alle 342 gemeenten mee te nemen in het onderzoek.

2 Omgevingsdocumenten zijn besluiten en andere rechtsfiguren die via de landelijke voorziening bekendmaken en beschikbaar stellen (LVBB) (onderdeel van het DSO) ontsloten moeten worden.

1.4 Het eerste jaar Monitor Werking Omgevingswet

Hoewel de voorbereiding op de implementatie en inwerkingtreding van de Omgevingswet in de praktijk al vóór 2024 is gestart, markeert 1 januari 2024 het formele startpunt van het werken met de Omgevingswet. Het markeert ook de formele start van de gegevensverzameling voor de Monitor Werking Omgevingswet: er is voor deze monitor géén nulmeting uitgevoerd. Ondanks dat de voorbereiding in 2024 al begonnen was, had een nulmeting vóór 2024 voor deze monitor geen toegevoegde waarde juist omdat de Omgevingswet formeel nog niet van kracht was.

Dat er pas sinds 2024 gegevens verzameld worden voor deze monitor, betekent wel dat het in deze eerste rapportage vaak niet mogelijk is om trends te benoemen. Zo geldt voor deze monitor: de kracht zit in de herhaling. De monitor wordt ten minste over periode van 2024 tot 2029 uitgevoerd. Vanaf de tweede rapportage wordt het al beter mogelijk om trends ten aanzien van de kerninstrumenten, verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in beeld te brengen. Daarbij is het belangrijk om per jaar rekening te houden met het dan nog geldende overgangsrecht, bijvoorbeeld bij onder oud recht verleende of aangevraagde vergunningen. Ook hebben bevoegde gezagen voor sommige omgevingsdocumenten nog de tijd vanwege de geldende transitietermijnen bijvoorbeeld voor gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen die respectievelijk in 2027 en 2032 vastgesteld moeten zijn.

Ondanks dat er dus geen vergelijking in de tijd gemaakt kan worden in deze rapportage, geeft het eerste jaar van de monitor een goed beeld van het eerste jaar werken met de Omgevingswet, een jaar dat zich doet kenmerken als een transitie jaar van het oude naar het nieuwe stelsel. Deze transitie heeft zoals verwacht en bedoeld meer tijd nodig dan één jaar, wat betekent dat op basis van het jaar 2024 nog geen volledig beeld van de werking van het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet te schetsen is. Deze rapportage tracht zo goed mogelijk de gegevens van de in 2024 onderzochte indicatoren te presenteren. Het is logisch dat een stelselwijziging zo groot als de komst van de Omgevingswet in de praktijk tijd nodig heeft om tot wasdom te komen. Op basis van de verzamelde gegevens zijn vergaande conclusies over de werking van het stelsel en de verbeterdoelen nog niet mogelijk. Wel wordt er een beknopte analyse bestaande uit enkele conclusies over het eerste jaar Omgevingswet gepresenteerd in deze rapportage.

Het was in 2024 nog niet mogelijk om alle indicatoren die in het plan van aanpak geformuleerd worden te meten. Zoals dit in dat plan van aanpak ook wordt aangekondigd, is het voor sommige indicatoren nodig om extra inspanningen te leveren vóór gegevens verzameld kunnen worden. De niet-gemeten indicatoren staan op de ontwikkelagenda van de monitor. Het grootste deel van deze indicatoren wordt vanaf 2025 wél gemeten.

1.5 Rollen en verantwoordelijkheden

De Minister van VRO is verantwoordelijk voor het stelsel van de Omgevingswet. Vanuit die verantwoordelijkheid is zij bestuurlijk opdrachtgever voor de Monitor Werking Omgevingswet. Daarmee is zij verantwoordelijk voor het plan van aanpak, de gegevensverzameling, de analyse van de gegevens en de jaarlijkse rapportage.

De gegevensverzameling en het opstellen van de jaarlijkse rapportages worden gedurende de gehele looptijd van de monitor begeleid door een interdepartementale en interbestuurlijke werkgroep. In die werkgroep nemen andere departementen en de koepels van decentrale overheden plaats. In het jaar 2024 hebben het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), het Interbestuurlijk Provinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Strategische Beheerorganisatie (SBO) van het DSO actief deelgenomen aan de werkgroep. De TBO Kadaster heeft ad hoc deelgenomen en de ambtelijke staf van de Evaluatiecommissie Omgevingswet was agenda-lid.

Het kwalitatieve onderzoek wordt begeleid door een deel van de werkgroepleden in een aparte klankbordgroep. Hier is voor gekozen omdat het kwalitatieve onderzoek een beroep doet op inspanning vanuit decentrale bevoegde gezagen. De klankbordgroep is in de ontwerpende fase van het onderzoek geconsulteerd bij het opstellen van een onderzoeksplan die tot de benodigde resultaten leidt én werkbaar is voor de bevoegde gezagen. Ook is de klankbordgroep geconsulteerd over de eindrapportage van het kwalitatieve onderzoek (zie bijlage 3a).

1.6 Leeswijzer

Deze rapportage vervult het gestelde doel van het voorzien aan informatie op twee manieren. Ten eerste is de rapportage een zelfstandig leesbaar document waarin de hoofdzaken van de bevindingen over het jaar 2024 gepresenteerd worden. Ten tweede is de rapportage samen met de bijlagen een naslagwerk: alle in 2024 opgehaalde gegevens zijn in deze documenten terug te vinden.

De rapportage begint met een beknopte samenvatting, waarna de inleiding het eerste hoofdstuk is. In hoofdstuk 2 worden de opbouw van de monitor en de drie uitgevoerde onderzoeken nader toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de bevindingen gepresenteerd per subparagraaf zoals die in het plan van aanpak óók in hoofdstuk 3 behandeld worden. In hoofdstuk 4 wordt een beknopte analyse van de bevindingen gepresenteerd. In hoofdstuk 5 wordt de ontwikkelagenda van de monitor uiteengezet.

In bijlage 1 is een volledig overzicht van de 149 indicatoren opgenomen, met daarin informatie of en in welk onderzoek de indicatoren onderzocht worden. De verzamelde gegevens zijn te vinden in de onderliggende onderzoeksrapportages van de drie onderzoeken in bijlagen 2 tot en met 4.

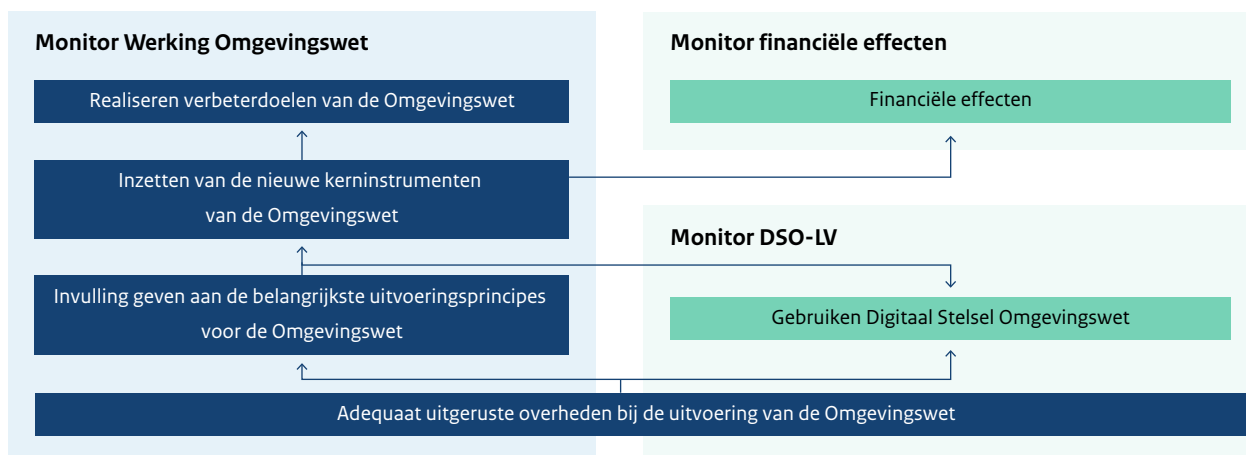
2 Scope, opbouw en onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk wordt de scope van de monitor toegelicht. Vervolgens wordt de opbouw van de monitor die voortvloeit uit deze scope nader uiteengezet. Daarna wordt uitgelegd welke drie onderzoeken zijn uitgevoerd. Daarmee bevat dit hoofdstuk belangrijke informatie over het interpreteren van de gegevens in de monitor: elk onderzoek heeft haar eigen karakter, van kwantitatieve gegevens over alle gebruikte instrumenten tot verdiepende gegevens over een selectie van bevoegde gezagen.

2.1 Scope

Deze monitor focust zich op de werking van de Omgevingswet in de praktijk, wat grotendeels neerkomt op hoe de Omgevingswet, het stelsel van de wet en het instrumentarium in de praktijk gebruikt worden en wat daarvan de effecten zijn. Die effecten worden gezien in het licht van de verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet heeft bedoeld (zie paragraaf 2.2). Bij het opstellen van het plan van aanpak van de monitor is vooral gefocust op vernieuwende onderdelen van de Omgevingswet, deze focus levert de meest relevante informatie op. De scope van de monitor wordt in paragraaf 2.2 inhoudelijk verder uitgewerkt.

Figuur 1: Schematische weergave scope Monitor Werking Omgevingswet.

Buiten scope

Ten minste drie facetten van het werken met de Omgevingswet behoren niet tot de scope van deze monitor. Ten eerste valt het gebruik en het functioneren van het DSO buiten de scope. Hier wordt aandacht aan besteed in de DSO-LV monitor. Informatie over in welke standaarden omgevingsdocumenten³ gepubliceerd worden is wel relevant en dus opgenomen in het feitenbeeld kerninstrumenten. Ten tweede vallen de financiële effecten buiten de scope van deze monitor. Deze worden namelijk gemonitord in de interbestuurlijke financiële monitor.

Ten derde zijn met de Omgevingswet ook maatschappelijke doelen beoogd:

Artikel 1.3 Omgevingswet:

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land, en bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

1. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en
2. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

³ Sommige omgevingsdocumenten konden in 2024 nog met toepassing van het oude Informatiemodel Ruimtelijke Ordening (IMRO) vastgesteld worden vanwege de tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM). De nieuwe standaard onder de Omgevingswet is de Standaard officiële publicaties (STOP). Omgevingsdocumenten moeten onder de Omgevingswet volgens de Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten (TPOD) worden opgesteld. Elk omgevingsdocument heeft haar eigen toepassingsprofiel.

De maatschappelijke doelen van de Omgevingswet zien op het vinden van een balans tussen het beschermen (artikel 1.3 Omgevingswet onder a) en benutten (artikel 1.3 Omgevingswet onder b) van de fysieke leefomgeving. De monitoring van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet is onderdeel van de Monitor NOVI en valt niet binnen de scope van de Monitor Werking Omgevingswet.

2.2 Opbouw van de monitor

De monitor bestaat uit drie onderdelen:

1. Feitenbeeld kerninstrumenten
2. Verbeterdoelen
3. Uitvoeringsprincipes

Deze drie onderdelen hangen sterk met elkaar samen, maar hebben wel ieder een ander inhoudelijk zwaartepunt en vragen om ook om hun eigen methodologische aanpak. De drie onderdelen kennen ieder hun eigen indicatoren, in totaal bevat de monitor 149 indicatoren (zie bijlage 1).

Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten

Het eerste deel van de monitor is het feitenbeeld kerninstrumenten. Het feitenbeeld bestaat uit feitelijke informatie over de inzet en het gebruik van de kerninstrumenten van de Omgevingswet: omgevingsvisies, programma's, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunningen en projectbesluiten. Het feitenbeeld vormt de feitelijke basis van de monitor.

De Omgevingswet bevat meer instrumenten dan de zes kerninstrumenten, maar veel van de overige instrumenten hangen sterk samen met deze kerninstrumenten. Zo worden omgevingswaarden door provincies bijvoorbeeld vastgelegd in de omgevingsverordening (decentrale regels). Er bestaan ook instrumenten die juist relatief los van de kerninstrumenten staan onder de Omgevingswet. Sommige van deze instrumenten zijn nieuw of veranderd onder de Omgevingswet, of worden naar verwachting vaak ingezet en nog niet op een andere plek gemonitord, bijvoorbeeld: onteigening, geluidproductieplafonds en het kostenverhaal zonder tijdvak.

Het kostenverhaal zonder tijdvak is een nieuw instrument onder de Omgevingswet. Het geluidproductieplafond en onteigening zijn instrumenten die zijn veranderd onder de Omgevingswet. Deze instrumenten zijn met een indicator opgenomen in dit deel van de monitor.

Deel 2: verbeterdoelen

Het tweede deel van de monitor bevat gegevens over hoe overheden werken aan de verbeterdoelen. De verbeterdoelen die beoogd zijn met de stelselherziening van het omgevingsrecht tot het nieuwe stelsel van de Omgevingswet, zoals omschreven in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Omgevingswet⁴, zijn:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht,
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Informatie over de verbeterdoelen is van belang om te kunnen beoordelen of met de uitvoering van de wet de beoogde verbeterdoelen ook daadwerkelijk in de praktijk worden gerealiseerd. Het is expliciet de taak van deze monitor om deze informatie te verzamelen, niet om die beoordeling vervolgens uit te voeren. Om tot die informatie te komen, worden er in de monitor gegevens en ervaringen opgehaald over het werken met de verbeterdoelen in de praktijk. Deel 2 van de monitor is een verdieping op deel 1 door te kijken naar de effecten van de inzet van kerninstrumenten.

4 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 25.

Deel 3: uitvoeringsprincipes

Het derde deel van de monitor kent een vergelijkbaar karakter als het tweede deel, maar focust zich op de uitvoeringsprincipes bij de Omgevingswet. De uitvoeringsprincipes vormen samen de andere manier van werken die nodig is om de Omgevingswet goed uit te voeren:

1. Integrale benadering
2. 'Ja, mits'-houding
3. Participatie van en samenwerking met de samenleving
4. Gebiedsgericht werken
5. Blijven waarborgen rechtsbescherming

Deze principes zijn niet expliciet opgesomd in de memorie van toelichting van de Omgevingswet, maar worden daarin wel aangehaald. Hierbij moet benadrukt worden dat de ontwikkeling naar een 'andere manier van werken' al jaren aan de gang is en niet begint bij de invoering van de wet. In veel gevallen is de Omgevingswet meer een bevestiging van deze ontwikkeling en een katalysator. Dit deel van de monitor kijkt dus niet naar een 'startpunt', waar het eerste deel dat grotendeels wel doet, maar monitort een reeds in gang gezette ontwikkeling.

Ook voor het onderzoek naar uitvoeringsprincipes geldt dat er kwalitatieve gegevens en ervaringen nodig zijn om tot de benodigde informatie te komen. Het gaat immers om 'de zachte kant' van werken met de Omgevingswet die zich lastig in cijfers laat uitdrukken.

2.3 De drie onderzoeken

Om de benodigde gegevens voor de voornoemde drie onderdelen van de monitor op te halen, zijn in opdracht van de Minister van VRO drie onderzoeken uitgevoerd:

1. De kwantitatieve monitoring op basis van de landelijke voorziening van het DSO (DSO-LV) – uitgevoerd door de TBO Kadaster
2. Het kwalitatieve onderzoek – uitgevoerd door Royal HaskoningDHV (RHDHV)
3. De pilot voor het tekstanalyseonderzoek – uitgevoerd door Arcadis

Hieronder worden de drie onderzoeken nader toegelicht.

2.3.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster

Het feitenbeeld kerninstrumenten wordt grotendeels van informatie voorzien vanuit de kwantitatieve monitoring dat wordt uitgevoerd door TBO Kadaster, vanuit hun rol als tactische beheerorganisatie. Het onderzoek benut de data in het gehele DSO-LV, en kan daarom een volledig beeld geven van het gebruik van de kerninstrumenten voor zover dat in het DSO wordt geregistreerd. Voor omgevingsdocumenten van vóór 1 januari 2024 wordt waar relevant ook data uit het 'oude' ruimtelijkeplannen.nl gebruikt.

De kwantitatieve monitoring is onderdeel van bredere monitoring. De inrichting hiervan wordt gecoördineerd vanuit de TBO Kadaster en uitgevoerd door de operationele beheerorganisaties (OBO's). De ontwikkeling is begeleid door de stakeholders die voor hun taakuitvoering van (de informatie in) het DSO-LV afhankelijk zijn: de koepels van decentrale overheden, de rijkspartijen en uitvoerende organisaties zoals Rijkswaterstaat (RWS).

Een groot deel van de inspanning van de TBO Kadaster is gericht op het bevragen van het DSO ten behoeve van monitoring en (trend)analyses, zonder het primaire proces van publiceren en raadplegen van regelingen te in de weg te zitten. Op het moment van schrijven werkt het Kadaster in overleg met de koepels en rijkspartijen aan de afbakening van de dataset die voor deze doeleinden gebruikt kan worden en oplossingen voor het beschikbaar en toegankelijk maken ervan. Daarbij wordt onder meer gelet op de AVG en andere regels over gegevensbescherming.

Binnen deze brede monitoring valt dus de opdracht van de Minister van VRO aan het Kadaster voor de kwantitatieve monitoring ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet. Voor die opdracht zijn de indicatoren van deel 1 zoals in het plan van aanpak opgesteld de inhoudelijke scope. Alle in het kader van deze opdracht opgehaalde gegevens zijn openbaar toegankelijk als bijlage bij dit rapport.

Voor deze monitor heeft TBO Kadaster over het jaar 2024 tellingen gedaan voor de eerste set indicatoren uit het feitenbeeld. Deze indicatoren gaan hoofdzakelijk in op het aantal keer dat de kerninstrumenten vastgesteld, gewijzigd of aangevraagd zijn. De opgeleverde gegevens zijn openbaar te raadplegen in bijlage 2 bij deze rapportage.

Een aanzienlijk deel van de kwantitatieve indicatoren kon in 2024 nog niet gemonitord worden, omdat de benodigde gegevens nog niet (volledig) uit het DSO te halen zijn. Deze indicatoren zijn in het plan van aanpak op de ontwikkelagenda geplaatst. Bijlage 1 bevat een overzicht van alle indicatoren, waarin ook te vinden is welke indicatoren gemeten zijn in 2024. Hoofdstuk 5 bevat een uitleg bij de ontwikkelagenda.

2.3.2 Kwalitatief onderzoek door RHDHV

Het tweede en derde deel van de monitor worden voorzien van informatie uit het kwalitatieve onderzoek uitgevoerd door RHDHV. In het onderzoeksontwerp is gekozen voor een brede mix van onderzoeksmethoden: deskstudy, interviews en bijeenkomsten. Het gebruik van verschillende methoden en bronnen stelt de onderzoekers in staat bevindingen vanuit de ene methode naast de andere te leggen en zo vanuit verschillende perspectieven naar de onderzoeksvragen te kijken. Het kwalitatieve onderzoek richt zich in tegenstelling tot de kwantitatieve monitoring niet op 'het geheel': om tot verdieping te komen is het noodzakelijk om een kleine selectie van bevoegde gezagen te onderzoeken. Binnen die selectie worden gegevens en ervaringen met het werken met de Omgevingswet opgehaald. Deze gegevens zijn maar beperkt te generaliseren, dit deel van de monitor laat niet zien dat die ervaringen voor álle of een specifiek deel van de bevoegde gezagen opgaan, maar is tegelijkertijd cruciaal voor het beschrijven van hoe men werkt met de Omgevingswet.

In dit onderzoek is het niveau waarop gegevens en ervaringen verzameld worden een individueel bevoegd gezag: er worden bevoegde gezagen als 'casussen' geselecteerd, vervolgens wordt er per bevoegd gezag een dossier van omgevingsdocumenten bestudeerd (deskstudy) en worden er interviews afgenomen. Om tot een gesprek tussen bevoegde gezagen te komen, worden groepsbijeenkomsten georganiseerd waarin op de tot dan toe in het onderzoek opgehaalde ervaringen gereflecteerd wordt. De groepsbijeenkomsten zijn de laatste stap in het onderzoek en dienen deelster bespreking van de daarvoor opgehaalde gegevens en ervaringen met bevoegde gezagen in groepsverband.

De bij het onderzoek te betrekken bevoegde gezagen worden geselecteerd op basis van criteria waaronder omvang in inwoneraantal en geografische spreiding. In 2024 zijn er vanwege krapte in tijd nog geen Rijksdepartementen bij het onderzoek betrokken. Zodoende deden er in 2024 enkel provincies, gemeenten en waterschappen mee aan het onderzoek. In principe worden alle bevoegde gezagen 'integraal' bekeken, dus worden alle indicatoren uit deel 2 en 3 bij alle bij het onderzoek betrokken bevoegde gezagen gemeten. Bijlage 3c bevat een uitgebreid onderzoeks- en monitoringskader waarin de onderzoeksaanpak door RHDHV in detail wordt uitgelegd.

Voor het jaar 2024 heeft er een deskstudy plaatsgevonden bij tien bevoegde gezagen – 4 provincies, 3 waterschappen en 3 gemeenten. De resultaten uit de deskstudy zijn vervolgens besproken met in groepsbijeenkomsten met zes gremia.⁵ Deze groepsbijeenkomsten werden bijgewoond door tussen de vijf en 168 deelnemers. Op basis van deze onderzoeksinspanning heeft RHDHV de onderzochte indicatoren van een eerste invulling voorzien. Alle opgehaalde inzichten zijn openbaar te raadplegen in bijlage 3b.

In 2024 is niet het volledige onderzoeksontwerp uitgevoerd. Om te beginnen zijn er vanwege tijdsgebrek in het najaar géén interviews afgenomen door RHDHV. In plaats van de interviews is RHDHV na haar deskstudies meteen overgegaan op groeps gesprekken om de in de deskstudies opgehaalde gegevens in gesprek met de bevoegde gezagen van reflectie te voorzien. Ook heeft RHDHV in 2024 geen eigen groepsbijeenkomsten georganiseerd, maar zijn zij aangesloten bij diverse bestaande gremia waarin de decentrale bevoegde gezagen zich verzamelen. Dit laatste is geen belemmering geweest voor het onderzoek, maar is juist door onderzoekers en deelnemers als een prettige manier van gesprek ervaren. Een deel van de indicatoren uit deel 2 en 3 van de monitor zijn dit jaar nog niet gemeten. In hoofdstuk 5 wordt uitgelegd dat in 2025 wél het gehele ontwerp tot uitvoering wordt gebracht.

⁵ Met de volgende gremia is gesproken: Platform Integratie Omgevingswet Waterschappen (PIO), 28-11-2024 (9 deelnemers), Landelijk Overleg van de hoofden Vergunningverlening en Handhaving (UvW), 28-11-2024 (30 deelnemers), Regiegroep Omgevingswet (IPO), 14-11-2024 (11 deelnemers), Kennisgroep VTH (IPO), 18-11-2024 (5 deelnemers), Adviesgroep Omgevingswet c.q. kennisgroep omgevingsdocumenten (IPO), 26-11-2024 (11 deelnemers) en de VNG Netwerksessie Omgevingsplan, 26-11-2024 (169 deelnemers).

2.3.3 Pilot tekstanalyseonderzoek door Arcadis

De monitor bevat ook indicatoren die niet geschikt zijn voor het kwantitatieve en het kwalitatieve onderzoek. Deze indicatoren zijn namelijk niet geautomatiseerd te tellen op basis van gegevens in het DSO, maar vragen ook niet om verdieping in kwalitatieve zin. Een voorbeeld hiervan is indicator 5: aantal omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.

In het plan van aanpak is bepaald dat voor deze indicatoren jaarlijks een tekstanalyseonderzoek plaats gaat vinden. Deze indicatoren vallen hoofdzakelijk onder het feitenbeeld kerninstrumenten. In principe zijn de benodigde brondocumenten voor de indicatoren die onder het tekstanalyseonderzoek vallen wél eenvoudig openbaar te vinden, namelijk in het DSO of bijvoorbeeld op overheid.nl, maar is het niet mogelijk deze geautomatiseerd in de kwantitatieve monitoring te tellen. Ook vergen deze indicatoren geen verdiepend onderzoek: het betreffende omgevingsdocument bevat in principe de benodigde informatie. Vaak is voor deze indicatoren een beknopte inhoudelijke analyse nodig.

Voor het jaar 2024 is dit onderzoek in *pilot*-vorm uitgevoerd door Arcadis. Er is gekozen voor deze vorm omdat voorafgaand aan het onderzoek voor een groot deel van de middels tekstanalyse te onderzoeken indicatoren nog niet duidelijk was of de benodigde omgevingsdocumenten door VRO op basis van de kwantitatieve monitoring opgeleverd konden worden, en vervolgens of de benodigde informatie inderdaad in die documenten stond. Naast de relevante omgevingsdocumenten zijn in dit onderzoek ook besluitvormingsstukken zoals wijzigingsbesluiten geraadpleegd. Door het uitvoeren van de pilot zijn er zowel voor een groot deel van deze indicatoren gegevens beschikbaar over het jaar 2024, als onderzoekstechnische bevindingen ten aanzien van gegevensbeschikbaarheid en gegevensanalyse. Dit laatste wordt meegenomen bij het meerjarig uitzetten van een robuust tekstanalyseonderzoek.

In de pilot zijn voor provincies en waterschappen grotendeels alle beschikbare benodigde omgevingsdocumenten onderzocht. Zo zijn bijvoorbeeld alle provinciale omgevingsvisies onderzocht en alle waterschapsverordeningen. Voor gemeenten is dit gezien beschikbare tijd en middelen niet mogelijk: er zijn simpelweg meer gemeenten en daarmee gemeentelijke omgevingsdocumenten dan werkbaar is om op inhoud te analyseren. Ook in dit onderzoek is het dus nodig geweest een selectie te maken als het gaat om te betrekken gemeenten. Deze selectie heeft plaatsgevonden op basis van beschikbaarheid van omgevingsdocumenten (niet alle gemeenten hebben elk omgevingsdocument) en selectiecriteria. In verband met de beschikbare dataset was het niet mogelijk om geografische spreiding als selectie criterium te hanteren. Bij het selecteren is wel zo veel mogelijk rekening gehouden met de grootte (inwoneraantal) van gemeenten. Waar verdere selectie nodig was om het aantal omgevingsdocumenten in te perken, is gekozen voor de meest recente omgevingsdocumenten. In bijlage 4a wordt door Arcadis in detail uitgelegd hoe zij gemeenten geselecteerd hebben. Bijlage 4b bevat alle door Arcadis verzamelde gegevens.

2.4 Samenvatting opbouw en onderzoeken

De inhoudelijke opbouw van de monitor en de drie onderzoeken die de monitor van informatie voorzien zijn als volgt samen te vatten:

Onderdeel	Inhoudelijke focus	Informatie komt uit	Breedte data
1	Werking kerninstrumenten	Kwantitatieve monitoring DSO	Alle data uit het DSO & Ruimtelijke Plannen
		Tekstanalyseonderzoek	Provincies & Waterschappen Alle data Gem. Selectie N≈25
2	Verbeterdoelen Ow	Kwalitatief onderzoek RHDHV	Selectie N≈4 per overheidslaag + groepsbijeenkomsten
3	Uitvoeringsprincipes Ow	Kwalitatief onderzoek RHDHV	Selectie N≈4 per overheidslaag + groepsbijeenkomsten

3 Bevindingen

Dit hoofdstuk bevat de informatie die over 2024 is opgehaald voor de Monitor Werking Omgevingswet. De monitor kent 149 indicatoren verdeeld over drie delen. Het hoofdstuk volgt de inhoudelijke opbouw van de monitor. In deel 1 (feitenbeeld kerninstrumenten) wordt informatie gepresenteerd vanuit twee onderzoeken: de kwantitatieve monitoring uitgevoerd door het Kadaster en de pilot tekstanalyseonderzoek door Arcadis. In deel 2 (verbeterdoelen) en 3 (uitvoeringsprincipes) wordt informatie gepresenteerd uit het kwalitatieve onderzoek door RHDHV. De informatie in dit hoofdstuk is samengevat: er wordt niet bij elke indicator stilgestaan. Bijlage 1 bevat een overzicht van alle indicatoren, waar per indicator wordt weergegeven in welk onderzoek detailinformatie te vinden is. De drie onderzoeken en alle opgehaalde informatie zijn te raadplegen in bijlagen 2, 3 en 4.

Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten

Het eerste deel van de monitor richt zich op het inzichtelijk maken hoe de kerninstrumenten uit de Omgevingswet worden gebruikt. De kerninstrumenten zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regelgeving, algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit. Ook bevat het feitenbeeld informatie over onteigening en het kostenverhaal zonder tijdvak.

Het feitenbeeld richt zich in de eerste plaats op het *gebruik* van de kerninstrumenten middels kwantitatieve informatie over de mate waarin en in welke vorm de instrumenten door bevoegde gezagen gebruikt worden. Deze informatie komt hoofdzakelijk uit de kwantitatieve monitoring. Waar mogelijk wordt ook informatie gegeven over het *proces* van toepassing van de instrumenten en de *inhoud* van deze instrumenten. Deze informatie komt hoofdzakelijk uit het tekstanalyseonderzoek. Naast het relevante omgevingsdocument worden in dat onderzoek ook besluitvormingsstukken zoals wijzigingsbesluiten geraadpleegd.

De informatie in dit deel van de monitor is afkomstig uit twee onderzoeken: de kwantitatieve monitoring op basis van het DSO en het tekstanalyseonderzoek. Uit de kwantitatieve monitoring komt feitelijke informatie over het gebruik van de kerninstrumenten. Uit het tekstanalyseonderzoek komt aanvullende kwantitatieve informatie dat zich meer richt op proces en inhoud.

3.1 Omgevingsvisie

In een omgevingsvisie legt een bevoegd gezag haar langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving vast.⁶ Een omgevingsvisie is een samenhangend strategisch plan over de leefomgeving waarin rekening gehouden wordt met alle relevante ontwikkelingen in een gebied. Een omgevingsvisie is zelfbindend en bindt dus slechts het vaststellende bestuursorgaan.

Het Rijk, provincies en gemeenten zijn verplicht om een omgevingsvisie vast te stellen. Het Rijk en de provincies moesten bij inwerkingtreding een omgevingsvisie hebben. Gemeenten hebben tot 2027 de tijd om een omgevingsvisie vast te stellen. Deze omgevingsvisies moeten voldoen aan de in artikel 3.2 Omgevingswet gestelde eisen en rekening houden met de in artikel 3.3 Omgevingswet genoemde beginselen. De Omgevingswet stelt géén eisen aan het actueel houden c.q. periodiek wijzigen van omgevingsvisies. Het werken met de beleidscyclus van de Omgevingswet omvat echter wel het idee beleid aan te passen op basis van evaluaties vanuit de uitvoering: de verwachting is dat bevoegde gezagen hun omgevingsvisie aanpassen wanneer voorgaande fases in de cyclus aanleiding geven tot het herzien van bestaand beleid of het opstellen van nieuw additioneel beleid.

Kwantitatieve monitoring

Er zijn in 2024 omgevingsvisies vast gesteld in twee standaarden. Omgevingsvisies die voldoen aan de Omgevingswet en volgens het oude IMRO zijn vastgesteld, en omgevingsvisies die volgens de STOP en het toepassingsprofiel voor omgevingsvisies zijn vastgesteld.⁷ Ook voor inwerkingtreding was het voor bevoegde gezagen al mogelijk een omgevingsvisie zoals bedoeld in de Omgevingswet op te stellen.

⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 51.

⁷ IMRO was de standaard voor planvorming zoals gebruikt onder de voormalige Wet ruimtelijke ordening. De STOP ondersteunt het opstellen en publiceren van alle officiële publicaties onder de Omgevingswet. Op termijn krijgt de STOP een breder toepassingsbereik. De TPOD standaardiseren per omgevingsdocument verschillende aspecten zoals de indeling van de tekst en de koppeling van tekst aan locaties.

Tabel 1: Omgevingsvisies

		Vastgesteld	Vastgesteld	Gewijzigd	Gewijzigd
		STOP	IMRO	STOP	IMRO
Provincies	Vóór 2024	3	8	-	-
	In 2024	1	0	1	0
	Totaal	4	8	1	0
Gemeenten	Vóór 2024	-	169*	-	-
	In 2024	20	22	2	7
	Totaal	20	191	2	7

* Er zijn vóór inwerkingtreding 179 gemeentelijke omgevingsvisies volgens het IMRO vastgesteld. 10 daarvan zijn in 2024 opnieuw vastgesteld volgens de STOP. Deze 10 omgevingsvisies worden hier maar één keer geteld, als STOP-omgevingsvisie vastgesteld in 2024.

Uit het onderzoek blijkt dat drie provincies vóór inwerkingtreding een omgevingsvisie met toepassing van de STOP hebben vastgesteld. Acht provincies stelden vóór inwerkingtreding een omgevingsvisie vast met toepassing van het IMRO. Eén provincie heeft haar omgevingsvisie in 2024 volgens de STOP vastgesteld en deze omgevingsvisie ook één keer gewijzigd.

211 gemeenten hebben in 2024 of eerder een omgevingsvisie vastgesteld. Het overgrote deel van 191 is met toepassing van het IMRO vastgesteld, 20 gemeentelijke omgevingsvisies met toepassing van de STOP. 131 gemeenten hadden bij de overgang naar 2025 nog geen omgevingsvisie vastgesteld. Het is aannemelijk dat een deel van hen wel een ontwerp-omgevingsvisie had op dat moment.

Het Rijk heeft haar omgevingsvisie, de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), vóór inwerkingtreding vastgesteld en in 2024 niet gewijzigd. De Minister van VRO werkt op moment van schrijven aan de Nota Ruimte, de opvolger van de NOVI.

Tekstanalyseonderzoek

Artikel 10.7 van het Omgevingsbesluit verplicht overheden bij het vaststellen van een omgevingsvisie aan te geven hoe stakeholders zijn betrokken bij de totstandkoming. Dit kan zowel in de omgevingsvisie zelf als in een ander stuk zoals een wijzigingsbesluit.

Uit het onderzoek blijkt dat bij 36 van de 42 onderzochte omgevingsvisies het participatieproces is omschreven. Deze omschrijving staat telkens in de omgevingsvisie zelf, niet in een afzonderlijk vaststellings- of wijzigingsbesluit.

Artikel 3.2 van de Omgevingswet beschrijft dat een omgevingsvisie moet bevatten: een beschrijving van de hoofdlijnen van

1. de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
2. de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied, en
3. het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

In de Memorie van Toelichting van de Omgevingswet⁸ staat dat bevoegde gezagen in hun omgevingsvisie tevens in kunnen gaan op hun sturingsfilosofie en daarmee de eigen rol bij het realiseren van de visie en de rol van anderen.

Uit het onderzoek blijkt dat 40 van de 42 onderzochte omgevingsvisies een dergelijke omschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten. Soms in een apart hoofdstuk, soms verspreid op verschillende plekken in de omgevingsvisie.

Alle onderzochte omgevingsvisies bevatten de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer en het behoud van het grondgebied. In veel omgevingsvisies wordt hier een korte tekst aan besteed, in een klein aantal wordt het beschreven in een apart hoofdstuk.

De sturingsfilosofie van het bevoegd gezag wordt in een groot deel van de onderzochte omgevingsvisies beschreven. In totaal hebben 11 van de 12 provincies een beschrijving van de sturingsfilosofie en hun rol daarbij opgenomen in hun omgevingsvisie. Voor gemeenten ligt dit aandeel lager, namelijk 20 van de 30 gemeenten. Ook hiervoor geldt dat het aantal woorden dat men aan dit onderwerp besteedt in de omgevingsvisie sterk verschilt.

8 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 117.

3.2 Programma

Het programma bevat beleid en maatregelen, bijvoorbeeld gericht op het realiseren van de beleidsdoelen uit de omgevingsvisie of om aan omgevingswaarden te voldoen.⁹ Die maatregelen kunnen vele vormen aannemen: beleidsregels, financiële instrumenten, veranderen van regelgeving, communicatie, convenanten of projecten. Een programma kan zich richten op een onderwerp, een bepaalde bedrijfssector of een gebied. Programma's kunnen door alle bevoegde gezagen vastgesteld worden en zijn meestal zelfbindend. Het waterbeheerprogramma van het waterschap moet echter op onderdelen wel rekening houden met het waterbeheerprogramma vastgesteld door de provincie.

Programma's die verplicht zijn vanwege Europese regelgeving vallen buiten de scope van de monitor omdat deze verplichtingen niet veranderd zijn met de komst van de Omgevingswet. Er is alleen gekeken naar programma's die door de bevoegde gezagen vrijwillig zijn vastgesteld.

Een groot deel van de indicatoren over het programma staat op de ontwikkelagenda van de monitor voor het jaar 2025 (zie hoofdstuk 5 en bijlage 1) gezien de complexiteit van deze gevraagde kwantitatieve informatie in verhouding tot andere eenvoudigere indicatoren. Er is echter wel gekeken naar participatie rondom programma's gezien het belang van dit onderwerp.

Tekstanalyseonderzoek

Artikel 10.8 van het Omgevingsbesluit verplicht overheden bij het vaststellen van een programma aan te geven hoe stakeholders bij de totstandkoming betrokken zijn en wat het resultaat hiervan is. Dit kan zowel in het programma zelf als in een ander stuk zoals een wijzigingsbesluit.

Uit het onderzoek blijkt dat in 25 van de 37 onderzochte programma's in het programma zelf wordt benoemd dat er participatie met stakeholders heeft plaatsgevonden voor de vaststelling van het programma. Vaak worden de manier waarop dit heeft plaatsgevonden, de opbrengsten en wat daarmee gedaan is niet in het programma vermeld. Slechts in een enkel geval wordt de participatiewijze wel toegelicht. Deze informatie is afwisselend in het vaststellingsbesluit of het programma zelf gevonden.

3.3 Decentrale regelgeving

Decentrale bevoegde gezagen zijn onder de Omgevingswet verplicht één regeling voor de fysieke leefomgeving in hun hele grondgebied te hebben. Provincies stellen daarvoor ieder een omgevingsverordening vast, gemeenten een omgevingsplan en waterschappen een waterschapsverordening. Deze regelingen bevatten algemeen verbindende voorschriften en stellen vast welke activiteiten burgers en bedrijven mogen ondernemen in de fysieke leefomgeving.

3.3.1 Omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening

Alle decentrale bevoegde gezagen hadden bij inwerkingtreding een eigen gebiedsdekkende regeling. Provincies en waterschappen hebben voor die datum hun omgevings- en waterschapsverordeningen opgesteld en vastgesteld. Gemeenten kennen per 1 januari 2024 het omgevingsplan van rechtswege. Dat bestaat in het DSO uit een tijdelijk deel en een nieuw deel. Het tijdelijke deel bestaat uit besluiten aangewezen in art 4.6 Invoeringswet Omgevingswet, kaarten aangewezen in de Aanvullingswet bodem Omgevingswet en de omgevingsplanregels van rechtswege, aangewezen in artikel 22.2, eerste lid Ow: de zogenoemde bruidsschat. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om het tijdelijk deel om te zetten in het nieuwe deel.

Nu de Omgevingswet in werking is getreden en de regels uit de bruidsschat via het tijdelijke deel onderdeel zijn geworden van het omgevingsplan is de term 'bruidsschat' minder passend. Daarom is gekozen om voortaan te spreken over overgedragen rijksregels, waaronder overgedragen milieuregels, in plaats van 'bruidsschat'. Ook bij het opstellen van het Programma Overgedragen Milieuregels Omgevingswet is deze nieuwe naam gebruikt. Omdat deze rapportage vooral focust op de destijds overgedragen regels én vanwege herkenbaarheid, hanteren we hier nog wel de term 'bruidsschat'.

Kwantitatieve monitoring

De Omgevingswet schrijft enkel voor dat bevoegde gezagen één gebiedsdekkende regeling moeten hebben, maar zegt niets over hoe vaak decentrale regelgeving geactualiseerd dient te worden. Toch is het belangrijk dat deze regelgeving waar nodig gewijzigd wordt om in te spelen op ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Ook hier kan verondersteld worden dat het werken met de beleidscyclus periodiek aanleiding geeft tot het wijzigen van de regelgeving.

⁹ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 51.

Tabel 2: Wijzigingsbesluiten bij decentrale regelingen

	STOP in 2024	IMRO in 2024
Provincies	27	7
Gemeenten	291	30
Waterschappen	61	0

Uit het onderzoek¹⁰ blijkt dat de provincies in totaal in 2024 34 wijzigingen hebben doorgevoerd in hun omgevingsverordeningen, waarvan 27 met toepassing van de STOP. Gemeenten hebben in totaal 321 wijzigingen in hun omgevingsplannen doorgevoerd waarvan 291 met toepassing van de STOP. Waterschappen hebben in totaal 61 wijzigingen doorgevoerd met toepassing van de STOP.

Een groot aantal TAM-IMRO-omgevingsplannen, circa 130, is in 2024 wel in procedure gebracht maar niet vastgesteld. Deze zijn niet zichtbaar in de bovenstaande tabel.

Omdat het in de kwantitatieve monitoring niet mogelijk is de inhoud van deze wijzigingen te achterhalen, is niet voor elk van deze wijzigingen de inhoud bekeken. Een aanzienlijk deel van de wijzigingen van het omgevingsplan in 2024 zullen echter wijzigingen van technisch aard zijn en bedoeld om de bruidsschat technisch in beheer te nemen, zonder inhoudelijke aanpassing van regels. Dit duidt niet op het daadwerkelijk wijzigen van regels.

Tekstanalyseonderzoek

De artikelen 10.2, 10.3a en 10.3b van het Omgevingsbesluit verplichten bevoegde gezagen aan te geven hoe stakeholders bij de totstandkoming van hun decentrale regeling betrokken zijn en wat het resultaat hiervan is.

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt echter dat slechts bij twee van de onderzochte bevoegde gezagen in het wijzigingsbesluit wordt opgenomen hoe er geparticipeerd is met stakeholders. In beide gevallen gaat het om een wijziging van een omgevingsverordening. In totaal zijn 159 wijzigingsbesluiten onderzocht. Alle wijzigingsbesluiten waarbij niet is aangegeven hoe stakeholders zijn betrokken, hebben betrekking op technisch in beheer name van het omgevingsplan of kleine technische wijzigingen en zijn niet inhoudelijk. De twee gevallen waarin wél aangegeven werd hoe stakeholders zijn betrokken zijn wel inhoudelijke wijzigingen.

Gemeenten hebben bij het wijzigen van het omgevingsplan ook de mogelijkheid dit via de projectprocedure te doen (artikel 5.55 Ow). In die procedure doorloopt de gemeente dezelfde stappen als Rijk en provincie bij het projectbesluit. Er zijn verschillende redenen om dit te doen, bijvoorbeeld als het een complex project met veel belangen betreft.

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat de bij het onderzoek betrokken gemeenten in 2024 deze procedure niet gebruikt hebben.

3.3.2 Bruidsschat

Gemeenten en waterschappen kunnen de middels de bruidsschat overgedragen regels op drie manieren verwerken in hun eigen regelgeving: één op één overnemen, gewijzigd overnemen of niet overnemen. Welke mogelijkheden toegestaan zijn verschilt per regel. Zo geldt voor sommige overgedragen regels voor gemeenten bijvoorbeeld dat deze aangepast moeten worden omdat zij in strijd zijn met instructieregels in het Bkl. Wel kunnen gemeenten de bruidsschat in het geheel technisch in beheer nemen (zie paragraaf 3.3.1 voor een uitleg over de bruidsschat en de term ‘overgedragen milieuregels’).

Tekstanalyseonderzoek

Alle bij het onderzoek betrokken gemeenten hebben de bruidsschat 1 op 1 ‘overgenomen’ in hun omgevingsplan, wat betekent dat zij de bruidsschat technisch in beheer hebben genomen. De regels uit de bruidsschat zijn door hen dus nog niet gewijzigd.

De bij het onderzoek betrokken waterschappen namen, op één waterschap na, het grootste deel van de bruidsschatregels 1 op 1 over: het gaat gemiddeld om 50 regels. Twintig waterschappen namen ook enkele regels gewijzigd over, gemiddeld waren dit tien regels. Achttien waterschappen namen ook enkele regels niet over, gemiddeld waren dit dertien regels.

¹⁰ Voor deze informatie is data uit het DSO én ruimtelijkeplannen.nl gebruikt.

3.3.3 Omgevingswaarde

In hun decentrale regels kunnen provincies en gemeenten omgevingswaarden opnemen voor onderwerpen waarover het Rijk geen omgevingswaarden heeft gesteld. Met een omgevingswaarde kunnen zij een specifieke kwaliteit vastleggen die zij voor de fysieke leefomgeving willen bereiken. Die kwaliteit moet objectief vast te stellen en meetbaar zijn.

Het Rijk heeft in het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder: Bkl) omgevingswaarden vastgesteld. Deze omgevingswaarden gelden in sommige gevallen ook voor andere bevoegde gezagen, zo gelden de omgevingswaarden voor de waterkwaliteit bijvoorbeeld ook voor de waterschappen. De omgevingswaarden van provincies en gemeenten kunnen in bepaalde gevallen afwijken van of aanvullen op omgevingswaarden die het Rijk heeft gesteld. Provincies zijn verplicht om omgevingswaarden in hun omgevingsverordening op te nemen over de veiligheid van regionale waterkeringen en waterveiligheid in het kader van bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren.

Tekstanalyseonderzoek

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat één provincie een vrijwillige omgevingswaarde heeft vastgesteld in 2024, naast de verplichte omgevingswaarde dus. Deze vrijwillige omgevingswaarde heeft betrekking op de cumulatieve van geluid in een bepaald industriegebied.

Het is voor gemeenten en provincies in bepaalde gevallen mogelijk om omgevingswaarden die door 'hogere' bevoegde gezagen gesteld zijn in hun eigen regelgeving aan te vullen of afwijkend over te nemen. Deze afwijkingen kunnen leiden tot *strengere of soepelere* omgevingswaarden. Voor zover de omgevingswaarden van het hogere bevoegde gezag betrekking hebben op thema's die onder Europese richtlijnen vallen (bv. luchtkwaliteit en zwemwater) mogen de afwijkende omgevingswaarden van het lagere bevoegde gezag enkel *strenger* zijn.

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt net als uit hierboven gepresenteerde informatie dat enkel provincies omgevingswaarden hebben opgesteld. Er is één provincie die een vrijwillige omgevingswaarde heeft vastgesteld. Deze omgevingswaarde staat los van een omgevingswaarde van een hoger bevoegd gezag.

3.3.4 Meldings- en informatieplichten in decentrale regels

Op basis van artikel 4.4 en paragraaf 4.1.1 van de Omgevingswet kunnen gemeenten, waterschappen en provincies een meldingsplicht opnemen in het omgevingsplan, omgevingsverordening of waterschapsverordening. Het Rijk heeft meldingsplichten opgenomen in de onder de Omgevingswet hangende algemene maatregelen van bestuur (AMvB's), waaronder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

Voor milieubelastende activiteiten die niet in het Bal staan kan een meldingsplicht worden opgenomen in decentrale regeling. Het is ook mogelijk om aanvullende meldingsplichten op te nemen voor milieubelastende activiteiten die wél in het Bal staan. Daarnaast kunnen provincies en gemeenten een informatieplicht opnemen, waardoor initiatiefnemers bepaalde informatie, gegevens of bescheiden moeten verstrekken. In de AMvB's onder de Omgevingswet heeft het Rijk ook verschillende informatieplichten opgenomen.

Kwantitatieve monitoring

Uit het onderzoek blijkt dat er in totaal in 2024 bijna 75.000 informatieverstrekkingen zijn gedaan en meer dan 150.000 meldingen. De in de eerste kolom van tabel 3 weergegeven bevoegde gezagen zijn de bevoegde gezagen die de meldingen en informatieverstrekkingen hebben ontvangen. Dit kan een ander bevoegd gezag zijn dan het bevoegd gezag dat daadwerkelijk de meldings- of informatieplicht heeft gesteld. De meeste meldingen en informatieverstrekkingen naar aanleiding van regels in het Bal en Bbl worden door gemeenten ontvangen.

Tabel 3: meldingen en informatieverstrekkingen

	Informatieverstrekkingen in 2024	Meldingen in 2024
Provincies	977	3990
Gemeenten	66.156	125.544
Waterschappen	5617	17.127
Rijk	2128	4581
Totaal	74.878	151.242

Tekstanalyseonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat alle provincies meldingsplichten in hun omgevingsverordening op hebben genomen. Het aantal meldingsplichten per omgevingsverordening is gemiddeld ongeveer elf, ook verschilt de reikwijdte van die meldingsplichten. De onderzochte omgevingsplannen bevatten in 2024 nog geen meldingsplichten. Informatieplichten zijn daarentegen wel gevonden in alle omgevingsplannen en op één provincie na ook in alle omgevingsverordeningen. Het gaat om gemiddeld zes informatieplichten per omgevingsverordening, ook verschilt de reikwijdte van die informatieplichten. Voor gemeenten geldt dat deze informatieplichten grotendeels onderdeel zijn van de bruidsschat.

3.3.5 Maatwerkregels

Een maatwerkregel is een lokale uitwerking van een algemene regel van het Rijk of een provincie. Om een maatwerkregel te mogen stellen, moeten decentrale bevoegde gezagen wel specifiek die bevoegdheid krijgen van het hogere bevoegde gezag. Het Rijk kan deze bevoegdheden geven ten aanzien van algemene regels in het Bal en Bbl. Provincies kunnen dit doen in hun omgevingsverordening ten aanzien van hun eigen regels.

Het Rijk neemt in de AMvB's tal van mogelijkheden tot het stellen van maatwerkregels op. In het Bal zijn maatwerkregels bij vooral milieubelastende activiteiten in beginsel mogelijk. Bij andere activiteiten die via het Bal geregeld worden zijn maatwerkregels selectief opgezet. Ook het Bbl bevat dit soort mogelijkheden. Provincies geven in totaal acht keer die mogelijkheid, omtrent verschillende onderwerpen zoals detailhandel, zwemmen in een waterbassin of milieubelastende activiteiten.

Tekstanalyseonderzoek

In dit onderzoek zijn maatwerkregels geteld die dusdanig concreet zijn dat zij verwijzen naar de regel in bovenliggende regelgeving waarvan zij afwijken of die zij aanvullen, bijvoorbeeld door middel van een verwijzing naar het Bal. In geen van de bij het onderzoek betrokken omgevingsplannen zijn dit soort maatwerkregels gevonden. Provincies hebben wel maatwerkregels in hun omgevingsverordening opgenomen. In totaal hebben zeven provincies gebruik gemaakt van de maatwerkregels door in totaal 34 maatwerkregels vast te stellen. In de meerderheid van de gevallen gaat het om aanvullende regels die niet zo zeer *strenger of soepeler* zijn dan de algemene rijksregels.

3.3.6 Instructieregels en instructiebesluiten

Vanuit hun zorg voor de fysieke leefomgeving en ter waarborging van de eenheid in decentrale taakbehartiging kunnen het Rijk en de provincies voorwaarden stellen aan de taak- of bevoegdheidsuitvoering van decentrale overheden. Daarvoor hebben zij twee bevoegdheden: het stellen van instructieregels en het geven van een instructie (resp. artikelen 2.22 en 2.24 Omgevingswet en artikelen 2.33 en 2.34 Omgevingswet). Instructieregels bieden een oplossing voor zich herhalende situaties, de instructie is gericht op één situatie.

Tekstanalyseonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat instructieregels door het Rijk en 11 provincies vaak gebruikt werden, op verschillende thema's zoals natuur, landbouw en geluid. Eén provincie zal in een in 2025 te herziene versie van haar omgevingsverordening instructieregels opnemen.

Het Rijk stelt in het Bkl in totaal 267 instructieregels. Daarvan zijn er 20 gericht aan provincies, 246 gericht aan gemeenten en 4 aan waterschappen. Een aantal van deze instructieregels is aan meerdere bevoegde gezagen gericht.

Provincies stellen in totaal 764 instructieregels in hun omgevingsverordeningen. Daarvan zijn er 620 gericht aan gemeenten, 117 gericht aan waterschappen, 76 gericht aan Gedeputeerde Staten en 3 aan Provinciale Staten. Een aantal van deze instructieregels is aan meerdere bevoegde gezagen gericht.

Een kanttekening daarbij, is dat in het onderzoek alleen verwijzingen naar instructieregels gericht aan Gedeputeerde Staten zijn geteld. Vaak wordt in de omgevingsverordening slechts een verwijzing opgenomen naar de daadwerkelijke regel, die in een apart delegatiebesluit staat.

Ook blijkt uit het onderzoek dat het instrument ‘instructie’ weinig gebruikt werd in 2024: één provincie gaf een instructie.

3.4 Algemene rijksregels

De wetgever heeft in de Omgevingswet en vier AMvB’s algemene regels gesteld die voor iedereen gelden. Dat zijn allereerst regels die nodig zijn voor de werking van de Omgevingswet. Deze staan in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit. Daarnaast staan er in het Bkl regels van het Rijk die van invloed zijn op het beleid van decentrale overheden. Deze algemene rijksregels die het stelsel vormgeven worden niet specifiek gemonitord, want zij komen terug in alle onderdelen van de Omgevingswet en daarmee in alle onderdelen van de monitor.

Wel bevat de monitor informatie over meldingen en informatieverstrekkingen die volgen uit algemene rijksregels in het Bal, Bbl, en Omgevingsbesluit. Deze informatie is te vinden in paragraaf 3.1.3 in tabel 3.

3.5 Omgevingsvergunning

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk kunnen in hun regelgeving vergunningplichten opnemen. Dit kan verplicht zijn op basis van regelgeving van hogere bestuursorganen, maar het kan ook vrijwillig indien het onderwerp niet doelmatig met algemene regels kan worden gereguleerd.¹¹ In de praktijk is het echter vaak zo dat gemeenten, ook vanuit regelgeving van vóór de Omgevingswet, activiteiten met vergunningplichten reguleren. Vanuit die situatie kunnen bevoegde gezagen ervoor kiezen vergunningplichten te vervangen met algemene regels.

Activiteiten waarvoor een vergunningplicht geldt worden door het bevoegd gezag vooraf getoetst voor ze mogen plaatsvinden. Onder de Omgevingswet verlenen alle bevoegde gezagen toestemming voor vergunningplichtige activiteiten via hetzelfde instrument, de omgevingsvergunning.

3.5.1 Vergunningaanvragen

Als een activiteit vergunningplichtig is, moet een initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen via het Omgevingsloket of desgewenst per post bij het bevoegd gezag. Wie het bevoegd gezag is hangt af van het soort activiteit en de beoogde locatie. Onder de Omgevingswet mag de initiatiefnemer zelf bepalen voor welke activiteiten hij een vergunning aanvraagt en wanneer. Het is onder de Omgevingswet mogelijk om enkelvoudige (één activiteit) en meervoudige (meerdere activiteiten) aanvragen te doen.

Kwantitatieve monitoring

Er zijn in 2024 ruim 165.000 aanvragen voor een omgevingsvergunning gedaan. Bijna 133.000 van die aanvragen waren enkelvoudig. 33.000 aanvragen waren meervoudig. Een meervoudige aanvraag bevat meerdere activiteiten, maar één aanvraag wordt hier ongeacht het aantal activiteiten als één aanvraag geteld.

Tabel 4: vergunningaanvragen

	Enkelvoudig in 2024	Meervoudig in 2024
Provincies	7905	465
Gemeenten	105.176	30.313
Waterschappen	17.412	2132
Rijk	2407	114
Totaal	132.900	33.024

Deze cijfers laten zien naar welk bevoegd gezag deze aanvragen zijn verstuurd. Het grootste deel van deze aanvragen is verstuurd naar gemeenten, de overige bevoegde gezagen ontvangen een relatief kleiner deel van de aanvragen.

¹¹ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 157.

Die verhouding volgt logischerwijs uit het feit dat gemeenten voor de meest voorkomende activiteiten het bevoegd gezag van vergunningaanvragen zijn. Dit volgt uit artikel 5.8 van de Omgevingswet.

Het is na het indienen van een aanvraag voor een initiatiefnemer mogelijk om de aanvraag in te trekken als deze om wat voor reden dan ook niet meer nodig blijkt. Ook is het mogelijk een conceptverzoek te doen. Conceptverzoeken zijn een belangrijke stap in de voorbereiding van de vergunningverlening, omdat op basis van een conceptverzoek een gesprek tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer¹² ('vooroverleg') plaats kan vinden¹³. Er zijn geen cijfers in het DSO beschikbaar over het daadwerkelijke aantal gesprekken dat naar aanleiding van conceptverzoeken heeft plaatsgevonden.

Tabel 5: conceptverzoeken en ingetrokken aanvragen

	Conceptverzoek in 2024	Ingetrokken aanvraag in 2024
Provincies	744	737
Gemeenten	35.168	18.746
Waterschappen	2341	1065
Rijk	304	341
Totaal	38.557	20.889

Uit het onderzoek blijkt dat er in 2024 ruim 38.000 conceptverzoeken zijn gedaan en bijna 21.000 aanvragen zijn ingetrokken. In tabel 5 wordt weergegeven naar welk bevoegd gezag deze verzoeken zijn verstuurd en waar de ingetrokken aanvragen naartoe verzonden zijn.

3.5.2 BOPA-vergunning

Als een activiteit in strijd is met het omgevingsplan, kan het bevoegd gezag deze op twee manieren toelaten: via een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA)-vergunning of een wijziging van het omgevingsplan.¹⁴

Deze twee manieren verschillen op meerdere punten van elkaar. Zo biedt een wijziging van het omgevingsplan meer mogelijkheden voor een flexibele regeling waarbinnen de uitwerking van meerdere plannen en activiteiten mogelijk is. Een BOPA-vergunning kan enkel gebaseerd zijn op één aanvraag gericht op een concreet project. Een BOPA-vergunning is voor een gemeente meestal minder tijdrovend, maar BOPA-vergunningen moeten vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn opgenomen worden in het omgevingsplan. Deze verplichting geldt vanaf 2032. Het is niet altijd mogelijk om een BOPA-vergunning te verlenen, bijvoorbeeld als het oogmerk niet ziet op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) of als de omgevingsplanactiviteit in de omschrijving van het initiatief nog niet voldoende concreet is. Het toepassingsbereik van de BOPA-vergunning beperkt zich tot het initiatief in kwestie, het is dus ook niet mogelijk om regels voor toekomstige activiteiten op dezelfde locatie te wijzigen. Daarvoor is een omgevingsplanwijziging nodig.¹⁵

Bij het verlenen van een BOPA-vergunning moet rekening gehouden worden met de beoordelingsregels in hoofdstuk 8 van het Bkl. In principe zijn gemeenten het bevoegd gezag voor het verlenen van BOPA-vergunning. In enkele uitzonderingssituaties is de provincie of het Rijk dat, bij samenloop met een andere vergunning of als er sprake is van een provinciaal belang of nationaal belang.

Kwantitatieve monitoring

In het plan van aanpak van de monitor wordt bij indicator 48 gevraagd naar het aantal aangevraagde BOPA-vergunningen. Het is bij een aanvraag echter lang niet altijd (voor de initiatiefnemer) duidelijk dat er sprake is van een buitenplanse activiteit. Ook in het DSO is dit niet goed te traceren.

Er wordt door gemeenten echter wel veel gebruik gemaakt van de kennisgeving bij het verlenen van een BOPA-vergunning. Een kennisgeving in het DSO is verplicht in de gevallen beschreven in bijlage V van de Regeling standaarden Omgevingswet. Die gevallen zijn aangewezen, omdat deze significante gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen hebben.

¹² Het conceptverzoek heette voorheen 'omgevingsoverleg'.

¹³ Naast het conceptverzoek biedt het Omgevingsloket biedt de functionaliteit 'Verken uw idee', waarmee initiatiefnemers een overleg met gemeente of waterschap over hun idee voor een project kunnen starten.

¹⁴ [IPLO – Keuze omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit \(BOPA\) of wijziging omgevingsplan.](#)

¹⁵ [VNG – Toepassingsbereik van de BOPA.](#)

In de monitor wordt het aantal kennisgevingen van een BOPA-vergunningen geteld. Deze manier van tellen brengt een aantal belangrijke kanttekeningen met zich mee.

Ten eerste wordt de kennisgeving soms afgegeven in gevallen waarin dat volgens de Regeling standaarden Omgevingswet niet nodig is. Dit betreft tijdelijke BOPA-vergunningen, de vroegere kruimelgevallen of andere BOPA-vergunningen waar vanwege relatief geringe gevolgen voor de leefomgeving geen kennisgeving voor verplicht is. Het precieze aantal van dit soort kennisgevingen dat in het DSO is gepubliceerd is niet bekend.

Ten tweede kan het voorkomen dat er rondom één vergunningaanvraag meerdere kennisgevingen op verschillende momenten in het vergunningverleningsproces worden gepubliceerd, bijvoorbeeld bij aanvraag, terinzagelegging en besluit. Deze dubbelingen zijn wel in beeld en grotendeels gecorrigeerd in de cijfers in tabel 6: in deze cijfers wordt elke vergunningverleningsproces maar één keer geteld. Het is echter niet mogelijk geautomatiseerd onderscheid te maken tussen de kennisgevingen die bij hetzelfde proces horen. Daardoor is het mogelijk dat deze telling een klein aantal aanvragen bevat waarvan de kennisgeving van het verlenen van de vergunning niet in het DSO staat – om technische redenen óf omdat de vergunning uiteindelijk niet verleend is.

Ten derde is het in 2024 nog niet alle bevoegde gezagen gelukt om hun kennisgevingen in het DSO te publiceren. Waarschijnlijk heeft dit een technische oorzaak in de lokale technische koppelstukken tussen Officiële bekendmakingen en de LVBB (onderdeel van het DSO). De kennisgevingen van deze bevoegde gezagen zijn namelijk wel in Officiële bekendmakingen te vinden. Dit onderzoek kan deze informatie echter niet gebruiken om tot een telling te komen. In totaal is het 204 gemeenten en 3 provincies in 2024 wel gelukt om kennisgevingen van BOPA-vergunningen in het DSO te publiceren. Het daadwerkelijke aantal verleende BOPA-vergunningen ligt -gelet op het bovenstaande- hoger dan het totaal zoals weergegeven in tabel 6.

Tabel 6: Aantal kennisgevingen van BOPA-vergunningen

	Aantal bevoegde gezagen met ten minste 1 kennisgeving in DSO in 2024	Vergunningaanvragen met ten minste 1 kennisgeving in DSO in 2024
Provincies	3	3
Gemeenten	204	2814
Rijk	0	0

In totaal werden in 2024 door gemeenten 2814 kennisgevingen over het een BOPA-vergunning in het DSO gepubliceerd. Provincies deden dit drie keer.

3.5.3 Bouwactiviteiten

In de Omgevingswet is bouwen gescheiden in een technisch en ruimtelijk deel, waardoor er twee bouwactiviteiten bestaan: de technische bouwactiviteiten en de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk. Voor beide soorten activiteiten bestaan vergunningplichtige én vergunningvrije activiteiten. Daardoor is het mogelijk dat voor een initiatief wel voor de ene bouwactiviteit maar niet voor de andere een vergunning nodig is. Het is ook mogelijk dat voor beide activiteiten een vergunning nodig is.

Kwantitatieve monitoring

In totaal werden er in 2024 ruim 53.000 enkelvoudige vergunningaanvragen gedaan voor een omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk. Bijna 9.000 keer was deze activiteit onderdeel van een meervoudige aanvraag *zonder* dat de technische bouwactiviteit óók onderdeel van die aanvraag was.

In totaal werden er in 2024 ruim 10.000 enkelvoudige vergunningaanvragen gedaan voor een technische bouwactiviteit. Ruim 1100 keer was deze activiteit onderdeel van een meervoudige aanvraag *zonder* dat de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk óók onderdeel van die aanvraag was.

De technische bouwactiviteit en de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk zijn in 2024 ruim 19.000 meervoudig samen aangevraagd.

Tabel 7: vergunningaanvragen voor bouwactiviteiten

Alleen bouwactiviteit omgevingsplan		Alleen bouwactiviteit omgevingsplan	
Enkelvoudige aanvraag in 2024		Onderdeel van meervoudige aanvraag in 2024	
Provincies	94		50
Gemeenten	53.385		8778
Rijk	4		2
Alleen technische bouwactiviteit		Alleen technische bouwactiviteit	
Enkelvoudige aanvraag		Onderdeel van meervoudige aanvraag	
Provincies	102		31
Gemeenten	10.481		1080
Rijk	41		3
Bouwactiviteit omgevingsplan & technische bouwactiviteit		Bouwactiviteit omgevingsplan & technische bouwactiviteit	
Enkelvoudige aanvraag		Onderdeel van meervoudige aanvraag	
Provincies	-		162
Gemeenten	-		19.410
Rijk	-		3

3.6 Projectbesluit

Het projectbesluit is een procedure waarmee het Rijk, provincies of waterschappen besluiten kunnen nemen over complexe projecten in de fysieke leefomgeving. Dit kunnen zowel publieke als private projecten zijn. Een vastgesteld projectbesluit kan het omgevingsplan wijzigen indien dit nodig is voor het uitvoeren, het inwerking hebben of in stand houden van het project. In het projectbesluit kunnen ook andere besluiten worden geïntegreerd waaronder omgevingsvergunningen.

Kwantitatieve monitoring

Uit de kwantitatieve monitoring blijkt dat het projectbesluit in 2024 weinig is vastgesteld: slechts één projectbesluit werd vastgesteld. Er zijn wel 14 ontwerpprojectbesluiten gepubliceerd.

Tabel 8: projectbesluiten

	Ontwerp STOP/ TPOD in 2024	Vastgesteld STOP/ TPOD in 2024	Ontwerp TAM-IMRO in 2024	Vastgesteld TAM- IMRO in 2024
Provincies	2	0	4	0
Waterschappen	7	1	0	0
Rijk	5	0	0	0

Tekstanalyseonderzoek

Het is voor bevoegde gezagen volgens artikel 5.51 Omgevingswet verplicht om bij een projectbesluit te motiveren hoe andere partijen bij het besluit zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

Uit het onderzoek blijkt dat in het in 2024 vastgestelde projectbesluit inderdaad door het betreffende waterschap is benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.

Bevoegde gezagen kunnen binnen de projectprocedure, de procedure om tot een projectbesluit te komen, gebruik maken van een voorkeursbeslissing waarin het bevoegd gezag aangeeft welke oplossing de voorkeur heeft. In veel gevallen is dit vrijwillig, in sommige gevallen is dit verplicht (artikel 5.4 Omgevingsbesluit). Bevoegde gezagen zijn ook voor de voorkeursbeslissing volgens artikel 5.5 Omgevingsbesluit verplicht om te motiveren hoe andere partijen bij het besluit zijn betrokken.

Uit het onderzoek blijkt dat er nog geen voorkeursbeslissingen zijn genomen in de projectprocedure. Er is dus ook nog geen informatie beschikbaar over participatie bij de voorkeursbeslissing.

3.7 Andere instrumenten

Naast de zes kerninstrumenten biedt de Omgevingswet ook een aantal instrumenten voor specifieke doelen. Enkele van die instrumenten zijn met de komst van de Omgevingswet nieuw of veranderd, of worden naar verwachting vaak gebruikt. Deze instrumenten worden tot op heden niet in een andere monitor bekeken. In 2024 heeft daarom deze monitor naar de instrumenten onteigening en kostenverhaal zonder tijdvak gekeken. De indicator over geluidsproductieplafonds is in 2024 nog niet gemeten en staat op de ontwikkelagenda voor 2025.

3.7.1 Onteigening

Met onteigening kunnen bevoegde gezagen grondeigendom ontnemen in het algemeen belang voor het ontwikkelen, gebruiken of beheeren van de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet veranderen er een aantal zaken, bijvoorbeeld dat het bestuursorgaan zelf het besluit neemt in plaats van de Kroon.

Tekstanalyseonderzoek

In het onderzoek is gezocht naar onteigeningsbeschikkingen. Er is er één gevonden voor heel 2024, afgegeven door een gemeente.

3.7.2 Kostenverhaal zonder tijdvak

Het kostenverhaal zonder tijdvak is onder de Omgevingswet een nieuwe variant op het publiekrechtelijk kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling. Bij het kostenverhaal zonder tijdvak wordt op voorhand geen blauwdruk voor de gebiedsontwikkeling gemaakt, en ook geen fasering en einddatum. Dat maakt het lastig de kosten en opbrengsten vooraf te berekenen. In die gevallen is bij het vaststellen van het omgevingsplan geen gedetailleerde raming van kosten en opbrengsten vereist, maar een kostenplafond. Dit staat vermeld in artikel 13.15 Omgevingswet. Alleen gemeenten kunnen gebruik maken van kostenverhaal zonder tijdvak in het omgevingsplan.

Tekstanalyseonderzoek

In de bij het onderzoek betrokken omgevingsplannen zijn nog geen regels omtrent de mogelijkheid tot het gebruiken van het kostenverhaal zonder tijdvak gevonden. Ook in de in 2024 gepubliceerde kostenverhaalbeschikkingen wordt het kostenverhaal zonder tijdvak niet gevonden.

Deel 2: verbeterdoelen

Het tweede deel van de monitor kijkt naar de verbeterdoelen die voor de wetgever aanleiding zijn geweest voor de invoering van de Omgevingswet. De verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving

Uitspraken doen over de verbeterdoelen vraagt meer dan de feitelijke cijfers. Het goed kunnen duiden van de verbeterdoelen vraagt om kwalitatief onderzoek: dit deel van de monitor is volledig gebaseerd op het kwalitatieve onderzoek van RHDVH.

De monitor verzamelt voornamelijk kwalitatieve informatie over de mate waarin het overheden lukt om deze doelen te halen in de praktijk. De kernvraag met betrekking tot de verbeterdoelen is: *'Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste principes om de verbeterdoelen te realiseren?'*

Hieronder worden de onderzochte verbeterdoelen kort toegelicht en vervolgens worden per overheidslaag de opgehaalde resultaten voor het jaar 2024 samengevat. De opgehaalde gegevens zijn in volledigheid te vinden in bijlage 3.

3.8 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet brengt een grote hoeveelheid sectorale wetten en regelgeving samen in één wet. Dit moet overheden en andere betrokkenen in het fysieke domein stimuleren om bij een ontwikkeling of opgave de sectorale belangen in samenhang te beschouwen. De wet beoogt een integrale benadering. De randvoorwaarde bij integrale benadering is dat alle sectorale (internationale) doelstellingen per deelbelang overeind blijven. In de monitor wordt gekeken naar de samenhangende benadering in termen van inhoudelijke thema's, belangen van betrokkenen en externe samenwerking en inzet van instrumenten.

Provincies

De bij het onderzoek betrokken provincies besteden in de omgevingsvisies aandacht aan de samenhang tussen verschillende thema's. Vanuit de visies wordt verwezen naar programma's en de omgevingsverordening waarin de visie concreet wordt uitgewerkt dan wel wordt vertaald naar bindende regelgeving. Tijdens de bijeenkomsten gaf een aantal provincies aan dat zij bezig zijn met het beleidsrijk omzetten en actualiseren van de omgevingsvisie. Tegelijkertijd wordt in bijeenkomsten erkend dat een samenhangende benadering 'work in progress' is.

Ten aanzien van doorwerking van omgevingsvisies is tijdens de bijeenkomsten erkend dat doorwerking van beleid een verbeterpunt is en hieraan wordt gewerkt.

Er zijn tijdens bijeenkomsten ook factoren genoemd die de samenhang in de uitvoering juist zouden kunnen verminderen bij de omgevingsvergunning: het vervallen van de aanhaakplicht en de onlosmakelijke samenhang. Bevoegde gezagen geven aan dat zij, ook in onderlinge samenwerking rondom VTH, nog een uitdaging zien in het kader van de samenhangende benadering.

De aanhaakplicht:

Onder het oude recht gold er op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een verplichting voor een initiatiefnemer om een omgevingsvergunning en een eventuele noodzakelijke toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) gezamenlijk aan te vragen, als de vergunningaanvrager eerst de omgevingsvergunning aanvraagt. De toestemmingen ingevolge de Wnb en de Wabo doorliepen dan één gezamenlijke procedure.

Onlosmakelijke samenhang:

Onder het oude recht bepaalde de Wabo dat de aanvrager van een omgevingsvergunning er zorg voor moest dragen dat zijn aanvraag betrekking heeft op alle onlosmakelijke activiteiten binnen het betrokken project. Er was sprake van onlosmakelijke samenhang wanneer een feitelijke handeling bestond uit meerdere vergunningplichtige activiteiten die fysiek en in de tijd niet van elkaar te onderscheiden waren.

Vervallen onder de Omgevingswet:

Onder de Omgevingswet is de aanhaakplicht en de eis van onlosmakelijke samenhang vervallen. Het beoogde doel is dat voorkomen wordt dat de aanvrager moet investeren in een vergunningaanvraag voor een bepaalde activiteit, terwijl het nog niet zeker is of de omgevingsvergunning voor een andere activiteit überhaupt vergunbaar is. Ook uit de Wabo-evaluatie van gebruikerservaringen met de Wabo en het Omgevingsloket online bleek dat het begrip onlosmakelijke samenhang vragen oproep en dat hierover regelmatig geprocedeerd werd bij de rechter.

Waterschappen

Hoewel waterschappen niet verplicht zijn een omgevingsvisie op te stellen, hebben de bij de deskstudy betrokken waterschappen dit wel gedaan. Ook tijdens de bijeenkomsten kwam naar voren dat veel van de aanwezige waterschappen een visie hebben opgesteld. Dit heeft wmeerdere redenen. Met een visie proberen de waterschappen provincies en gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van de gemeentelijke en provinciale visies. Daarnaast geldt de visie van de waterschappen als een verkenning voor het waterbeheerprogramma en de waterschapsverordening. Men probeert met de visie de interne organisatie te stroomlijnen.

In tegenstelling tot de omgevingsvisies van de provincies hebben de omgevingsvisies van de waterschappen een andere scope. Waterschappen beperken zich tot het thema water en behandelen niet andere dan water gerelateerde thema's. De vraag of andere sectorale thema's worden betrokken is dan ook niet van toepassing op waterschappen.

Gemeenten

Gemeenten hebben tot 1 januari 2027 de tijd om een omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet vast te stellen. In de bijeenkomsten met gemeenten werd aangegeven dat gemeenten die al een omgevingsvisie hebben vastgesteld, hierin

uitdrukkelijk hebben vermeld dat thema's in samenhang worden gezien. Uit de bij het onderzoek betrokken gemeenten kwam in één omgevingsvisie de samenhang inhoudelijk naar voren.

Verder werd in de bijeenkomsten duidelijk dat het betrekken van stakeholders zoals GGD'en, veiligheidsregio's en netbeheerders bij het opstellen van visies niet nieuw is voor gemeenten, ook voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet werd dit gedaan.

In de bijeenkomsten is het toepassen van een samenhangende benadering door veel gemeenten als een uitdaging benoemd. Hiermee wordt met name bedoeld op de doorwerking van de omgevingsvisies naar omgevingsplanregels die tevens werkbaar zijn voor handhaving en toezicht. Verder is in de bijeenkomsten door sommige gemeenten opgemerkt dat zij worstelen met enerzijds integrale benadering die niet concreet genoeg is voor omzetting naar omgevingsplan, anderzijds een solide omgevingsvisie die als basis kan dienen voor omgevingsplanregels.

De bij het onderzoek betrokken gemeenten verwijzen in hun omgevingsvisie niet naar provinciale omgevingsvisies, de omgevingsvisie van de waterschappen of de Nationale omgevingsvisie.

3.9 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte

Met de Omgevingswet moet de samenleving in staat zijn om eenvoudiger en beter de fysieke leefomgeving op de gewenste kwaliteit te brengen en te houden. Tegelijkertijd moet er voldoende ruimte zijn voor activiteiten van burgers, bedrijven en overheden. Overheden dienen in hun beleid en de uitvoering daarvan de balans te vinden tussen beschermen en benutten. De Omgevingswet geeft overheden de mogelijkheid om meer flexibele aanpak te hanteren in hun omgevingsbeleid. Zo kunnen overheden met maatwerkvoorschriften afwijken van regelgeving in specifieke gevallen. Tegelijkertijd kan deze flexibiliteit echter leiden tot minder voorspelbaarheid en rechtszekerheid. Overheden zullen hierin een balans moeten zoeken om de juiste mate van flexibiliteit en houvast te bieden voor de samenleving.

Degene die een activiteit verricht, kan bijna altijd in plaats van de voorgeschreven maatregel een gelijkwaardige maatregel treffen. De gelijkwaardige maatregel moet ten minste hetzelfde resultaat bereiken als de wetgever met de voorgeschreven maatregel heeft beoogd.

Overheden kunnen de afwegingsruimte die de regelgeving biedt, gebruiken om, binnen de gestelde kaders, de regels flexibel toe te passen om maatwerk te leveren als de algemene regels initiatiefnemers te weinig duidelijkheid geven of beperkend zijn.¹⁶

Provincie

Drie van de vier bij het onderzoek betrokken provincies geven in hun omgevingsverordeningen aan dat men veel afwegingsruimte wil bieden dan wel dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot maatwerk en flexibiliteit.

Eén van de bij het onderzoek betrokken provincies stelt in haar omgevingsverordening dat de afwegingsruimte wordt gekoppeld aan het subsidiariteitsbeginsel en dat waar mogelijk afwegingsruimte moet overblijven voor de betreffende gemeente of waterschap.

Verder blijkt uit de groepsbijeenkomsten dat verschillende provincies huiverig zijn voor het overdragen van maatwerkbevoegdheden aan gemeenten in instructieregels. Deze provincies ervaren dat er minder expertise en tijd bij gemeenten is om maatwerk in instructieregels toe te passen. Met betrekking tot maatwerkvoorschriften geldt dat in de bijeenkomsten door verschillende provincies is aangegeven dat deze zich voornamelijk in het VTH-domein afspelen en grotendeels bij de Omgevingsdienst is belegd.

Waterschappen

De bij de deskstudy betrokken waterschappen motiveren in hun verordening de verschillen tussen zorgplichten, specifieke en algemene uitvoeringsregels, meldingsplichten en maatwerkmogelijkheden. De behoefte aan maatwerkmogelijkheden is het grootst wanneer 1) lokale omstandigheden daarom vragen, 2) bijzondere gevallen spelen, 3) technische ontwikkelingen snel gaan en 4) de maatschappelijke of ruimtelijke belangen groot zijn.

Verschiedende waterschappen geven tijdens de groepsbijeenkomsten aan dat behoefte is aan maatwerk daar waar het Bal niet voorziet in de ideale situatie, de technische ontwikkelingen snel gaan en vaak grote ruimtelijke belangen spelen. Tegelijkertijd

¹⁶ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 39, 144, 145.

levert maatwerk veel werk en onduidelijkheid op voor de omgeving. Dit is een aanvullende optie in situaties waarin algemene of standaardregels niet afdoende zijn.

Gemeenten

Tijdens de groepsbijeenkomsten gaven verschillende gemeenten aan te onderzoeken waar ze afwegingsruimte kunnen toepassen bij het opstellen van het omgevingsplan, maar dat hier haken en ogen aan zitten. Zo is over maatwerk veel overleg nodig. Sommige gemeenten zoeken naar landelijk uitgedachte voorbeelden.

Gemeenten geven tijdens groepsbijeenkomsten aan dat de afwegingsruimte in de praktijk beperkt is. Dit heeft ook te maken met nationale ambities op bijvoorbeeld woningbouw of energietransitie die gehaald moeten worden.

Tot slot geven meerdere gemeenten aan dat het gebruik van afwegingsruimte in relatie tot de situatie voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet niet groter is geworden.

3.10 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat de besluitvorming over projecten in de leefomgeving sneller en beter wordt. Hierdoor weten initiatiefnemers sneller waar ze aan toe zijn. Zo kunnen bijvoorbeeld betrokkenen met één vergunningaanvraag verschillende toestemmingen voor activiteiten krijgen.¹⁷ De versnelling wordt ook aangemoedigd door omgevingsvergunningen voor omgevingsplanactiviteiten in de hoofdregel binnen de reguliere procedure van 8 weken af te ronden.¹⁸ Ook de voortrajecten en informele voorbereidende processen zijn onderdeel van het besluitvormingsproces.

Provincies

Tijdens de bijeenkomsten gaven provincies aan vooralsnog geen versnelling te zien in de afhandeling van aanvragen voor vergunningen. Dit heeft verschillende redenen, vaak is de aanvraag niet volledig. Bovendien geldt vaak de uitgebreide voorbereidingsprocedure wanneer de provincie het bevoegd gezag is. Daarnaast hebben provincies veel aanvragen onder het oude recht afgehandeld. Het is dan ook nog te vroeg om op dit punt conclusies te trekken.

Waterschappen

Waterschappen geven tijdens de bijeenkomsten aan dat het om meerdere redenen niet mogelijk is om op dit moment een vergunningaanvraag sneller te behandelen dan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Dat komt ten eerste omdat ervaren wordt dat werken met het DSO meer tijd kost. Ten tweede wordt meer overlegd met andere overheden in het DSO en moeten gemeenten ondersteund worden bij het werken in het nieuwe stelsel, wat ook extra tijd kost. Ten derde merken waterschappen dat aanvragen veelal onvolledig worden gedaan waardoor extra informatie moet worden opgevraagd.

Gemeenten

Dit verbeterdoel wordt bij gemeenten gemeten vanaf 2025.

3.11 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Voor initiatiefnemers bestaat er onder de Omgevingswet één loket om omgevingsvergunningen aan te vragen: het Omgevingsloket. Via het DSO moet het mogelijk zijn alle wet- en regelgeving op een locatie inzichtelijk te hebben. Tezamen moet dit het voor betrokkenen inzichtelijker, voorspelbaarder en gemakkelijker worden om met het omgevingsrecht te werken.

Dit verbeterdoel is in 2024 maar beperkt gemeten onder provincies en waterschappen. Onder gemeenten is het niet gemeten.

In de groepsbijeenkomsten met provincies en waterschappen is kort gesproken over het DSO. Het DSO moet bijdragen aan de inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht. Hoewel de technische werking van het DSO buiten scope van deze monitor is, wordt bevoegde gezagen wel gevraagd of zij overweg kunnen met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving.

¹⁷ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 264.

¹⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 265.

Provincies

De meeste bij het onderzoek betrokken provincies ervaren het DSO soms nog als knelpunt, zo geven aan dat het leerproces rondom het DSO nog in volle gang is. Volgens sommige van hen waren er in 2024 technische problemen met het DSO.

Waterschappen

De bij het onderzoek betrokken waterschappen ervaren dat het werken met het DSO meer tijd kost dan verwacht. Volgens hen is het daarom nog niet mogelijk vergunningaanvragen sneller te behandelen dan voorheen. Ook de afstemming met andere overheden in het DSO kost hen extra tijd.

Gemeenten

Dit verbeterdoel wordt bij gemeenten gemeten vanaf 2025.

Deel 3: uitvoeringsprincipes

Het derde deel van de monitor gaat in op de uitvoeringsprincipes. De uitvoeringsprincipes vormen samen de andere manier van werken die nodig is om de Omgevingswet goed uit te voeren:

1. Integrale benadering
2. 'Ja, mits'-houding
3. Participatie van en samenwerking met de samenleving
4. Gebiedsgericht werken
5. Blijven waarborgen rechtsbescherming

Per principe wordt gekeken langs twee lijnen: *uitvoering* en *organisatie*. De uitvoering richt zich op de vraag in hoeverre overheden – zowel bestuurlijk als ambtelijk – werken volgens dat principe. En de uitvoering richt zich op de vraag in hoeverre overheden zijn toegerust om op die manier te werken. In de volgende sub paragrafen worden de twee lijnen in samenhang gezien.

Ook dit derde deel van de monitor wordt voorzien van informatie op basis van het kwalitatieve onderzoek van RHDHV.

3.12 Integraal werken

Met de Omgevingswet wordt de fysieke leefomgeving op een integrale manier benaderd. Die integraliteit gaat enerzijds om het in samenhang bezien van verschillende sectoren in de leefomgeving en verschillende belangen van betrokkenen. Anderzijds heeft het betrekking op de samenwerking intern tussen verschillende afdelingen en extern tussen verschillende overheden. De nieuwe kerninstrumenten hebben inhoudelijk een bredere reikwijdte dan de oude instrumenten zoals structuurvisies en bestemmingsplannen omdat deze ook gaan over onderwerpen als gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Dat vraagt ook wat van de manier van werken van overheden. Verder vraagt integraal werken van overheden dat tevens verbindingen worden gelegd met relevante ketenpartners zoals omgevingsdiensten en andere overheden.

Provincies

De bij het onderzoek betrokken provincies benadrukken in hun omgevingsvisies dat de visie wordt uitgewerkt in programma's en dat regelgeving ten behoeve van de visie terugkomt in de verordening.

Uit de in de deskstudies onderzochte documenten blijkt dat provincies hun beleid hebben afgestemd met gemeenten. Tevens wordt in de onderzochte documenten gewezen op regionale samenwerking in verbanden of agenda's.

Tijdens groepsbijeenkomsten is door provincies gewezen op deze samenwerkingsverbanden en de interbestuurlijk programma's die worden opgesteld. De omgevingsvisie wordt niet alleen met medeoverheden afgestemd, maar ook met bedrijven en burgers. Provincies lichtten toe dat integraal wordt gewerkt bij het opstellen van beleid. Dit wordt vaak gekoppeld aan gebiedsgericht werken en regionale samenwerking.

Tijdens de groepsbijeenkomsten met provincies is aangegeven dat ook veel sectoraal, thematisch beleid wordt gemaakt en dat daar de uitdaging ligt om de thema's in onderlinge samenhang te bezien.

Waterschappen

De bij het onderzoek betrokken waterschappen geven aan dat zij veel in gesprek zijn met medeoverheden en vooral input leveren aan die medeoverheden. De omgevingsvisies van de waterschappen lijken niet te zijn gericht op het ontvangen van input van provincies en gemeenten op waterbeleid. Maar waterschappen geven aan dat zij veel in gesprek zijn met overheden bij het opstellen van hun visie. Wel wordt aangegeven dat het ingewikkeld is om gezamenlijk de belangen van verschillende overheden in een visie neer te zetten. Waterschappen ervaren geen verandering t.a.v. samenwerking met de komst van de Omgevingswet. Waterschappen zien daarin een faciliterende rol voor het Rijk weggelegd.

Een waterschap onderzoekt welke input gemeenten en provincies nodig hebben bij het opstellen van hun omgevingsvisies en hoe dat als waterschap kan worden gevoed. Omgevingsvisies worden afgestemd met elkaar.

Gemeenten

Door in de deskstudy betrokken gemeenten wordt in de omgevingsvisies aangegeven dat programma's worden ingezet of worden verkend om uitvoering te geven aan de visie. Dit gebeurt bijvoorbeeld met betrekking tot de gemeentelijke uitwerking van de regionale energiestrategieën. Minder is waargenomen dat in omgevingsvisies wordt verwezen naar het omgevingsplan dat het juridisch kader vormt voor de fysieke leefomgeving.

In de deskstudy onderzochte omgevingsvisies staat aangegeven dat samengewerkt wordt met andere overheden.

3.13 Waarborgen rechtsbescherming

De Omgevingswet brengt een vereenvoudiging van procedures voor initiatiefnemers met zich mee. Zo heeft de Omgevingswet als uitgangspunt dat initiatiefnemers zelf mogen kiezen of zij vergunningen voor meerdere activiteiten tegelijk of apart aanvragen. Op de aanvraag voor een omgevingsvergunning is in principe de reguliere procedure van toepassing. Er geldt dan een beslistermijn van 8 weken, of 12 weken als er instemming nodig is van een ander bestuursorgaan. Initiatiefnemers weten zo sneller waar zij aan toe zijn.

Ongeacht deze vereenvoudiging moet er een gelijkwaardig beschermingsniveau in acht worden genomen. In de memorie van toelichting bij de Omgevingswet is dit uitgangspunt in twee elementen uitgelegd:

1. Er mag geen verlies van waarborgen optreden ten opzichte van het beschermingsniveau onder de huidige wetgeving.
2. Meer initiatieven moeten ook niet leiden tot inperking van de rechten van belanghebbenden.

Het eerste element is moeilijk onder te brengen in een jaarlijkse monitor en vraagt om een verdiepend onderzoek na een langere tijd werken met de Omgevingswet.

De Omgevingswet heeft naast het waarborgen van formele rechtsbescherming ook als doel belanghebbenden in een vroeg stadium te betrekken. Dit gebeurt in de voorbereiding van besluiten via participatie en bij de uitgebreide voorbereidingsprocedure is daarnaast een zienswijzenprocedure verplicht. Het betrekken van belanghebbenden bij besluitvorming is in 2024 nog niet onderzocht en staat op de ontwikkelagenda van de monitor voor 2025.

Ook geeft de Omgevingswet meer ruimte voor open normen en flexibilisering, bijvoorbeeld door waar mogelijk te werken met de algemene zorgplicht. Het is voor het waarborgen van de rechtsbescherming van belang dat bevoegde gezagen en specifiek toezichthouders en handhavers overweg kunnen met die ruimte die de Omgevingswet biedt met betrekking tot regels voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hierover is in 2024 wel informatie verzameld bij provincies en waterschappen. Onder de gemeenten wordt dit vanaf 2025 gemeten.

Provincies

Uit de deskstudy en groepsbijeenkomsten komt een gemengd beeld van de wijze waarop provincies omgaan met meldingsplichtige activiteiten bij toezicht en handhaving. Sommige provincies geven tijdens bijeenkomsten aan dat gedurende de periode van het onderzoek in 2024 nog niet veel meldingen of aanvragen zijn binnengekomen, waardoor ervaring ontbreekt voor een conclusie. Verder is aangegeven dat de zorgplicht vooral wordt gebruikt als middel om het gesprek aan te gaan.

Waterschappen

De bij het onderzoek betrokken waterschappen geven tijdens bijeenkomsten aan dat handhavers meer op zoek zijn naar de regels dan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, omdat regelgeving is verspreid over meerdere besluiten. Verder geven andere waterschappen aan dat handhaving niet lijdt onder de verandering van vergunningplicht naar

meldingsplicht. De algemene zorgplicht wil men toepassen bij de handhaving in specifieke gevallen wanneer het Bal of de waterschapsverordening geen van toepassing zijnde regels bevat.

Gemeenten

Dit uitvoeringsprincipe zal bij gemeenten gemeten worden vanaf 2025.

3.14 Positieve grondhouding van overheden

Artikel 1.6 van de Omgevingswet bevat de algemene zorgplicht: *‘Een ieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving’*. Uitgangspunt hierbij is dat activiteiten in beginsel kunnen plaatsvinden, maar tegelijkertijd vergt de zorgplicht ook dat sommige activiteiten niet plaatsvinden. Hierbij wordt van overheden een positieve grondhouding gevraagd t.a.v. initiatieven: de ‘ja, mits’-houding. Deze gaat uit van vertrouwen in initiatiefnemers, meedenken en initiatieven mogelijk maken. De positieve grondhouding hangt niet alleen af van de houding van overheden, ook de regelgeving moet dat mogelijk maken. Regelgeving moet ruimte geven aan overheden samen met initiatiefnemers te zoeken naar manieren waarop een initiatief kan plaatsvinden, zonder de belangen van de fysieke leefomgeving uit het oog te verliezen.

Provincies

Provincies geven tijdens groepsbijeenkomsten aan bewust te zijn van de positieve benadering en vertellen dat deze houding niet is veranderd door de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De kennis en expertise zijn aanwezig, maar de (juridische) mogelijkheden zijn een beperkende factor. De beperkingen zijn vooral regelgeving van hogere bestuursorganen (waaronder ook Europese regelgeving), de complexiteit van de opgaven en de complexiteit van de belangen. De complexiteit van de opgaven maakt ook dat provincies zichzelf strenge kaders opleggen in omgevingsvisies en verordeningen, en dit helpt niet bij ja- mits houding.

Verder geven provincies tijdens groepsbijeenkomsten aan dat op gebiedsniveau benaderen van initiatieven meer bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving dan een positieve benadering. Verschillende provincies geven aan in gesprek te gaan wanneer meerdere alternatieve initiatieven worden opgeworpen, zodat alternatieven worden verkend in plaats van op één oplossing gericht te zijn.

Waterschappen

Meerdere waterschappen geven tijdens groepsbijeenkomsten aan dat zij zich bewust zijn van de positieve grondhouding, maar dat dit niet nieuw is. Het is een codificatie van de praktijk.

Voor waterschappen geldt ook dat kennis en expertise aanwezig is maar dat (juridische) mogelijkheden een beperkende factor zijn. Er is veel druk op de waterkwaliteit, dit betekent dat waterschappen minder ruimte voor zich zien om de positieve grondhouding handen en voeten te geven.

Gemeenten

Dit uitvoeringsprincipe zal bij gemeenten gemeten worden vanaf 2025.

3.15 Participatie van en samenwerking met de samenleving

De Omgevingswet schrijft voor dat overheden bij visie- en planvorming en het ontwikkelen van programma's aangeven op welke wijze zij burgers, bedrijven en andere partijen hebben betrokken bij de totstandkoming ervan. Ook aanvragers van vergunningen moeten aangeven hoe zij invulling hebben gegeven aan participatie. Vanwege het ‘noodzakelijke vormvrije’ karakter van participatie, staat het bevoegde gezagen vrij om deze participatieprocessen zelf in te richten.¹⁹ De participatieve manier van werken stelt eisen aan de kennis en vaardigheden bij overheden. Het vraagt bijvoorbeeld om bredere kennis om vanuit meerdere belangen naar een initiatief te kunnen kijken in combinatie met de vaardigheid om die belangen in het proces te betrekken. Belanghebbenden moeten zich gehoord voelen en begrijpen wat er met hun inbreng is gedaan. In de monitor is informatie verzameld hoe in de praktijk invulling wordt gegeven aan de eisen van participatie.

Dit verbeterdoel wordt onder de initiatiefnemers - aanvragers van vergunningen - gemeten vanaf 2025.

¹⁹ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p.277.

Provincies

De in de deskstudy betrokken provincies besteden veel aandacht aan participatie. Dit wordt tijdens de groepsbijeenkomsten bevestigd. Zowel bij de omgevingsvisie, verordening als programma's zijn stakeholders betrokken. Tijdens de groepsbijeenkomsten geven provincies aan dat bij het opstellen van de omgevingsvisie over de volle breedte wordt geparticipeerd. Bij de verordening is dit vanwege de aard hiervan minder dan bij de visie. Een verordening wordt met enige regelmaat gewijzigd en niet iedere wijziging leent zicht voor een uitgebreid participatieproces.

De bij het onderzoek betrokken provincies geven allemaal op een andere manier invulling aan participatie. Sommige provincies hebben een webpagina met uitgangspunten, sommige een visie voor participatie of een leidraad.

Verder geven provincies tijdens bijeenkomsten aan dat participatie lastig is bij de meeste onderwerpen vanwege een hoog abstractieniveau. Er worden wel verschillende manieren geraadpleegd, zoals: online platforms, brieven versturen en organiseren van burgerberaad.

Waterschappen

Sommige waterschappen hebben een beleidskader participatie, andere hebben een participatieverordening of een leidraad participatie.

Waterschappen organiseren inspraakavonden en bewonersbijeenkomsten. Sommige waterschappen, zo blijkt uit de groepsbijeenkomsten, proberen actief jongeren te betrekken in het participatieproces.

Verder geven waterschappen ook aan dat zij participatie toepassen bij grootschalige trajecten zoals dijkversterkingen en bij het opstellen van beleid.

Gemeenten

De in de deskstudy betrokken gemeenten hanteren allemaal verschillende methoden voor participatie en leggen dit vast in uiteenlopende documenten: in een nota burgerparticipatie, een participatiebeleid of -verordening, een participatiekader, een participatiehandleiding of een inspraakverordening.

In de praktijk houden gemeenten o.a. burgerberaden, doen ze participatieprojecten op middelbare scholen en houden ze debatteerders.

3.16 Gebiedsgericht werken

Het stelsel van de Omgevingswet schept de juridische mogelijkheden, stimulansen en de randvoorwaarden voor gebiedsgerichte oplossingen. Naast het gebiedsgericht werken op hoofdlijnen in de omgevingsvisie of het gebiedsprogramma kunnen overheden besluiten nemen over toestemming voor concrete gebiedsgerichte ontwikkelingen. Dit kan op hoofdlijnen via drie instrumenten: het projectbesluit voor complexe projecten van publiek belang, de omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit (waaronder ook de buitenplanse omgevingsplanactiviteit) of een wijziging van het omgevingsplan. De Omgevingswet biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk. Overheden kunnen onder meer op het gebied van milieu – binnen een bandbreedte – zelf regels en normen formuleren. Zo kunnen overheden in de lokale context betere afwegingen maken passend bij de aard van een gebied of opgave.

Provincies

Uit de deskstudy blijkt dat provincies gebiedsgericht werken als uitgangspunt van hun beleid hanteren. Zowel in omgevingsvisies, als verordeningen als programma's is hier aandacht voor.

Uit de groepsbijeenkomsten komt naar voren dat gebiedsgerichte aanpak wordt gekoppeld aan het gebruik van een gebundelde inzet van instrumenten. Provincies geven tijdens bijeenkomsten aan dat gebiedsgericht wordt gewerkt aan onder meer natuuropgaven, wateropgaven en de woningbouw. De Omgevingswet heeft hier geen verandering in gebracht.

Waterschappen

Uit de deskstudy en de groepsbijeenkomsten blijkt dat waterschappen thematisch werken als uitgangspunt nemen, maar ook graag gebiedsgericht willen werken. In waterbeheerprogramma's wordt aangegeven dat zoveel mogelijk gebiedsgericht wordt gewerkt. Sommige waterschappen hebben overzichtskaarten of gebiedsvisies, waarin per onderdeel van het gebied wordt aangegeven welke aandachtspunten er zijn. Bovendien wordt vanuit het DSO een gebiedsgerichte beschrijving gevraagd.

Waterschappen zijn aangehaakt bij regionale samenwerkingsverbanden. Rekening houden met water en bodem, incident gestuurde thema's zoals funderingsproblematiek en klimaatverandering zorgen ervoor dat samenwerking op gebiedsniveau toeneemt.

Gemeenten

Uit de deskstudy blijkt dat gemeenten in hun omgevingsvisies een gebiedsgerichte aanpak voorstellen, bijvoorbeeld op wijk- of buurniveau. Een inhoudelijk uitwerking is in de onderzochte visies niet herkend.

Tijdens de groepsbijeenkomsten is aangegeven dat omgevingsplannen vaker gebiedsgericht (zullen) worden ontwikkeld, dan dat gebiedsgerichte aanpak in omgevingsvisies terechtkomt. Sommige gemeenten maken onderdeel uit van een regionaal samenwerkingsverband, waarbij verschillende gebiedspartners op zoek gaan naar oplossingen die passen bij de kenmerken van de gebieden. Voor sommige gemeenten is gebiedsgericht werken in de beleidscyclus vooral intern.

Gemeenten geven wel aan dat soms capaciteit ontbreekt voor gebiedsgerichte omgevingsprogramma's. Het opstellen van gebiedsgerichte programma's is een grote en complexe opgave, waarin ook landelijke doelstellingen en instructieregels verwerkt moeten worden. Daarnaast moet een dergelijk programma in het omgevingsplan landen. Gebiedsgericht beleid en regelgeving opstellen wordt als tijdrovend en complex ervaren.

Op lokaal niveau wordt door kleine gemeenten samengewerkt en gezocht naar oplossingen.

4 Analyse en conclusies

Net als de Omgevingswet zelf, wordt de Monitor Werking Omgevingswet uitgevoerd sinds 1 januari 2024. Zowel het werken met de Omgevingswet als het uitvoeren van de monitor staan dus nog aan het begin, en dat betekent dat het in deze eerste rapportage niet mogelijk is om harde conclusies over de werking van de Omgevingswet te trekken. Het is bovendien het doel van deze monitor om *beschrijvende* informatie over de werking van de Omgevingswet te presenteren, evaluatieve conclusies vallen nadrukkelijk buiten het doel van deze monitor. Dat deze rapportage over het eerste jaar van de monitor gaat, betekent ook dat er geen trends geobserveerd kunnen worden, hoe de werking van de Omgevingswet zich ontwikkelt zal nadrukkelijker beschreven worden in volgende rapportages.

Uit de onderzoeken die in het eerste jaar van de monitor zijn uitgevoerd is echter wel een beeld ontstaan over het eerste jaar werken met de Omgevingswet. Met de methodologische kanttekeningen zoals eerder in deze rapportage beschreven (hoofdzakelijk in hoofdstuk 2) in acht genomen, volgen in dit hoofdstuk daarom enkele beschrijvende conclusies. In zekere zin bevat de rapportage samen met de onderliggende stukken ook per onderzochte indicator een beknopte conclusie (zie bijlage 1 voor het overzicht van indicatoren). De conclusies in dit hoofdstuk proberen op een hoger aggregatieniveau naar de bevindingen te kijken.

Een belangrijke inhoudelijke kanttekening bij deze conclusies, is dat het logisch is dat een stelselwijziging zo groot als de Omgevingswet in de praktijk tijd nodig heeft om tot wasdom te komen. Het is nooit de verwachting van de wetgever geweest dat alle instrumenten in één jaar volledig benut zouden worden, dat de nieuwe manier van werken door alle overheden die de wet gebruiken binnen één jaar tot stand zou komen en dat daarmee de verbeterdoelen die de wetgever beoogd heeft na één jaar in de praktijk ook gerealiseerd zouden zijn.

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt

Uit het feitenbeeld kerninstrumenten blijkt dat de overheden die met de Omgevingswet werken in 2024 alle kerninstrumenten in zekere mate in gebruik hebben genomen. Voor de verplichte instrumenten geldt dat veel overheden vóór inwerkingtreding al een variant op deze instrumenten hadden vastgesteld, maar dat zij na inwerkingtreding nog geen herziene versie hebben vastgesteld die aan alle inhoudelijke en technische eisen van de Omgevingswet en het DSO voldoet. Zo is te zien dat de meeste in 2024 of daarvoor vastgestelde omgevingsvisies volgens het IMRO zijn opgesteld, nog niet volgens de STOP en het TPOD voor de omgevingsvisie. Gemeenten hebben nog tot 2027 de tijd om een omgevingsvisie vast te stellen.

Alle decentrale overheden hadden bij inwerkingtreding een eigen gebiedsdekkende regeling waarin al hun regels voor de fysieke leefomgeving staan. Voor provincies en waterschappen geldt dat zij vóór inwerkingtreding deze regeling al konden voorbereiden en zelfs vaststellen. Gemeenten hebben bij inwerkingtreding het omgevingsplan van rechtswege gekregen, met in het tijdelijke deel daarvan de bruidsschat.

Uit de kwantitatieve monitoring en het tekstanalyseonderzoek blijkt dat er in deze decentrale regels nog weinig gebruik wordt gemaakt van de nieuwe mogelijkheden die de Omgevingswet biedt, zo wordt bijvoorbeeld de maatwerkregel nog weinig gebruikt en is er één vrijwillige omgevingswaarde vastgesteld. Ten aanzien van de omgevingsverordeningen en waterschapsverordeningen wekt dit de indruk dat provincies en waterschappen hun regels 'beleidsneutraal' hebben overgezet in hun verordeningen, en daarbij dus vooral op de technische exercitie van dat overzetten hebben gefocust en niet op de onderliggende beleidsinhoud.

Voor gemeenten geldt conform de transitietermijn dat zij voor 2032 de regels van de bruidsschat vanuit het tijdelijke deel van het omgevingsplan naar het nieuwe deel moeten verhuizen, en een compleet omgevingsplan moeten hebben. De gemeenten, die bij de steekproef van het tekstanalyseonderzoek zijn betrokken had nog geen regels vanuit het tijdelijk naar het nieuwe deel overgezet. Van de omgevingsplanwijzigingen in 2024 was een groot deel slechts het technisch in beheer nemen van de bruidsschat.

Daar waar de kerninstrumenten ook vrijwillige aspecten hebben of zelfs volledig vrijwillig zijn, wordt weinig van die aspecten of instrumenten gebruik gemaakt. Het aantal programma's is in 2024 niet in de kwantitatieve monitoring geteld, maar uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat een handvol bevoegde gezagen dit instrument in 2024 vrijwillig gebruikte.

2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt

In 2024 werden ongeveer 166.000 vergunningaanvragen gedaan. Bevoegde gezagen ontvingen in totaal 75.000 informatie-verstrekkings en ongeveer 150.000 meldingen van activiteiten. Kortom: de uitvoering was in 2024 in volle gang en is zonder grote knelpunten verlopen.

De nieuwe mogelijkheden die de Omgevingswet biedt voor initiatiefnemers werden gebruikt, dat blijkt bijvoorbeeld uit de 33.000 meervoudige vergunningaanvragen. Deze aanvragen werden voor het overgrote deel bij gemeenten gedaan, andere bevoegde gezagen ontvingen minder meervoudige aanvragen. Hoewel de meervoudige aanvraag niet geheel nieuw is, onder de Wabo konden ook bepaalde activiteiten gecombineerd aangevraagd worden, lukte het initiatiefnemers ook om de onder de Omgevingswet gesplitste technische en ruimtelijke bouwactiviteiten meervoudig aan te vragen. Vergunningen voor technische bouwactiviteiten en voor de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk worden apart én samen aangevraagd.

Het projectbesluit werd in 2024 weinig vastgesteld. Het kerninstrument 'projectbesluit' kent een verkenningfase die wordt voorafgegaan door een kennisgeving voornemen. Met deze verkenning is enige tijd gemoeid. Daarnaast is dit instrument ook voor veel minder initiatieven dan de omgevingsvergunning een logisch instrument om te gebruiken. Het projectbesluit wordt immers alleen gebruikt door de waterschappen, provincies en het Rijk en niet door gemeenten.

3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-vergunning dan de omgevingsplanwijziging

Gemeenten hebben onder de Omgevingswet de keuze tussen twee instrumenten als zij een initiatief willen toestaan dat niet binnen de regels in het omgevingsplan past: het wijzigen van het omgevingsplan en de BOPA-vergunning. Het verlenen van een BOPA-vergunning heeft als voordeel dat dit meestal sneller kan dan het wijzigen van het omgevingsplan. Tevens is een omgevingsplanwijziging complexer en zijn gemeenten nog volop bezig met de opbouw van hun omgevingsplan. Het is echter niet altijd mogelijk een BOPA-vergunning te verlenen, bijvoorbeeld als er geen sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) of als de omgevingsplanactiviteit (nog) niet concreet genoeg omschreven wordt. Ook is het met een BOPA-vergunning niet mogelijk omgevingsplanregels te wijzigen: het toepassingsbereik beperkt zich tot het initiatief in kwestie en kan dus geen regels voor andere (toekomstige) activiteiten op dezelfde locatie wijzigen. Een omgevingsplanwijziging heeft juist als voordeel dat binnen het gewijzigde omgevingsplan wel de uitwerking van meerdere plannen en activiteiten mogelijk is. De BOPA-vergunning moet vanaf 1 januari 2032 vijf jaar nadat de vergunning onherroepelijk is geworden opgenomen worden in het omgevingsplan.

Uit de monitor blijkt dat gemeenten in 2024 rond de 2.800 keer een kennisgeving van een BOPA-vergunning publiceerden in het DSO. Het werkelijke aantal verleende BOPA-vergunningen ligt hoger. Het aantal omgevingsplanwijzigingen (STOP en TAM-IMRO) is duidelijk minder, en van die wijzigingen is een groot deel slechts technische in beheer name van de bruidsschat. Gemeenten hadden in 2024 dus een duidelijke voorkeur voor het verlenen van een BOPA-vergunning voor activiteiten die niet binnen de regels van het omgevingsplan passen. In het licht van de transitietermijn die gemeenten hebben voor het opstellen van hun omgevingsplan is het niet onverwacht dat zij totdat zij een volledig omgevingsplan hebben veel gebruik maken van dit instrument om zo initiatieven mogelijk te maken.

4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na

Niet alle kerninstrumenten werden in 2024 optimaal benut. Dit is logisch gezien bijvoorbeeld de transitietermijnen die bevoegde gezagen hebben voor de besluitvorming over met name omgevingsplannen, gemeentelijke omgevingsvisies en projectbesluiten. Dat betekent wel dat het gebruik van de kerninstrumenten in 2024 nog niet optimaal bijdroeg aan het behalen van de verbeterdoelen. Uit deel 2 en deel 3 van de monitor komt echter wel een overwegend positief beeld naar voren: de bij het kwalitatieve onderzoek betrokken bevoegde gezagen herkennen de verbeterdoelen van de Omgevingswet en streven die ook na.

Uit het kwalitatieve onderzoek komt tegelijkertijd naar voren dat de nieuwe manier van werken volgens de uitvoeringsprincipes niet compleet nieuw is: de bij het onderzoek betrokken bevoegde gezagen streefden ook voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet de uitvoeringsprincipes al voor een deel na. Zo geven de betrokken bevoegde gezagen aan dat zij ook voor inwerkingtreding al samenwerking met relevante stakeholders nastreefden, en de positieve grondhouding hanteerden. De Omgevingswet geeft wel aanleiding om de al ingezette ontwikkeling naar die manier van werken door te zetten. Zo ervaren de bevoegde gezagen bijvoorbeeld dat het instrumentarium van de Omgevingswet hen stimuleert om zowel in hun eigen organisatie als met externe partners intensiever samen te werken.

5. Geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Uit deel 2 (verbeterdoelen) en 3 (uitvoeringsprincipes) van de monitor blijkt dat de bij het kwalitatieve onderzoek betrokken bevoegde gezagen geen grote knelpunten ervaren in het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet en bij het werken aan het realiseren van de verbeterdoelen in de praktijk.

De bij het kwalitatieve onderzoek betrokken bevoegde gezagen gaven wel aan dat zij het werken met het DSO soms als operationeel knelpunt ervaren. Enkele provincies zeggen bijvoorbeeld technische problemen met het DSO te ervaren. Zij geven aan dat het leerproces rondom het DSO nog in volle gang is. De betrokken waterschappen ervaren in 2024 dat werken met het DSO nog extra tijd kost. Over het technisch functioneren van het DSO kunnen op basis van deze monitor geen conclusies getrokken worden. Deze ervaringen zijn echter wel relevant: dat bevoegde gezagen het werken met het DSO als knelpunt ervaren, kan dit één van de factoren zijn die kunnen verklaren waarom sommige kerninstrumenten nog niet optimaal benut werden in 2024.

Dat er in 2024 door de betrokken bevoegde gezagen geen grote knelpunten in het stelsel en het instrumentarium werden ervaren, betekent niet dat de bevoegde gezagen verwachten dat het realiseren van de verbeterdoelen en de nieuwe manier van werken zonder slag of stoot zullen zal gaan de komende jaren. Er bestond in 2024 op sommige punten nog onzekerheid, bijvoorbeeld bij de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving en het benutten van de vergrootte bestuurlijke afwegingsruimte onder de Omgevingswet

Zo hebben de in het onderzoek betrokken bevoegde gezagen in 2024 niet allemaal een toegenomen samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving gemerkt in het eerste jaar Omgevingswet. De verwachting is dat dit na een aantal jaar werken met de Omgevingswet toeneemt, bijvoorbeeld door nieuwe omgevingsvisies en de gebiedsdekkende decentrale regelingen. Maar uit het onderzoek blijkt ook dat bevoegde gezagen onzeker zijn over de impact van delen van het instrumentarium op die samenhangende benadering, bijvoorbeeld het loslaten van de onlosmakelijke samenhang. Voor die samenhangende benadering is een uitvoeringsprincipe als 'integraal werken' essentieel, terwijl de betrokken bevoegde gezagen ook daarvan aangeven dat er nog stappen te zetten zijn.

Ook gaven de bij het onderzoek betrokken bevoegde gezagen aan dat zij nog niet met alle mogelijkheden voor lokale afwegingen uit de voeten konden in 2024. Zo gaven de provincies in het onderzoek aan nog huiverig te zijn voor het overdragen van maatwerkbevoegdheden aan gemeenten. De betrokken waterschappen geven aan dat maatwerk ook tot onduidelijkheid kan leiden in de omgeving. De betrokken gemeenten zien dat maatwerk veel tijd en overleg kost, wat de werkbaarheid van het gebruiken van de bestuurlijke afwegingsruimte die de Omgevingswet biedt in de weg zit.

5 Ontwikkelagenda monitor

In 2024 zijn niet alle indicatoren die in het plan van aanpak zijn opgesteld gemeten. Het grootste deel van deze indicatoren zal in 2025 wel gemeten worden. Dit vormt het belangrijkste deel van de beoogde doorontwikkeling van de monitor in het tweede jaar dat deze uitgevoerd wordt. In dit hoofdstuk wordt per onderzoek uitgelegd welke onderwerpen in 2025 voor het eerst worden gemeten.

Er zijn ook indicatoren in het plan van aanpak opgenomen die waarschijnlijk ook in 2025 niet gemeten kunnen worden. Voor het meten van deze indicatoren is nog verdere ontwikkeling van het DSO nodig.

Enkele indicatoren die in 2024 nog niet gemeten werden, worden ontwikkeld in aparte trajecten. Het gaat om enkele indicatoren over de milieueffectrapportage (mer) en de rechtspraak. Die laatste twee worden apart toegelicht.

Alle indicatoren die op de ontwikkelagenda staan zijn óók in bijlage 1 opgenomen. Daarin wordt vermeld voor welk jaar en bij welk onderzoek de indicatoren op de ontwikkelagenda staan.

5.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster

In 2024 zijn binnen de kwantitatieve monitoring indicatoren gemeten die relatief eenvoudige data vereisen. Als onderdeel van de DSO-LV ontwikkeling is in 2024 een automatisering gerealiseerd voor het extraheren en aggregeren van de benodigde data voor die indicatoren. In 2025 werkt TBO Kadaster aan een volgende set indicatoren die mogelijk geautomatiseerd gemeten kunnen worden. Aanvullende gewenste indicatoren hebben onder andere betrekking op:

- Omgevingsvisie: inhoudelijke thema's
- Programma's: aantallen, typen
- Omgevingsvergunning: ingetrokken aanvragen
- Gelijkwaardige maatregelen: aantal aanvragen/meldingen
- Projectbesluiten: typen, inhoud

Er zijn ook indicatoren die in het plan van aanpak in het feitenbeeld kerninstrumenten op de ontwikkelagenda van de monitor zijn geplaatst die in 2025 nog niet gemeten kunnen worden. Of de informatie die voor deze indicatoren nodig is in het DSO komt, is afhankelijk van de ontwikkeling van het DSO in brede zin. Het is op dit moment niet zeker of deze indicatoren via het DSO gemeten kunnen worden in de toekomst, omdat de doorontwikkeling van het DSO nog een lopend proces is. Deze indicatoren hebben veelal betrekking op beslissingen van bevoegde gezagen over aanvragen van initiatiefnemers, bijvoorbeeld de verhouding tussen toegekende of afgewezen vergunningaanvragen. Vooralsnog staan deze indicatoren op de ontwikkelagenda van de monitor voor 2026. Uit een analyse van het Ministerie van VRO is gebleken dat informatie over geluidproductieplafonds niet in het DSO opgenomen wordt, maar wel elders beschikbaar is. De benodigde informatie voor deze indicator (66) zal buiten dit onderzoek om verzameld worden.

5.2 Kwalitatief onderzoek door RHDHV

Het was vanwege verschillende redenen, waaronder beschikbare tijd, in 2024 niet mogelijk om alle indicatoren in deel 2 en 3 van de monitor te meten in het kwalitatieve onderzoek. In 2025 worden wel alle indicatoren die onder het deel 2 en 3 van de monitor vallen onderzocht.

Dat betekent dat er in 2025 in het kwalitatieve onderzoek dus meer onderwerpen worden onderzocht. Nieuwe onderwerpen zijn:

- Het verbeterdoel 'vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht'
 - Het streven is om dit verbeterdoel in 2025 wél te kunnen meten, door het betrekken van initiatiefnemers, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij het onderzoek, nieuwe onderwerpen die hieruit volgen zijn:
 - Het participatieproces bij procedures en hoe hiermee wordt omgegaan
 - Hoe initiatiefnemers positieve grondhouding ervaren bij overheden
 - Hoe gebiedsgericht werken wordt ervaren en de effectiviteit hiervan

- Specifiek voor gemeenten worden in 2025 voor het eerst onderzocht:
 - Het verbeterdoel ‘versnellen en verbeteren van besluitvorming’
 - Het uitvoeringsprincipe ‘waarborgen rechtsbescherming’
 - Het uitvoeringsprincipe ‘positieve grondhouding van overheden’
- De indicatoren die relevant zijn voor Rijksdepartementen die als bevoegd gezag gebruik maken van de Omgevingswet worden in 2025 voor het eerst onderzocht

Naast de inhoudelijke uitbreiding van het kwalitatieve onderzoek, wordt er in de uitvoering van het onderzoek óók uitbereid. In het jaar 2025 worden namelijk (conform het initiële onderzoeksontwerp) ook interviews uitgevoerd. Daarnaast wordt het aantal bevoegde gezagen dat bij het onderzoek betrokken wordt vergroot, en worden er additionele actoren bij het onderzoek betrokken zoals initiatiefnemers, uitvoeringsorganisaties en waar mogelijk burgers en maatschappelijke organisatie.

5.3 Tekstanalyseonderzoek

Het tekstanalyseonderzoek wordt hoofdzakelijk doorontwikkeld van pilot naar vast jaarlijks onderzoek. Na het uitvoeren van de pilot heeft het Ministerie meer grip op de benodigde bronnen en analyses voor dit onderzoek, informatie die gebruikt gaat worden voor een robuuste uitvraag. De uitvoering van het onderzoek zal uitgebreid worden zodat er meer documenten bij het onderzoek betrokken kunnen worden, dit gaat dan hoofdzakelijk om gemeentelijke omgevingsdocumenten.

Het is tevens mogelijk dat indicatoren die alsnog in de doorontwikkeling van de kwantitatieve monitoring *niet* geautomatiseerd te tellen blijken ‘verhuizen’ naar het tekstanalyseonderzoek.

5.4 Milieueffectrapportage

In het plan van aanpak van de monitor zijn ook enkele indicatoren opgenomen die betrekking hebben op het instrument mer. Het betreft kwantitatieve indicatoren over de aantallen mer en mer-beoordelingen bij omgevingsvergunningen en project-besluiten. In 2024 is gebleken dat deze indicatoren tegen verwachting in niet op basis van het DSO te meten zijn. De Eerste Kamer is hier eerder door de staatssecretaris van IenW en de Minister van VRO over geïnformeerd.²⁰ Het zoeken naar een oplossing voor de kwantitatieve monitoring van het instrument mer en de mer-beoordeling bij omgevingsvergunningen en project-besluiten gebeurt in een afzonderlijk traject buiten de drie monitoringsonderzoeken om.

5.5 Rechtspraak

In het plan van aanpak van de monitor zijn ook enkele indicatoren opgenomen die betrekking hebben op de omgevings-rechtspraak, specifiek over het aantal keren dat belanghebbenden in beroep en hoger beroep gaan na beslissingen van bevoegde gezagen over ingediende bezwaren. Ook van deze indicatoren is in 2024 gebleken dat deze niet te meten zijn in de drie monitoringsonderzoeken. Het Ministerie van VRO en de Raad voor de Rechtspraak werken in een apart traject aan een alternatieve manier om tot deze informatie te komen.

20 Kamerstukken I 2024/25, 34 287/29 383/34 986, nummer onbekend, zie [link](#).

Bijlage 1: overzicht van indicatoren

Overzicht van alle indicatoren

In het onderstaande overzicht wordt van alle indicatoren uit het plan van aanpak van de Monitor Werking Omgevingswet aangegeven of deze in 2024 zijn onderzocht, en zo niet wanneer wij verwachten deze indicatoren te onderzoeken. In de kolom 'onderzoek' wordt per indicator ook aangegeven onder welk onderzoek de indicator is onderzocht of onderzocht zal worden. Daarbij zijn drie mogelijkheden: de kwantitatieve monitoring op basis van het DSO, het tekstanalyseonderzoek en het kwalitatieve onderzoek. Voor de indicatoren die onder het kwalitatieve onderzoek vallen wordt ook aangegeven welke bronnen van informatie primair voor invulling van de indicator zorgt. Er zijn combinaties van de volgende drie bronnen mogelijk: deskstudy, interviews en bijeenkomsten.

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
Deel 1: gebruik kerninstrumenten			
1	Aantal omgevingsvisies	Ja	Kwantitatief
2	Aantal vaststellingen of wijzigingen van omgevingsvisies in de afgelopen maand	Ja	Kwantitatief
3	Aantal (%) wijzigingsbesluiten voor omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.	Ja	Tekstanalyse
4	Aantal keer dat onderwerpen uit de fysieke leefomgeving in omgevingsvisies aan de orde komen.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
5	Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.	Ja	Tekstanalyse
6	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.	Ja	Tekstanalyse
7	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.	Ja	Tekstanalyse
8	Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.	Ja	Tekstanalyse
9	Aantal programma's opgesteld omdat een omgevingswaarde (bijna) wordt overschreden.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
10	Aantal vrijwillige programma's ingezet.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
11	Aantal programma's met een programmatische aanpak.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
12	Aantal (%) programma's waarin in de toelichting bij het vaststellingbesluit wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.	Ja	Tekstanalyse
13	Aantallen wijzigingsbesluiten voor omgevingsplannen, waterschapsverordeningen en omgevingsverordeningen	Ja	Kwantitatief
14	Aantal (%) wijzigingsbesluiten voor decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Ja	Tekstanalyse
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.	Deels	Tekstanalyse
16	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
17	Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.	Deels	Tekstanalyse
18	Aantal keer dat een bevoegdheid een maatwerkbeschikking geeft.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
19	Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.	Deels	Tekstanalyse

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
20	Aantal (%) monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt.	Ja	Tekstanalyse
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.	Ja	Tekstanalyse
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.	Ja	Tekstanalyse
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
26	Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht van gemeenten of provincies.	Ja	Kwantitatief
27	Aantal informatieverstrekingen ten gevolge van informatieplicht van gemeenten of provincies	Ja	Kwantitatief
28	Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
29	Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
30	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
31	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
32	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
33	Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels.	Ja	Kwantitatief
34	Aantal informatieverstrekingen ten gevolge van informatieplicht in rijksregels.	Ja	Kwantitatief
35	Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
36	Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
37	Aantal aanvragen voor omgevingsvergunningen.	Ja	Kwantitatief
38	Aantal meervoudige/enkelvoudige vergunningaanvragen.	Ja	Kwantitatief
39	Aantal ingetrokken omgevingsvergunning-aanvragen.	Ja	Kwantitatief
40	Aantal keer dat een aanvraag voor een omgevings-vergunning overbodig bleek, vanwege een vergunningvrije situatie of meldplicht (positieve afwijzing)	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
41	Aantal (gedeeltelijk) afgewezen vergunningaanvragen.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
42	Aantal (%) besluiten tot uitstel van de beslistermijn door overheden.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
43	Aantal (%) keer dat de beslistermijn wordt overschreden door overheden.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
44	Aantal (%) keer dat een bestuursorgaan een dwangsom verbeurt vanwege de overschrijding van de beslistermijn.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
45	Aantal keer dat een omgevingsoverleg (vooroverleg) tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer is ingericht.	Deels	Kwantitatief
46	Aantal keer dat een vergunningaanvraag na een omgevingsoverleg (vooroverleg) is verleend, niet behandeld, ingetrokken of geweigerd	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
47	Aantal (%) bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures ingesteld door belanghebbenden bij vergunningverlening of - weigering	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
48	Aantal kennisgevingen van vergunningen (was: vergunningaanvragen) voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.	Deels	Kwantitatief
49	Aantal vergunningaanvragen voor enkel technische bouwactiviteit.	Ja	Kwantitatief
50	Aantal vergunningaanvragen voor enkel omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk.	Ja	Kwantitatief
51	Aantal vergunningaanvragen voor technische bouwactiviteit én omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk.	Ja	Kwantitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
52	Aantal vergunningaanvragen waarbij een mer is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
53	Aantal vergunningaanvragen waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
54	Aantal projectbesluiten.	Ja	Kwantitatief
55	Aantal verplichte projectbesluiten.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
56	Aantal aanvragen door initiatiefnemers voor een projectbesluit.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
57	Aantal keer dat een aanvraag door initiatiefnemers wordt geaccepteerd.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
58	Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.	Ja	Tekstanalyse
59	Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Ja	Tekstanalyse
60	Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Ja	Tekstanalyse
61	Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
62	Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
63	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
64	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
65	Aantal onteigeningsbeschikkingen.	Ja	Tekstanalyse
66	Aantal ingestelde geluidproductieplafonds.	Ja	Tekstanalyse
67	Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.	Ja	Tekstanalyse
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?	Ja	Tekstanalyse
69	Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?	Ja	Tekstanalyse
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Tekstanalyse
71	Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Tekstanalyse
72	Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Tekstanalyse
Deel 2: verbeterdoelen			
73	Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
74	Worden bij omgevingsplan en omgevingsvergunning alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving meegenomen door bevoegde gezagen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
75	Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium?	Ja	Kwalitatief: Bijeenkomst
76	Gebruiken overheden opgedane inzichten over belangen van burgers, bedrijven en maatschappelijk partners om hun beleid aan te scherpen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
77	Voelen burgers, bedrijven en maatschappelijke partners zich gehoord in het participatieproces bij beleidsontwikkeling?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
78	Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van een omgevingsvisies, programma's en decentrale regelgeving?	Deels	Kwalitatief: deskstudy + bijeenkomst
79	In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
80	Worden partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer door gemeenten en provincies betrokken bij inzetten van instrumenten?	Ja	Kwalitatief: Casestudy + bijeenkomst
81	Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen?	Ja	Kwalitatief: Casestudy + bijeenkomst
82	Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
83	In hoeverre zetten overheden vrijwillige of voorwaardelijke programma's in gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden?	Ja	Kwalitatief
84	Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
85	Hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
86	Hoe bieden overheden gebiedsgericht maatwerk met locatie specifieke regelgeving?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief: bijeenkomst
87	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld ten aanzien van bodem en infrastructuur? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
88	Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of -voorschriften toe te passen?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
89	Wordt door initiatiefnemers gezocht naar de mogelijkheden die algemene regelgeving biedt alvorens om maatwerkvoorschriften wordt gevraagd?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
90	Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
91	Hoe wordt er door colleges van B&W gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op aanvraag af te wijken van omgevingsplannen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
92	Hoe verloopt het proces van belangenafweging bij het afwijken van omgevingsplannen en hoe worden de beoordelingsregels uit het Bkl hierin gebruikt?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
93	In welke type gevallen wordt deze bevoegdheid door colleges van B&W ingezet?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
94	Ervaren initiatiefnemers een verbetering in de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
95	Ervaren overheden (en hun uitvoeringsorganisaties) de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakvoering te stroomlijnen?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
96	Ervaren initiatiefnemers een versnelling van besluitvorming over projecten?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
97	Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningenbesluiten?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
98	Ervaren initiatiefnemers, bevoegde gezagen en andere betrokkenen de versnelling als positief?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
99	In hoeverre investeren initiatiefnemers in een voortraject waarin betrokkenen kunnen participeren in de besluitvorming?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
100	In hoeverre worden initiatiefnemers door het bevoegd gezag gestimuleerd om derden te betrekken in de ontwikkeling van hun plannen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
101	In hoeverre worden de belangen van derden meegenomen in de besluitvorming over initiatieven?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
102	In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als inzichtelijk ervaren (vindbaar en leesbaar) voor belangstellenden?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
103	In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als begrijpelijk ervaren door belangstellenden?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
104	Ervaren initiatiefnemers een verminderde regeldruk door de versimpeling onder de Omgevingswet?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
105	Weten gebruikers hun weg te vinden naar het DSO?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
106	Ervaren initiatiefnemers het DSO als gebruiksvriendelijk voor het raadplegen van beleid en regelgeving?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
107	Ervaren initiatiefnemers het als gemakkelijk om vergunningen aan te vragen via het DSO?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
108	Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
109	In hoeverre ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het overheidsbeleid als voorspelbaar en kunnen zij in hun activiteiten daarop anticiperen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
110	Hoe ervaren initiatiefnemers de balans tussen flexibiliteit en voorspelbaarheid van overheden?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
Deel 3: uitvoeringsprincipes			
111	In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
112	In hoeverre nemen overheden de belangen van derden mee in het maken van beleid en het uitvoeren daarvan?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
113	In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
114	In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
115	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om integraal te werken?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
116	Is het voor belanghebbenden inzichtelijk door welk bevoegd gezag en wanneer besluiten genomen worden en hoe zij daar invloed op kunnen hebben?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
117	Hoe vaak gaan betrokkenen in beroep tegen een beslissing op bezwaar?	Nee (apart traject)	Tekstanalyse
118	Hoe vaak gaan betrokkenen in (direct) hoger beroep (naar de RvS)?	Nee (apart traject)	Tekstanalyse
120	Hoe vaak gaan overheden naar de Raad van State voor een uitspraak over een geschil tussen overheden?	Nee (apart traject)	Tekstanalyse
121	Welke eisers gaan in beroep? Particulieren of niet-particulieren, en tegen welke verweerders, B&W, gemeenteraad, GS, etc.?	Nee (apart traject)	Tekstanalyse
122	Welke werklust brengt het omgevingsrecht met zich mee voor de rechtelijke macht en de Raad van State?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
123	In hoeverre is de complexiteit van de juridische conflicten toegenomen?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
124	In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
125	In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht in de Omgevingswet?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
126	Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
127	Investeren overheden bij vergunningverlening in een omgevingsoverleg (voortraject) met initiatiefnemers om mee te denken?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief: bijeenkomst
128	Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2024?	Onderzoek
129	In hoeverre vinden initiatiefnemers dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
130	Gaan overheden bij het opstellen van hun regelgeving uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
131	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
132	Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten?	Ja	Kwalitatief: deskstudy
134	Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan?	Ja	Kwalitatief: deskstudy
135	Heeft de initiatiefnemer de samenleving bij de aanvraag betrokken?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwantitatief
136	In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
137	In hoeverre worden burgers door initiatiefnemers betrokken in participatieprocessen over initiatieven in de leefomgeving?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
138	In hoeverre vinden burgers dat zij hun belang kunnen inbrengen in participatieprocessen en daarmee invloed hebben op het beleid of besluiten?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
139	Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
140	Hoe leveren initiatiefnemers gegevens aan over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de aanvraag	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
141	In hoeverre zijn de deelnemerssamenstellingen van participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling burgers, bedrijven en maatschappelijk partners?	Deels	Kwalitatief: bijeenkomst
142	Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
143	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
144	In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
145	Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
146	Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief: bijeenkomst
147	In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, waterschapsverordeningen, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen of wijzigingen van het omgevingsplan voor gebiedsgericht maatwerk?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
148	Hoe ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het gebiedsgerichte maatwerk van overheden?	Nee (ontwikkelagenda 2025)	Kwalitatief
149	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst

Bijlage 2: rapportage kwantitatieve monitoring

Deze rapportage is te vinden in een separaat document.

Bijlage 3: rapportage kwalitatief onderzoek

Deze rapportage en bijbehorende bijlagen zijn te vinden in een separaat document.

Bijlage 3a bevat de eindrapportage van het kwalitatieve onderzoek over het jaar 2024, met daarin een uitgebreide uitleg over het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen.

Bijlage 3b bevat het codeerschema met daarin de opgehaalde gegevens gerangschikt per onderzochte indicator.

Bijlage 3c bevat additionele informatie zoals de managementsamenvatting en nadere toelichting op de onderzoeksmethoden.

Bijlage 4: rapportage tekstanalyseonderzoek

Deze rapportage en bijbehorende bijlagen zijn te vinden in een separaat document.

Bijlage 4a bevat de eindrapportage met een uitleg bij het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen per indicator op hoofdlijnen.

Bijlage bijlage 4b bevat het analysekader met daarin een overzicht van numeriek samengevatte bevindingen op het hoofdscherm en detailinformatie per indicator in deelschermen.

Deze rapportage is een uitgave van:

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Directoraat-Generaal Ruimtelijke Ordening
Directie Ruimtelijk Beleid

14 Juli 2025

Notitie

DATUM

16 juni 2025

ONDERWERP

Indicatoren DSO-LV 2024

VAN

Tactisch Beheer Organisatie DSO-LV

BLAD

1 van 12

AAN

Directie Ruimtelijk Beleid van het Ministerie van
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

KOPIE AAN

1 Inleiding

In dit document zijn per onderwerp de indicatoren verzameld die in het eerste jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn gemeten door de verschillende beheerorganisaties van de Landelijke Voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV). Voor alle indicatoren geldt een meetperiode van heel kalenderjaar 2024, tenzij anders aangegeven.

2 Omgevingsvisies

In deze tabel zijn alle Omgevingsvisies opgenomen welke zijn vastgesteld. Vóór inwerkingtreding waren dat er 179 in totaal voor gemeenten. Dit aantal is gecorrigeerd met het aantal Omgevingsvisies wat al voor IWT volgens de nieuwe wetgeving maar in de oude standaard (IMRO) is vastgesteld. Deze Omgevingsvisies zijn in 2024 in de nieuwe standaard (STOP/TPOD) vastgesteld. Het gaat hierbij om 10 Omgevingsvisies. Hiermee komt de beginstand bij gemeenten voor 2024 op 169.

Drie provincies hadden al vóór inwerkingtreding een Omgevingsvisie vastgesteld in de nieuwe standaard (STOP/TPOD), acht provincies hadden een Omgevingsvisie volgens de nieuwe wetgeving, maar onder de oude standaard (IMRO).

1.1.1-1: Aantal omgevingsvisies

1.1.1-2: Aantal vaststellingen of wijzigingen van omgevingsvisies in de afgelopen maand

Omgevingsvisie gemeente - Totaal aantal verwacht: 342						
2024	Initieel vastgesteld deze maand		Totaal vastgesteld	Gewijzigd deze maand		Gewijzigd cumulatief
	STOP	IMRO		STOP	IMRO	
Januari		3	169			
Februari		1	172		2	2
Maart	1	3	173		1	3
April	2	2	177			3
Mei		2	181		1	4
Juni	1	1	183			4
Juli		4	185		1	5
Augustus	1	3	189			5
September	2		193	1	1	7
Oktober	5	2	195	1	1	9

November	3	1	202			9
December	5		206			9
Totaal	20	22	211	2	7	9

Omgevingsvisie provincie - Totaal aantal verwacht: 12						
2024	Initieel vastgesteld deze maand		Totaal vastgesteld	Gewijzigd deze maand		Gewijzigd cumulatief
	STOP	IMRO		STOP	IMRO	
Januari			11			
Februari			11			
Maart			11			
April	1		12			
Mei			12			
Juni			12			
Juli			12			
Augustus			12			
September			12			
Oktober			12			
November			12			
December			12	1		1
Totaal	1	0	12	1	0	1

Omgevingsvisie Rijk - Totaal aantal verwacht: 1				
2024	Initieel vastgesteld deze maand	Totaal vastgesteld	Gewijzigd deze maand	Gewijzigd cumulatief
Januari		1		
Februari		1		
Maart		1		
April		1		
Mei		1		
Juni		1		
Juli		1		
Augustus		1		
September		1		
Oktober		1		
November		1		
December		1		
Totaal	0	1	0	0

3 Decentrale regelgeving - wijzigingsbesluiten

Op omgevingsdocumenten die in het DSO geregistreerd zijn kunnen wijzigingsbesluiten komen. Deze tabel toont zowel wijzigingen die in het DSO zijn geregistreerd als wijzigingen die vanuit Ruimtelijkeplannen.nl komen.

Voor gemeenten en provincies is een tijdelijk alternatieve maatregel (TAM) in het leven geroepen waardoor zij omgevingsplannen en -verordeningen mogen aanleveren conform de eisen uit de Omgevingswet, maar gemaakt conform Wro standaard.

Let op! Voor deze indicator is alleen gekeken naar TAM omgevingsdocumenten die *vastgesteld* zijn. Er is een groot aantal (ca 130) omgevingsplannen wel in procedure gebracht maar nog niet vastgesteld. Die zie je hier dus niet!

1.3.1-13: Aantallen wijzigingsbesluiten voor omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en waterschapsverordeningen

Maand	Gemeente		Provincie		Waterschap	
	STOP	IMRO	STOP	IMRO	STOP	IMRO
Januari	21		2		3	
Februari	23		3		3	
Maart	26		2	1	4	
April	43		1		5	
Mei	40				5	
Juni	28	3	3	2	3	
Juli	34	1	3	2	7	
Augustus	25				3	
September	15	3	1	1	7	
Oktober	14	8	4		6	
November	10	10	2		8	
December	12	5	6	1	7	
Totaal	291	30	27	7	61	0

4 Decentrale regelgeving en rijksregels – informatieverstrekking en meldingen

Deze indicatoren laten zien hoe vaak een melding of een informatieverstrekking is ontvangen voor milieubelastende activiteiten die niet in het Bal staan. Een melding kan ook door de omgevingsdienst worden afgehandeld, dan is het niet te zeggen of deze door een provincie, gemeente of waterschap ontvangen is. In de tabel is ook opgenomen hoeveel meldingen en informatieverstrekkings gedaan zijn aan het Rijk.

1.3.9-26: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht van gemeenten of provincies

1.3.9-27: Aantal informatieverstrekkings t.g.v. meldingsplicht van gemeenten of provincies

1.4.1-33: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels

1.4.1-34: Aantal informatieverstrekkings ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels

Bestuurslaag	Informatie verstrekking	Melding
Gemeente	66156	125544
Provincie	977	3990
Waterschap	5617	17127
Rijk	2128	4581
Totaal 2024	74878	151242

	Gemeente	
	Informatie verstrekking	Melding
Januari	2618	8250
Februari	3825	10066
Maart	4199	11215
April	4283	11630
Mei	5495	11039
Juni	5919	10762
Juli	7142	11418
Augustus	4686	8214
September	6471	10520
Oktober	8175	12520
November	7220	11034
December	6123	8876
Totaal 2024	66156	125544

	Provincie	
	Informatie verstrekking	Melding
Januari	32	316
Februari	38	330
Maart	45	248
April	51	258
Mei	79	331
Juni	53	314
Juli	122	361
Augustus	95	273
September	76	331
Oktober	134	482
November	130	364
December	122	382
Totaal 2024	977	3990

	Waterschap	
	Informatie verstrekking	Melding
Januari	357	1129
Februari	562	1520
Maart	524	1477
April	550	1584
Mei	483	1440
Juni	489	1387
Juli	461	1624
Augustus	305	1139
September	452	1407
Oktober	588	1787
November	499	1415
December	347	1218
Totaal 2024	5617	17127

	Rijk	
	Informatie verstrekking	Melding
Januari	71	230
Februari	119	323
Maart	185	373
April	206	422
Mei	180	386
Juni	155	328
Juli	177	370
Augustus	171	353
September	145	381
Oktober	202	463
November	281	478
December	236	474
Totaal 2024	2128	4581

5 Omgevingsvergunningen

In deze tabel worden aanvragen voor een omgevingsvergunning getoond per maand en cumulatief over 2024. De aanvragen zijn verdeeld in enkelvoudig en meervoudige vergunningsaanvragen. Als er sprake is van een meervoudige aanvraag (een aanvraag die meerdere activiteiten bevat), dan is deze aanvraag 1x meegeteld. Bij meervoudige vergunningaanvragen is het Bevoegd Gezag genomen dat de aanvraag heeft ontvangen.

- 1.5.1-37: Aantal aanvragen voor omgevingsvergunningen
- 1.5.2-38: Aantal meervoudige / enkelvoudige vergunningaanvragen

Bestuurslaag	Enkelvoudig	Meervoudig	Totaal
Gemeente	105176	30313	135489
Provincie	7905	465	8370
Rijk	2407	114	2521
Waterschap	17412	2132	19544
Totaal 2024	132900	33024	165924

	Gemeente	
	Enkelvoudig	Meervoudig
Januari	6331	726
Februari	8441	1408
Maart	9151	1996
April	9814	2562
Mei	8893	2607
Juni	9230	2819
Juli	10399	3801
Augustus	6951	1999
September	8411	2404
Oktober	9937	3119
November	9048	3224
December	8570	3648
Totaal 2024	105176	30313

	Provincie	
	Enkelvoudig	Meervoudig
Januari	454	11
Februari	617	37
Maart	742	44
April	724	39
Mei	629	43
Juni	763	32
Juli	772	48
Augustus	505	48
September	590	20
Oktober	742	50
November	699	40
December	668	53
Totaal	7905	465

	Rijk	
	Enkelvoudig	Meervoudig
Januari	124	4
Februari	210	7
Maart	227	7
April	219	5
Mei	195	7
Juni	247	14
Juli	255	12
Augustus	154	6
September	144	9
Oktober	219	14
November	179	11
December	234	18
Totaal 2024	2407	114

	Waterschap	
	Enkelvoudig	Meervoudig
Januari	1270	106
Februari	1782	152
Maart	1665	199
April	1756	180
Mei	1432	185
Juni	1452	204
Juli	1641	233
Augustus	1064	149
September	1175	161
Oktober	1550	221
November	1362	178
December	1263	164
Totaal 2024	17412	2132

6 Omgevingsvergunningen – concept en ingetrokken

Alle ingetrokken vergunningsaanvragen en conceptaanvragen, in de indicator aangegeven als omgevingsoverleg (vooroverleg), die in 2024 gedaan zijn worden hier getoond.

De aanvragen zijn verdeeld in enkelvoudig en meervoudige vergunningsaanvragen. Als er sprake is van een meervoudige aanvraag, dan is deze aanvraag 1x meegeteld.

1.5.3-39: Aantal ingetrokken omgevingsvergunning-aanvragen

1.5.5-45: Aantal keer dat een omgevingsoverleg (vooroverleg) tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer is ingericht

Bestuurslaag	Conceptverzoek	Ingetrokken
Gemeente	35168	18746
Provincie	744	737
Rijk	304	341
Waterschap	2341	1065
Totaal 2024	38557	20889

	Gemeente	
	Concept verzoeken	Ingetrokken
Januari	2086	523
Februari	2812	1160
Maart	3266	1590
April	3486	1807
Mei	2930	1712
Juni	2876	1763
Juli	3252	1956
Augustus	2296	1448
September	2748	1668
Oktober	3336	1867
November	3187	1709
December	2893	1543
Totaal 2024	35168	18746

	Provincie	
	Concept verzoeken	Ingetrokken
Januari	40	17
Februari	71	67
Maart	65	55
April	74	80
Mei	65	53
Juni	57	53
Juli	88	73
Augustus	45	60
September	55	72
Oktober	67	74
November	62	68
December	55	65
Totaal 2024	744	737

	Rijk	
	Concept verzoeken	Ingetrokken
Januari	20	4
Februari	26	18
Maart	28	27
April	27	48
Mei	24	40
Juni	24	33
Juli	26	38
Augustus	21	20
September	10	28
Oktober	40	17
November	29	37
December	29	31
Totaal 2024	304	341

	Waterschap	
	Concept verzoeken	Ingetrokken
Januari	193	39
Februari	218	87
Maart	252	126
April	226	93
Mei	204	108
Juni	181	83
Juli	193	91
Augustus	182	72
September	200	80
Oktober	185	107
November	165	93
December	142	86
Totaal 2024	2341	1065

7 Omgevingsvergunningen – bouwactiviteiten

Met de Omgevingswet wordt bouwen in een technisch en ruimtelijk deel gescheiden. Dat levert twee activiteiten op: de technische bouwactiviteit en de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk.

De aanvragen zijn verdeeld in enkelvoudig en meervoudige vergunningsaanvragen. Als er sprake is van een meervoudige aanvraag, dan is deze aanvraag 1x meegeteld. Op detailniveau zijn de activiteiten geteld waardoor op dit niveau de aantallen hoger kunnen zijn.

1.5.8-49: Aantal vergunningsaanvragen voor enkel technische bouwactiviteit

1.5.8-50: Aantal vergunningsaanvragen voor enkel omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk

1.5.8.-51: Aantal vergunningsaanvragen voor technische bouwactiviteit én omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk

Bestuurslaag	Bouwactiviteit Omgevingsplan		Bouwactiviteit technisch		Bouwactiviteit technisch en Omgevingsplan	
	Enkelvoudig	Meervoudig	Enkelvoudig	Meervoudig	Enkelvoudig	Meervoudig
Gemeente	53385	8778	10481	1080		19410
Provincie	94	50	102	31		162
Rijk	4	2	41	3		3
Totaal 2024	53483	8830	10624	1114	0	19575

Bouwactiviteiten			
	Gemeente	Provincie	Rijk
Januari	4204	7	1
Februari	6324	23	2
Maart	7674	25	4
April	8846	34	4
Mei	8127	41	3
Juni	8367	36	6
Juli	10175	49	10
Augustus	5857	39	2
September	7035	23	4
Oktober	8715	49	7
November	8506	50	5
December	8744	58	5
Totaal 2024	92574	434	53

8 Omgevingsvergunningen – BOPA

De vraag in de indicator was om het aantal vergunningaanvragen voor BOPA te tellen, maar deze worden niet als zodanig in het DSO geregistreerd en kunnen daardoor niet geteld worden.

In het plan van aanpak staat de indicator zo vermeld:

1.5.7-48: Aantal vergunningaanvragen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten

In dit document is de indicator aangepast.

Onderstaande tabel toont alle kennisgevingen in 2024 omtrent buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's), welke op dit moment in de database van het DSO geregistreerd zijn. Het getoonde aantal is cumulatief per maand, het totaal aantal van 2024 staat vermeld in december.

De tweede tabel toont het aantal Bevoegd Gezagen en het totaal aantal vergunning-zaken waaruit de kennisgevingen zijn voortgekomen, geteld over het jaar 2024. Uit nadere inspectie van de titels van de kennisgevingen blijkt dat niet alle kennisgevingen daadwerkelijk over BOPA's gaan. Daarbij heeft niet elke zaak een kennisgeving die duidt op het verlenen van de vergunning.

	Gemeente	Provincie
Januari		
Februari	3	
Maart	45	
April	177	
Mei	410	
Juni	681	
Juli	1014	
Augustus	1332	1
September	1714	1
Oktober	2128	1
November	2541	1
December	3048	3

Bestuurslaag	Bevoegd Gezagen met tenminste 1 kennisgeving	Vergunning-zaken met tenminste 1 kennisgeving	Totaal kennisgevingen
Gemeenten	204	2814	3048
Provincies	3	3	3

9 Projectbesluiten

Deze tabel laat zien hoeveel projectbesluiten er genomen zijn. Zowel projectbesluiten die via de STOP/TPOD standaard gemaakt zijn als TAM projectbesluiten die via Ruimtelijkeplannen.nl zijn geregistreerd tellen mee.

1.6.1-54: Aantal projectbesluiten

	Provincie			
2024	Ontwerp STOP/TPOD	Ontwerp TAM-IMRO	Vastgesteld STOP/TPOD	Vastgesteld TAM-IMRO
Januari				
Februari				
Maart				
April				
Mei				
Juni				
Juli				
Augustus	1			
September		1		
Oktober		1		
November		1		
December	1	1		
Totaal	2	4	0	0

	Rijk			
2024	Ontwerp STOP/TPOD	Ontwerp TAM-IMRO	Vastgesteld STOP/TPOD	Vastgesteld TAM-IMRO
Januari				
Februari				
Maart				
April				
Mei				
Juni				
Juli				
Augustus	1			
September	1			
Oktober				
November				
December	3			
Totaal	5	0	0	0

	Waterschap			
2024	Ontwerp STOP/TPOD	Ontwerp TAM-IMRO	Vastgesteld STOP/TPOD	Vastgesteld TAM-IMRO
Januari				
Februari	1			
Maart				
April				
Mei	1			
Juni				
Juli			1	
Augustus				
September	1			
Oktober	2			
November	1			
December	1			
Totaal	7	0	1	0

RAPPORT

Eindrapportage 2024

Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel

Klant: Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordering

Referentie: BK1101

Status: Definitief/2

Datum: 18 februari 2025

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Mobility & Infrastructure

Telefoon: +31 88 348 20 00
Fax: +31 33 463 36 52
Email: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document: Eindrapportage 2024

Ondertitel: Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Referentie: BK1101
Uw kenmerk: 201865007.011.002
Status: Definitief/2
Datum: 18 februari 2025
Projectnaam: Monitor Werking Omgevingswet (kwalitatief deel)
Projectnummer: BK1101
Auteur(s): LvM, GMvdB en LV

Opgesteld door: Royal HaskoningDHV

Goedgekeurd door: GMvdB

Datum: 18 februari 2025

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Context	1
1.2	Onderzoeksverantwoording en aanpak 2024	1
1.3	Jaarlijkse cyclus	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Bevindingen verbeterdoelen (onderdeel 2)	6
2.1	Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving	6
2.1.1	De onderzochte indicatoren	7
2.1.2	Bevindingen per overheidslaag	9
2.1.2.1	Provincies	9
2.1.2.2	Waterschappen	10
2.1.2.3	Gemeenten	11
2.2	Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte	12
2.2.1	De onderzochte indicatoren	12
2.2.2	Bevindingen per overheidslaag	12
2.2.2.1	Provincies	12
2.2.2.2	Waterschappen	13
2.2.2.3	Gemeenten	13
2.3	Het versnellen en verbeteren van besluitvorming	14
2.3.1	De onderzochte indicatoren	14
2.3.2	Bevindingen per overheidslaag	14
2.3.2.1	Provincies	14
2.3.2.2	Waterschappen	15
2.3.2.3	Gemeenten	15
2.4	Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht	15
2.5	Overkoepelend beeld	15
2.5.1.1	Provincies	15
2.5.1.2	Waterschappen	16
2.5.1.3	Gemeenten	16
3	Bevindingen uitvoeringsprincipes (onderdeel 3)	18
3.1	Integraal werken	18
3.1.1	De onderzochte indicatoren	18
3.1.2	Bevindingen per overheidslaag	19
3.1.2.1	Provincies	19

3.1.2.2	Waterschappen	19
3.1.2.3	Gemeenten	20
3.2	Waarborgen rechtsbescherming	20
3.2.1	De onderzochte indicatoren	20
3.2.2	Bevindingen per overheidslaag	21
3.2.2.1	Provincies	21
3.2.2.2	Waterschappen	21
3.2.2.3	Gemeenten	22
3.3	Positieve grondhouding van overheden	22
3.3.1	De onderzochte indicatoren	22
3.3.2	Bevindingen per overheidslaag	22
3.3.2.1	Provincies	23
3.3.2.2	Waterschappen	23
3.3.2.3	Gemeenten	23
3.4	Participatie van en samenwerking met de samenleving	23
3.4.1	De onderzochte indicatoren	24
3.4.2	Bevindingen per overheidslaag	25
3.4.2.1	Provincies	25
3.4.2.2	Waterschappen	25
3.4.2.3	Gemeenten	26
3.5	Gebiedsgericht werken	26
3.5.1	De onderzochte indicatoren	27
3.5.2	Bevindingen per overheidslaag	27
3.5.2.1	Provincies	27
3.5.2.2	Waterschappen	27
3.5.2.3	Gemeenten	28
3.6	Overkoepelend beeld	29
3.6.1.1	Provincies	29
3.6.1.2	Waterschappen	29
3.6.1.3	Gemeenten	30
4	Aanpak 2025	31

Bijlagen

Bijlage 1: Ingevuld coderingsschema voor de uitwerking van onderwerpen en indicatoren (werkrapport)

Bijlage 2: Managementsamenvatting

Bijlage 3: Notitie Onderzoeks- en monitoringskader

Bijlage 4: Begrippenlijst

Bijlage 5: Dossieronderzoek en bijeenkomsten

1 Inleiding

1.1 Context

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de fysieke leefomgeving. Het gaat onder meer om wet- en regelgeving voor bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur.

Royal HaskoningDHV levert een monitor voor de onderdelen 2 (kwalitatief onderzoek verbeterdoelen) en 3 (kwalitatief onderzoek uitvoeringsprincipes) van het Plan van aanpak Monitor Werking Omgevingswet.¹ De monitor beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturings- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet.² Aan de hand van de bevindingen (verzameling van feiten en ervaringen) krijgen het ministerie, de Evaluatiecommissie Omgevingswet en andere partijen signalen over de werking van de Omgevingswet in den brede.

Het onderzoek over het eerste jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet is in het derde kwartaal van 2024 gestart. Dat betekent dat vanwege de korte periode waarin het onderzoek is uitgevoerd, de omvang van het onderzoek en de monitoring voor het jaar 2024 nog gering is. Daarnaast zijn veel indicatoren nog niet te meten omdat gemeente, waterschappen en provincies in 2024 nog veel besluiten hebben afgerond op basis van het oude recht in verband met het geldende overgangsrecht. Tot slot hebben gemeenten tot 1 januari 2027 om een omgevingsvisie op te stellen op basis van de Omgevingswet en hebben zij tot 1 januari 2032 om een omgevingsplan op te stellen dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet daaraan stelt.

Het spreekt voor zich dat dit invloed heeft op de omvang en validiteit van de bevindingen in het onderzoek.

1.2 Onderzoeksverantwoording en aanpak 2024

Onderzoeksvragen

Het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet stelt de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit (onderdeel 2)?
- Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijke uitvoeringsprincipes om de verbeterdoelen te realiseren (onderdeel 3)?
- In hoeverre zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken (onderdeel 3)?

Per verbeterdoel (onderdeel 2) zijn onderwerpen en indicatoren benoemd die de verwachting van de wetgever binnen dat verbeterdoel specificeren. Per uitvoeringsprincipe (onderdeel 3) is gekeken langs twee lijnen: uitvoering en organisatie. Ook hier worden per lijn onderwerpen benoemd die specificeren welke onderdelen van de uitvoeringsprincipes worden gemonitord.

¹ Zie voor het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet de volgende link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet>.

² Zie ook de Kamerbrief van minister de Jonge d.d. 4 december 2023 'Monitor Werking Omgevingswet, Evaluatie Omgevingswet, Regeringscommissie Omgevingswet' (kenmerk 20230000662453).

Onderzoeksverantwoording

Voor een uitgebreide weergave van de aanpak van Royal HaskoningDHV, de stappen van het onderzoek en monitoring, de onderzoeksverantwoording met o.a. de nulmeting, het normenkader en de wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef wordt verwezen naar de Notitie Onderzoeks- en Monitoringskader, die als bijlage 3 bij deze conceptrapportage is toegevoegd.

Tijdslijn 2024

Het onderzoek is gestart in september 2024 met het schrijven van de Notitie Onderzoeks- en Monitoringskader (bijlage 3). Deze is op 17 september 2024 met de klankbordgroep besproken. De koepelorganisaties die aan de klankbordgroep deelnemen, gaven aan dat het wenselijk is om voor het ophalen van informatie zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande gremia (werkgroepen, netwerksessies en dergelijke) om de medeoverheden zo min mogelijk te belasten,³ gelet op de beperkte tijdspanne die nog resteerde en alle onderzoeken die al lopend zijn of gaan lopen. De onderzoeksverantwoording is hierop aangepast en de definitieve versie (bijlage 3)⁴ is op 27 september 2024 bij de opdrachtgever ingediend.

In oktober 2024 is gestart met het dossieronderzoek. Dit betrof een deskstudy naar algemene bronnen om een eerste beeld op te halen. Dit is gedaan voor de indicatoren van zowel de verbeterdoelen als de uitvoeringsprincipes, waarvoor het mogelijk was om informatie op te halen met een deskstudy (zie onderstaande tabel en bijlage 1 welke indicatoren dat in ieder geval *niet* zijn). Een overzicht van de onderzochte documenten is opgenomen in bijlage 5. Wij hebben een eerste deskstudy gedaan voor 3 à 4 overheden per overheidslaag (cases). Met een overheidslaag worden provincies, waterschappen en gemeenten bedoeld. Met een case wordt één provincie, waterschap of gemeente bedoeld. In 2024 zijn uitsluitend de ervaringen van gemeenten, waterschappen en provincies onderzocht. Er is nog niet gekeken naar de ervaringen van het Rijk en uitvoeringsorganisaties.

De onderzoekers hebben cases geselecteerd aan de hand van de criteria die zijn opgesteld in de Notitie Onderzoeks- en monitoringskader (zie bijlage 3).⁵ Bij de selectie is gezorgd voor voldoende variatie in de omvang van de overheidsorganisatie (groot, klein) en de geografische spreiding van decentrale overheden. Deze cases dienen als een nulmeting voor de rest van de monitor, ook om te bepalen welke onderwerpen nu al relevant zijn en welke juist minder relevant om de stand van het land te bepalen.

Tabel 1: de volgende indicatoren leenden zich in ieder geval *niet* voor deskstudy:⁶

Verbeterdoelen:

76, 77, 81, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110

Uitvoeringsprincipes:

111, 112, 115, 116, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 138, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149

Vervolgens heeft verificatie en (zoveel mogelijk) validatie plaatsgevonden via de werkgroepen en bestaande gremia per overheidslaag (hierna te noemen: bijeenkomsten). Deze reguliere bijeenkomsten van gemeenten, provincies en waterschappen hebben ieder een specifieke focus op een bepaald thema.⁷

³ Het niet te veel belasten van medeoverheden is ook benadrukt in de hiervoor genoemde Kamerbrief.

⁴ Voor een uitgebreide toelichting op de onderzoeksverantwoording, een onderbouwing van de gemaakte keuzes en het normenkader wordt naar dit document verwezen. Dit wordt *niet* herhaald in deze conceptrapportage.

⁵ De klankbordgroep is in 2024 niet betrokken bij de selectie van de cases.

⁶ In bijlage 1 staan deze genummerde indicatoren uitgeschreven.

⁷ Bijvoorbeeld een bijeenkomst gericht op participatie of VTH.

De onderzochte onderwerpen zijn daarnaar onderverdeeld. Een overzicht van deze bijeenkomsten is opgenomen in bijlage 5. Tijdens de bijeenkomsten zijn telkens de volgende, algemene, vragen gesteld:

- Klopt het beeld dat naar voren komt uit de deskstudy, herkennen de betrokken overheden het beeld?
- Herkennen andere overheden het beeld dat naar voren komt of wordt [bevinding/signaal/knelpunt] ook door andere overheden ervaren? Zijn er aanvullingen/nuances?
- Welke knelpunten ervaren overheden bij het realiseren van de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes?

Los van deze algemene vragen zijn de indicatoren die aansluiten bij het specifieke onderwerp of thema van de bijeenkomst, bijvoorbeeld participatie of gebiedsgericht werken, met de desbetreffende deelnemers van tevoren gedeeld en tijdens de bijeenkomst besproken. Door deze aanpak is via de bijeenkomsten van gemeenten, provincies en waterschappen ook informatie opgehaald over indicatoren die niet door middel van een deskstudy kon worden opgehaald, maar uitsluitend indien en voor zover het onderwerp van de indicatoren aansloot bij het thema van de bijeenkomst. Na de bijeenkomsten konden deelnemers ook nog schriftelijk aanvullende informatie aanleveren. Hier is ook gebruik van gemaakt.

Tabel 2: de volgende indicatoren zijn in 2024 onderzocht en hebben resultaat opgeleverd:⁸

Verbeterdoelen:

73, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 97, 108

Uitvoeringsprincipes:

111, 113, 114, 115, 124, 125, 126, 128, 131, 132, 134, 136, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 149

Op een aantal bevraagde indicatoren is (vooralsnog) geen bruikbaar antwoord gekomen. Over deze indicatoren kan derhalve geen conclusie worden getrokken. De betreffende indicatoren worden hieronder uiteen gezet:

Tabel 3: de volgende indicatoren zijn in 2024 onderzocht maar hebben geen resultaat opgeleverd:

Verbeterdoelen:

86, 91, 92, 93, 95, 101

Uitvoeringsprincipes:

127 en 146

Verantwoording van de bevindingen

De bevindingen zijn aan het einde van het jaar met het onderzoeksteam van Royal HaskoningDHV in verschillende werksessies geëvalueerd, gericht op een voorlopige synthese van de belangrijkste bevindingen. Zodoende kon alle informatie uit de deskstudy en de bijeenkomsten op een zorgvuldige manier worden geduid. De resultaten zijn samengevat in een eerste rapportage, waarbij specifiek wordt weggebleven van conclusies zoals “alle gemeenten ervaren X” of anderszins gegeneraliseerde stellingen. De verificatie en validatie van de onderzoeksbevindingen is immers beperkt tot de overheden die hebben deelgenomen aan de bijeenkomsten.

⁸ In bijlage 1 staan deze genummerde indicatoren uitgeschreven. Vanaf 2025 worden bijvoorbeeld ook de indicatoren onderzocht die gaan over de ervaringen van initiatiefnemers (zie hoofdstuk 4).

De conclusies richten zich op de beantwoording van de onderzoeksvragen, zijn neutraal geformuleerd en dus niet oordelend over de inspanningen van overheden.

Het onderzoek is in Q3 van 2024 gestart, dat betekent dat vanwege de korte periode van onderzoek de omvang van het onderzoek en de monitoring voor het jaar 2024 nog gering is. Daarnaast is ook in de klankbordgroep besproken dat veel indicatoren nog niet te meten zijn vanwege het tijdstip in de transitie, bijvoorbeeld omdat provincies en andere overheden in 2024 nog bezig zijn met het afhandelen van vergunningen onder het oude recht. Het spreekt voor zich dat dit invloed heeft op de omvang en de validiteit van de bevindingen. We willen benadrukken dat om die reden voorzichtig dient te worden omgegaan met het trekken van conclusies.

1.3 Jaarlijkse cyclus

Het onderzoek zal jaarlijks plaatsvinden. De jaarlijkse rapportages worden in concept voorgelegd aan de klankbordgroep, voor feedback en input. Het gaat om beschrijvende rapportages met bevindingen, de jaarrapportages omvatten geen oordeel over de werking van de wet.

Conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet gaan we uit van een jaarlijkse programmering en planning van de casestudies. Hierdoor kan er jaarlijks bijgestuurd worden, na de evaluatie van elke jaarrapportage om het programma van het volgende jaar te bepalen. Zo kan er bijvoorbeeld met aanvullend onderzoek verdiept worden op een bepaald thema.

Het uitgangspunt is dat we bij een aantal overheden jaarlijks over alle van toepassing zijnde indicatoren gegevens verzamelen. Zo kunnen we bij deze overheden de langjarige ontwikkeling monitoren op de indicatoren. Dit sluit aan bij het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet waarin staat dat een deel van de casestudy's periodiek wordt herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht.

Afhankelijk van de resultaten van deze periodieke monitor, kan er vervolgens op bepaalde onderwerpen een verdieping worden gemaakt. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er over een specifiek onderwerp (bijvoorbeeld rechtsbescherming) in 2024 of 2025 nog niet veel informatie bij een overheidsinstantie beschikbaar is. Daar kan dan in het volgende jaar de focus op worden gelegd. Het totale aantal cases, en het aantal cases per onderwerp of indicator staat dus niet voor de gehele periode van drie jaar al vast. Dit is conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, waarin is vermeld dat de hoeveelheid casestudy's afhangt van het beschikbare budget, de belastbaarheid van de overheden en de informatiebehoefte.

In het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet staat bovendien dat we de uitwerking in overleg met de opdrachtgever vaststellen. Hierdoor wordt er enerzijds informatie verzameld over langjarige ontwikkeling van de transitie bij overheden, en kan er anderzijds tussentijds bijgestuurd worden, afhankelijk van welke informatie op dat moment relevant is. Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp eenduidig is, kan dit beeld via twee methoden extern gevalideerd worden: door losse cases bij andere overheden en/of door de ronde tafels (bijeenkomsten).

Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp minder eenduidig of zelfs diffuus is, kan dit door dezelfde twee methoden geanalyseerd worden, welke omstandigheden maken dat overheden op bepaalde onderwerpen een verschillende ontwikkeling laten zien.

1.4 Leeswijzer

In deze conceptrapportage gaan we achtereenvolgens in op de bevindingen ten opzichte van de verbeterdoelen (hoofdstuk 2) en de bevindingen ten opzichte van de uitvoeringsprincipes (onderdeel 3). In hoofdstuk 4 volgt een aanpak voor 2025.

2 Bevindingen verbeterdoelen (onderdeel 2)

Met de monitor heeft de rijksoverheid als doel zichzelf en anderen te voorzien van informatie over de werking en de effecten van de Omgevingswet.⁹ Met de effecten van de wet worden in deze monitor de verbeterdoelen van de wet bedoeld. De overkoepelende vraag met betrekking tot de verbeterdoelen is: *'Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit?'*.

De verbeterdoelen zijn voor de wetgever aanleiding geweest om de Omgevingswet in te voeren. Informatie hierover is van belang voor het beoordelen of de wet naar behoren werkt. De monitor verzamelt daarom feiten en ervaringen over in hoeverre het overheden lukt om die verbeterdoelen te halen in de praktijk.

In de memorie van toelichting van de Omgevingswet geeft de wetgever de volgende vier verbeterdoelen als reden voor het invoeren van de wet:

- Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht,
- Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
- Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
- Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

De bevindingen uit het onderzoek voor 2024 staan hieronder per verbeterdoel uiteengezet. Daarbij wordt per verbeterdoel aangegeven met welke indicatoren de informatie is gemeten en welke methode daarvoor is ingezet. De gehanteerde methoden in 2024 zijn deskstudies en bijeenkomsten met vertegenwoordigers van overheden.

2.1 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet brengt een grote hoeveelheid sectorale wetten en regelgeving samen in één wet. Dit moet overheden en andere betrokkenen stimuleren in het fysieke domein, uitgaande van de ontwikkeling of opgave, de diverse sectorale belangen in samenhang te beschouwen. De Omgevingswet beoogt een integrale aanpak waarbij samenhang wordt aangebracht tussen sectoren, belangen en instrumenten. In de monitor is informatie verzameld om inzicht te krijgen in hoeverre dit verbeterdoel behaald wordt. Daartoe is door middel van verschillende indicatoren gekeken naar de samenhangende benadering in termen van inhoudelijke thema's, belangen van betrokkenen, interne en externe samenwerking en inzet van instrumentarium.

⁹ Volgens het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet.

Tabel 4: Onderzocht instrumentarium***De omgevingsvisie:***

De omgevingsvisies van gemeenten, provincies en het Rijk beschrijven de maatschappelijke opgave en de te beschermen kernkwaliteiten. De omgevingsvisies bevatten op gemeentelijk, provinciaal en Rijksniveau de maatschappelijke opgaven en de te beschermen kernkwaliteiten. In de omgevingsvisie worden onderwerpen als water- bodem- en luchtkwaliteit samengebracht en met elkaar verbonden. De omgevingsvisie bevat een beschrijving van de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied en van de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid. De gemeenteraad stelt een gemeentelijke omgevingsvisie vast en provinciale staten stellen een provinciale omgevingsvisie vast. Provincies moesten bij inwerkingtreding van de wet een omgevingsvisie hebben vastgesteld en gepubliceerd. Gemeenten moeten op 1 januari 2027 beschikken over een omgevingsvisie die voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. Het Rijk heeft voor inwerkingtreding van de Omgevingswet een nationale omgevingsvisie opgesteld die momenteel geactualiseerd wordt

Het programma:

Een programma bevat over onderdelen van de fysieke leefomgeving een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan en maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken. Het college van burgemeester en wethouders, het algemeen bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en Onze Minister die het aangaat kunnen programma's vaststellen. De Omgevingswet kent verplichte en vrijwillige programma's. In de Omgevingswet zijn een aantal verplichte programma's opgenomen waaronder het waterbeheerprogramma dat door de waterschappen wordt vastgesteld.

Het omgevingsplan en de omgevingsverordening:

In het omgevingsplan (van gemeenten) en de verordening (van provincies en waterschappen) staan regels over de fysieke leefomgeving. De gemeente kan voor ieder gebied zeggen welke activiteiten zij wel of niet toestaat, bijvoorbeeld wonen, recreatie of bedrijvigheid. Bij omgevingsplan kunnen omgevingswaarden worden vastgesteld. Iedere gemeenteraad stelt voor het gehele grondgebied van de gemeente één omgevingsplan vast. Gemeenten krijgen tot 1 januari 2032 de tijd om het tijdelijk deel van het omgevingsplan en andere regels over de fysieke leefomgeving om te zetten naar een nieuw omgevingsplan. De provinciale staten stellen de omgevingsverordening vast, waarin de regels over de fysieke leefomgeving van de provincie zijn opgenomen. In de verordening staat aangegeven wat wel en niet is toegestaan. En er zijn in de wet en algemene maatregelen van bestuur een aantal onderwerpen genoemd die de provincie kan regelen en onderwerpen die moeten worden geregeld. Waterschappen zijn decentrale overheden met een functioneel karakter. De waterschapsverordening wordt door het algemeen bestuur van het waterschap vastgesteld en bevat regels specifiek gericht op het watersysteem en waterstaatswerken binnen het beheergebied van een waterschap.

2.1.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van een deskstudy, waarin openbaar gemaakte documenten zijn bestudeerd:

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies? (Deskstudy)

[78] Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van een omgevingsvisies, programma's en decentrale regelgeving? (Deskstudy)

[82] Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa? (Deskstudy)

[83] In hoeverre zetten overheden vrijwillige of voorwaardelijke programma's in gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden? (Deskstudy)

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies? (Bijeenkomsten)

[78]: Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van planregels? (Bijeenkomsten)

[79] In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af? (Bijeenkomsten)

[80] Worden partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer door gemeenten betrokken bij inzetten van instrumenten? (Bijeenkomsten)

[81] Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen? (Bijeenkomsten)

[82] Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa? (Bijeenkomsten)

Tabel 5: De beleidscyclus

De opbouw van de Omgevingswet volgt de beleidscyclus. De beleidscyclus biedt een structuur om de instrumenten van de Omgevingswet te ordenen en bestaat uit vier pijlers: beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en terugkoppeling.

Afbeelding 1: de beleidscyclus (bron: iplo.nl).

Beleidsontwikkeling

Beleidsontwikkeling staat voor de visievorming. De omgevingsvisie is een samenhangende visie met strategische hoofdkeuzes van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Programma's kunnen ook visievormend zijn. Belangrijke input voor de visie is het resultaat van de terugkoppeling.

Beleidsdoorwerking

De gewenste kwaliteiten van de fysieke leefomgeving kunnen concreter worden gemaakt door die juridisch vast te leggen in bijvoorbeeld omgevingswaarden. Daarmee kunnen ook andere overheden worden gebonden om mee te werken aan de realisatie van het beleid. De doorwerking van het beleid van provincies en het Rijk kan ook door middel van instructieregels over taken en bevoegdheden van andere overheden.

Uitvoering

De uitvoering gebeurt door de initiatiefnemers van activiteiten en projecten: burgers, bedrijven of overheden die iets willen ontwikkelen. Deze pijler is verschillende ten opzichte van de andere drie, waarin alleen de overheid centraal staat. Belangrijk aan de uitvoering is dat de eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer vooropstaat, die tot uitdrukking komt in een algemene zorgplicht.

Terugkoppeling

Met toezicht en handhaving ziet de overheid toe op naleving van de algemene regels en vergunningvoorschriften. Via monitoring brengt de overheid de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in beeld. Uit evaluatie blijkt of bijstelling van de beleidsdoelen en/of aanpassing van de inzet van instrumenten nodig is.

2.1.2 Bevindingen per overheidslaag

2.1.2.1 Provincies

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies? (Deskstudy en bijeenkomsten)

[82] Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa? (Deskstudy)

[83] In hoeverre zetten overheden vrijwillige of voorwaardelijke programma's in gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden? (Deskstudy)

De in de deskstudy betrokken provincies besteden in de omgevingsvisies aandacht aan de samenhang tussen de verschillende thema's. In de omgevingsvisies wordt benadrukt dat verschillende thema's, bijvoorbeeld landbouw, natuur, water, wonen, werklocaties en verkeer en vervoer, in samenhang worden benaderd.

Geconstateerd wordt dat vanuit visies wordt verwezen naar programma's en de omgevingsverordening, waarin de visie concreet wordt uitgewerkt dan wel wordt vertaald naar bindende regelgeving.

Tijdens bijeenkomsten gaf een aantal provincies aan dat ze bezig zijn met het beleidsrijk (dat wil zeggen: met hernieuwd beleid) omzetten en actualiseren van de omgevingsvisie. Provincies erkennen dat een samenhangende benadering nodig is, maar geven aan dat dit "work in progress" is. In het proces van de actualisatie van de omgevingsvisie wordt door een aantal geprobeerd om sectorale beleidsprogramma's bij elkaar te brengen.

De provincies zijn het erover eens dat het daadwerkelijk bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de verschillende sectorale thema's bij het opstellen van de omgevingsvisie een uitdaging is.

[78]: Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van planregels? (Bijeenkomsten)

[81] Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen? (Bijeenkomsten)

Met betrekking tot de doorwerking van omgevingsvisies naar vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) werd in de bijeenkomsten door een aantal provincies aangegeven dat de uitvoeringskant (vergunningverlening en handhaving) niet bij het opstellen van de vorige versies van de omgevingsvisie betrokken was.

Tijdens de bijeenkomsten werd door verschillende provincies erkend, dat de doorwerking van beleid in de handhaving en vergunningverlening een verbeterpunt is. Daarvan zijn ze zich bewust en er wordt ook aan gewerkt.

Bij een bijeenkomst met vergunningverlening (VTH) werd opgemerkt dat onder de Omgevingswet de samenhang in de uitvoering minder lijkt te zijn geworden dan voor inwerkingtreding van de Omgevingswet, mede door het vervallen van de aanhaakplicht en onlosmakelijke samenhang. Vanuit gemeenten en waterschappen komt de vraag hoe hier mee om te gaan omdat dat haaks staat op de uitgangspunten van de wet.

Tabel 6: de aanhaakplicht en onlosmakelijke samenhang vervallen:

De aanhaakplicht:

Onder het oude recht gold er op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een verplichting voor een initiatiefnemer om een omgevingsvergunning en een eventuele noodzakelijke toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) gezamenlijk aan te vragen, als de vergunningaanvrager eerst de omgevingsvergunning aanvraagt. De toestemmingen ingevolge de Wnb en de Wabo doorliepen dan één gezamenlijke procedure.

Onlosmakelijke samenhang:

Onder het oude recht bepaalde de Wabo dat de aanvrager van een omgevingsvergunning er zorg voor moest dragen dat zijn aanvraag betrekking heeft op alle onlosmakelijke activiteiten binnen het betrokken project. Er was sprake van onlosmakelijke samenhang wanneer een feitelijke handeling bestond uit meerdere vergunningplichtige activiteiten die fysiek en in de tijd niet van elkaar te onderscheiden waren.

Vervallen onder de Omgevingswet:

Onder de Omgevingswet is de aanhaakplicht en de eis van onlosmakelijke samenhang vervallen. Het beoogde doel is dat voorkomen wordt dat de aanvrager moet investeren in een vergunningaanvraag voor een bepaalde activiteit, terwijl het nog niet zeker is of de omgevingsvergunning voor een andere activiteit überhaupt vergunbaar is.

2.1.2.2 Waterschappen

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies? (Deskstudy)

Indicator 73 ziet niet op waterschappen. Dat komt omdat waterschappen niet verplicht een omgevingsvisie hoeven op te stellen. Uit de deskstudy blijkt dat de bij de deskstudy betrokken waterschappen wel een visie hebben vastgesteld.

Omdat 'water' een thema op zichzelf is en het doel van waterschappen niet is om andere dan water gerelateerde thema's te behandelen, is voor waterschappen de vraag niet van toepassing of zij andere thema's in de fysieke leefomgeving aandacht geven in de visie.

[79] In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af? (Bijeenkomsten)

[81] Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen? (Bijeenkomsten)

[82] Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa? (Bijeenkomsten)

In een bijeenkomst met waterschappen hebben we waargenomen dat veel van de aanwezige waterschappen (in enige vorm) een visie hebben opgesteld, ondanks dat de Omgevingswet daartoe geen verplichting bevat. Ten eerste stellen waterschappen een visie op zodat zij provincies en gemeenten kunnen ondersteunen bij het opstellen van de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies en om naar aanleiding van de watervisie in gesprek te gaan met stakeholders. De visie dient in die zin als handvat in samenwerking. Daarnaast is de visie een verkenning voor het waterbeheerprogramma en de waterschapsverordening. Tot slot is de visie bedoeld om de interne organisatie te stroomlijnen.

2.1.2.3 Gemeenten

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies? (Deskstudy en bijeenkomsten)

De wet verplicht nog niet tot het vaststellen van een omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet, de deadline voor het vaststellen van een omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet is 1 januari 2027. In de bijeenkomsten met gemeenten werd aangegeven dat de gemeenten die nog geen omgevingsvisie hebben vastgesteld, daar al wel mee bezig zijn. In de omgevingsvisies die reeds zijn vastgesteld, staat uitdrukkelijk vermeld dat thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang worden gezien. In de bij de deskstudy betrokken visies kwam dit in één omgevingsvisie inhoudelijk naar voren.

[79] In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af? (Bijeenkomsten)

[80] Worden partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer door gemeenten betrokken bij inzetten van instrumenten? (Bijeenkomsten)

[81] Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen? (Bijeenkomsten)

Gemeenten geven aan dat zij verschillende stakeholders betrekken bij het opstellen van de omgevingsvisies, maar dat dat niet nieuw is. Ze geven daarbij aan dat dit voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ook al werd gedaan.

In de bijeenkomsten kwam naar voren, dat een samenhangende benadering toepassen in de omgevingsvisie voor gemeenten een uitdaging is. Voor gemeenten is het bovendien een uitdaging om de thematische samenhang zodanig vorm te geven dat op basis daarvan omgevingsplanregels kunnen worden opgesteld die werkbaar zijn voor handhaving en toezicht.

In de bijeenkomsten werd door sommige gemeenten opgemerkt dat zij worstelen met de afweging tussen het belang van een integrale benadering welke mogelijk niet concreet genoeg is voor de omzetting naar het omgevingsplan, en het belang van een solide omgevingsvisie, die als basis kan dienen voor omgevingsplanregels. Een solide en concrete omgevingsvisie heeft het voordeel dat op basis daarvan

(snel) omgevingsplanregels kunnen worden opgesteld. Het risico dat een gemeente terug moet naar de tekentafel is dan kleiner. Wanneer de omgevingsvisie minder concreet is, moet een vertaalslag worden gemaakt naar het omgevingsplan, en dan kan het zijn dat naar aanleiding daarvan de omgevingsvisie (weer) moet worden aangepast.

Uit de deskstudy en de bijeenkomsten met gemeenten is gebleken, dat er (nog) niet wordt verwezen naar provinciale visies, waterschapsvisies of de Nationale omgevingsvisie.

Evenmin is in de deskstudy waargenomen dat gemeenten werken met vrijwillige of voorwaardelijke programma's gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden.

2.2 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte

De Omgevingswet moet de samenleving in staat stellen om eenvoudiger en beter dan voorheen de fysieke leefomgeving op de gewenste kwaliteit te brengen en te houden. Tegelijkertijd moet er voldoende ruimte zijn voor activiteiten van burgers en bedrijven. Overheden dienen in hun beleid en de uitvoering daarvan de balans te vinden tussen beschermen en benutten. Daarvoor biedt de Omgevingswet meer keuzeruimte om doelen voor de leefomgeving te bereiken. In de monitor is aan de hand van verschillende indicatoren informatie verzameld over hoe overheden die keuzeruimte creëren en gebruiken.

2.2.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van een deskstudy, waarin openbaar gemaakte documenten zijn bestudeerd:

[84] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk? (Deskstudy)
[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Deskstudy)

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[84/85] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk en hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers? (Bijeenkomsten)
[86] Hoe bieden overheden gebiedsgericht maatwerk met locatie specifieke regelgeving? (Bijeenkomsten)
[87] Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld ten aanzien van bodem en infrastructuur? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de algemeen geldende regel? (Bijeenkomsten)
[88] Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of voorschriften toe te passen? (Bijeenkomsten)
[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Bijeenkomsten)

2.2.2 Bevindingen per overheidslaag

2.2.2.1 Provincies

[84] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk? (Deskstudy)
[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Deskstudy)

Drie van de vier bij de deskstudy betrokken provincies geven in hun omgevingsverordening aan dat de afwegingsruimte groot is, dat zij veel afwegingsruimte willen bieden dan wel dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot maatwerk en flexibiliteit.

Één van de bij de deskstudy betrokken provincies stelt kort in haar omgevingsverordening dat de afwegingsruimte wordt gekoppeld aan het subsidiariteitsbeginsel en dat waar mogelijk afwegingsruimte moet overblijven voor de betreffende gemeente of waterschap.

[84/85] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk en hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers? (Bijeenkomsten)

[88] Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of voorschriften toe te passen? (Bijeenkomsten)

[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Bijeenkomsten)

Wat betreft het overdragen van maatwerkbevoegdheden aan gemeenten in instructieregels, blijkt uit bijeenkomsten dat verschillende provincies daar huiverig voor zijn. Aangegeven wordt dat zij ervaren dat er minder expertise en tijd bij gemeenten is dan bij provincies om maatwerk in instructieregels toe te passen.

Met betrekking tot maatwerkvoorschriften wordt in de bijeenkomst door verschillende provincies aangegeven dat deze zich met name afspelen in het domein van VTH, dat grotendeels bij de Omgevingsdiensten is belegd.

2.2.2.2 Waterschappen

[84] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk? (Deskstudy)

[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Deskstudy)

De in de deskstudy betrokken waterschappen motiveren in hun waterschapsverordening de verschillen tussen zorgplichten, specifieke en algemene uitvoeringsregels, meldingsplichten en maatwerkmogelijkheden. De behoefte aan maatwerkmogelijkheden is het grootst wanneer 1) lokale omstandigheden daarom vragen, 2) bijzondere gevallen spelen, 3) technische ontwikkelingen snel gaan en 4) de maatschappelijke of ruimtelijke belangen groot zijn.

[88] Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of voorschriften toe te passen? (Bijeenkomsten)

[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Bijeenkomsten)

Verschillende waterschappen geven tijdens de bijeenkomst aan dat er behoefte aan maatwerk is omdat het Bal niet voorziet in de ideale situatie voor lozingen, de technische ontwikkelingen snel gaan en vaak grote ruimtelijke belangen spelen. Aan de andere kant levert maatwerk veel werk en onduidelijkheid voor de omgeving op. Maatwerk is een aanvullende optie in situaties waarin algemene of standaardregels niet afdoende zijn.

2.2.2.3 Gemeenten

[84/85] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk en hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers? (Bijeenkomsten)

[87] Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld ten aanzien van bodem en infrastructuur? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de algemeen geldende regel? (Bijeenkomsten)

[88] Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of voorschriften toe te passen? (Bijeenkomsten)

[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe? (Bijeenkomsten)

Tijdens de bijeenkomst gaven verschillende gemeenten aan te onderzoeken waar ze afwegingsruimte kunnen toepassen bij het opstellen van het omgevingsplan. Gemeenten zien dat hier haken en ogen aan zitten. Zo is er over maatwerk veel overleg nodig, waardoor het soms de vraag is hoe werkbaar de afwegingsmogelijkheden zijn. Sommige gemeenten zoeken naar landelijk uitgedachte voorbeelden.

Bij het gebruiken van de mogelijkheden om afwegingsruimte in regelgeving op te nemen, lopen gemeenten tegen problemen aan, zoals netcongestie. Sommige gemeenten geven aan dat de afwegingsruimte in de praktijk beperkt is en ze niet altijd de kant op kunnen die zij willen. Dat kan ook te maken hebben met rijksdoelen (woningbouw, energietransitie, veiligheid, mobiliteit) die gehaald moeten worden, waardoor afwegingsruimte wordt ingeperkt.

Met betrekking tot afwegingsruimte wordt tot slot door meerdere gemeenten erkend dat het gebruik ervan in relatie tot de situatie voor inwerkingtreding van de Omgevingswet niet groter is geworden.

2.3 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat de besluitvorming over projecten in de leefomgeving sneller en beter wordt. De Omgevingswet zorgt voor een versnelling, door de reguliere, korte voorbereidingsprocedure als uitgangspunt te nemen en van de uitgebreide voorbereidingsprocedure een uitzondering te maken.

De Omgevingswet kent twee voorbereidingsprocedures: de reguliere voorbereidingsprocedure en de uitgebreide voorbereidingsprocedure. Deze procedures sluiten aan bij de korte voorbereidingsprocedure (titel 4.1) en de uitgebreide voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4) in de Awb. Het uitgangspunt van de Omgevingswet is dat de reguliere voorbereidingsprocedure van toepassing is en dat het bevoegd gezag binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag een beslissing neemt. De toepassing van de uitgebreide voorbereidingsprocedure is in de Omgevingswet een uitzondering. Wanneer de uitgebreide procedure (afdeling 3.4 Awb) van toepassing is, beslist het bevoegd gezag binnen 6 maanden na een aanvraag.

Het verbeteren én versnellen van de besluitvorming zijn twee doelen die niet automatisch in elkaars verlengde liggen. Overheden zullen hier een goede balans in moeten vinden. In de monitor is door middel van verschillende indicatoren informatie verzameld over hoe door overheden invulling wordt gegeven aan deze balans in de praktijk.

2.3.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[95] Ervaren overheden de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakuitvoering te stroomlijnen? (Bijeenkomsten)

[97] Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningenbesluiten? (Bijeenkomsten)

[108] Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving? (Bijeenkomsten)

2.3.2 Bevindingen per overheidslaag

2.3.2.1 Provincies

[97] Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningenbesluiten? (Bijeenkomsten)

Geen van de provincies gaf in de bijeenkomsten aan op dit moment een versnelling te zien in de afhandeling van aanvragen voor vergunningen (hoewel harde cijfers ontbreken). Er worden door provincies verschillende redenen gegeven waarom versnelling (nog) niet zichtbaar is. Aangegeven wordt dat informatie in een aanvraag vaak niet volledig is waardoor om aanvullende informatie moet worden gevraagd. Wanneer de provincie het bevoegd gezag is, is er bovendien vaak sprake van de uitgebreide procedure, waarbij versnelling lastig is. Tot slot geven provincies aan dat zij veel aanvragen onder het oude recht hebben afgehandeld. Het is daarom nog te vroeg voor conclusies.

[95] Ervaren overheden de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakuitvoering te stroomlijnen? (Bijeenkomsten)

[108] Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving? (Bijeenkomsten)

De meeste provincies geven aan dat het leerproces inzake het DSO nog aan de gang is. Een provincie zegt goed met het DSO overweg te kunnen voor wat betreft vergunningverlening. Daarnaast zijn er volgens sommige provincies technische problemen met het DSO.

2.3.2.2 Waterschappen

[95] Ervaren overheden de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakuitvoering te stroomlijnen? (Bijeenkomsten)

[97] Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningbesluiten? (Bijeenkomsten)

[108] Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving? (Bijeenkomsten)

Waterschappen geven aan dat de procedures voor de overheid ingewikkelder zijn geworden. Het is om meerdere redenen op dit moment niet mogelijk een vergunningaanvraag sneller te behandelen dan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Dat komt ten eerste omdat ervaren wordt dat werken met het DSO meer tijd kost. Ten tweede wordt meer overlegd met andere overheden in het DSO en moeten gemeenten ondersteund worden bij het werken in het nieuwe stelsel, wat extra tijd kost. Ten derde merken waterschappen dat aanvragen veelal onvolledig worden gedaan waardoor extra informatie moet worden opgevraagd.

2.3.2.3 Gemeenten

Dit verbeterdoel zal bij gemeenten gemeten worden vanaf 2025.

2.4 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Dit verbeterdoel zal gemeten worden vanaf 2025.

2.5 Overkoepelend beeld

2.5.1.1 Provincies

De in de deskstudy betrokken provincies zijn op de hoogte van de verbeterdoelen van de Omgevingswet. De uitdaging is om de beleidscyclus te laten draaien en de samenhang/integraliteit goed in te richten. Provincies hebben dat in beeld en werken eraan. Uit de deskstudy volgt dat de provincies in de bestaande

omgevingsvisies over het algemeen aandacht aan de samenhang tussen de verschillende thema's besteden. In bijeenkomsten geven ze echter aan dat het een lastig proces is om daadwerkelijk te komen tot een samenhangende benadering van de verschillende sectorale beleidsthema's.

Ook geven provincies in de bijeenkomsten aan dat nadenken over de vraag hoe beleid doorwerkt in handhaving en vergunningverlening een verbeterpunt is. Dit is een aandachtspunt waar wel aan gewerkt wordt.

In de deskstudy hebben we met betrekking tot de afwegingsruimte waargenomen, dat in de meeste provinciale omgevingsverordeningen staat dat de afwegingsruimte groot is of dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot maatwerk en flexibiliteit.

Provincies geven echter in bijeenkomsten aan dat waar de afwegingsruimte bestaat, die onder het oude recht ook al bestond.

Provincies geven in de bijeenkomsten aan geen versnelling te zien in besluitvorming sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is ook te vroeg om het nu al te hebben over de vraag of zij versnelling zien. Door het IPO wordt aangegeven dat provincies net begonnen zijn en veel initiatieven zijn nog onder het oude recht afgehandeld. Provincies moeten wennen aan nieuwe systemen die bovendien nog niet altijd goed werken. Soms ontbreekt informatie bij een aanvraag en er is soms sprake van een gebrek aan behandelcapaciteit. De meeste provincies geven aan dat het leerproces inzake het DSO nog aan de gang is.

2.5.1.2 Waterschappen

Waterschappen zijn zich bewust van de verbeterdoelen. De drie in de deskstudy onderzochte waterschappen hebben een visie opgesteld, hoewel dat niet wettelijk verplicht is. De reden is met name, zo volgt uit de bijeenkomsten, dat waterschappen met provincies en gemeenten in gesprek willen bij het opstellen van hun visies. Ze brengen graag samenhang aan in het omgevingsbeleid.

Uit de deskstudy volgt met betrekking tot het creëren van afwegingsruimte dat waterschappen in de waterschapsverordening expliciet aangeven dat zij afwegingsruimte creëren bij het opstellen van regelgeving. Ze motiveren waarom gekozen wordt tussen zorgplichten, specifieke en algemene uitvoeringsregels, meldingsplichten en maatwerkmogelijkheden. Waterschappen geven aan dat maatwerk veel werk en onduidelijkheid voor de omgeving oplevert. Maatwerk is daarom een aanvullende optie in situaties waarin algemene of standaardregels niet afdoende zijn.

Evenals provincies, geven waterschappen in bijeenkomsten aan dat zij nog niet zien dat vergunningaanvragen sneller worden behandeld dan voorheen. Werken met het DSO kost meer tijd, er wordt meer overlegd met andere overheden en veelal zijn aanvragen niet volledig waardoor aanvullende informatie moet worden opgevraagd.

2.5.1.3 Gemeenten

In de deskstudy en bijeenkomst met gemeenten hebben we waargenomen dat gemeenten zich bewust zijn van de verbeterdoelen. Gemeenten zitten in de fase van het (door)ontwikkelen van de omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet. Zij hebben tot 1 januari 2027 de tijd om deze omgevingsvisie op te stellen. Gemeenten geven aan dat het een uitdaging is om tot een omgevingsvisie te komen waarbij thema's in samenhang worden bekeken. De omgevingsvisie dient enerzijds de sectorale thema's te benaderen vanuit een integraal en samenhangend perspectief maar dient anderzijds zodanig concreet te zijn, dat omzetting naar regels in het omgevingsplan mogelijk is.

Gemeenten gaven in een bijeenkomst aan dat bij het omzetten van het bestemmingsplan en de omgevingsvisie naar omgevingsplanregels, zoveel mogelijk wordt gekeken naar de mogelijkheid om afwegingsruimte in regelgeving toe te passen. Gemeenten hebben echter te maken met tijdsdruk en capaciteitsproblemen. Om maatwerk in regelgeving mogelijk te maken is tijd nodig voor overleg. Geconstateerd wordt dat die tijd en capaciteit vaak ontbreekt.

3 Bevindingen uitvoeringsprincipes (onderdeel 3)

De Omgevingswet is een stelselherziening van het Omgevingsrecht. Het algemene beeld is dat een goede uitvoering van de wet vraagt om een andere manier van werken van overheden.¹⁰ Die manier van werken kan worden samengevat in een vijftal uitvoeringsprincipes. Deze principes zijn niet expliciet opgesomd in de memorie van toelichting van de Omgevingswet, maar worden daarin wel aangehaald. Het gaat om de volgende vijf uitvoeringsprincipes:

- Integrale benadering
- ‘Ja, mits’-houding
- Participatie van en samenwerking met de samenleving
- Gebiedsgericht werken
- Blijven waarborgen rechtsbescherming

In deze monitor zijn gegevens verzameld over het werken met de Omgevingswet in de praktijk en gegevens over in hoeverre overheden op deze manier werken en of ze daarvoor toegerust zijn. De bevindingen uit het onderzoek voor 2024 staan hieronder per uitvoeringsprincipe uiteengezet. Daarbij wordt per uitvoeringsprincipe aangegeven met welke indicatoren de informatie is gemeten en welke methode daarvoor is ingezet.

Per uitvoeringsprincipe is steeds een onderscheid gemaakt tussen de indicatoren die van toepassing zijn op de uitvoering en indicatoren die van toepassing zijn op de organisatie. De uitvoering richt zich op de vraag in hoeverre overheden – zowel bestuurlijk als ambtelijk – werken langs dat principe en de organisatie richt zich op de vraag in hoeverre overheden zijn toegerust om op die manier te werken.

3.1 Integraal werken

Met de Omgevingswet wordt de fysieke leefomgeving op een integrale manier benaderd. De nieuwe kerninstrumenten hebben inhoudelijk een bredere reikwijdte dan de oude instrumenten zoals structuurvisies en bestemmingsplannen omdat ze ook gaan over onderwerpen als gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Dat vraagt ook wat van de manier van werken van overheden. In de monitor is hierover door middel van verschillende indicatoren informatie verzameld om inzichtelijk te maken in hoeverre overheden op deze manier werken. Per indicator staat aangegeven of de indicator ziet op de uitvoering (werken overheden langs het principe) of op de organisatie (in hoeverre zijn overheden toegerust om te werken langs het principe).

3.1.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van een deskstudy, waarin algemeen bekendgemaakte documenten zijn bestudeerd:

[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

¹⁰ Volgens het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet.

[111] In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang? (Bijeenkomsten)

[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? Hoe verloopt de interbestuurlijke samenwerking? (Bijeenkomsten)

[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in? (Bijeenkomsten)

[115] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om integraal te werken? (Bijeenkomsten)

3.1.2 Bevindingen per overheidslaag

3.1.2.1 Provincies

[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De bij de deskstudy betrokken provincies benadrukken in hun omgevingsvisies dat de visie wordt uitgewerkt in programma's en dat regelgeving ten behoeve van de visie terugkomt in de verordening.

[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? (Deskstudy en bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Uit de in de deskstudy onderzochte documenten blijkt dat provincies hun beleid hebben afgestemd met gemeenten. Ook wordt in de onderzochte documenten gewezen op regionale samenwerking in verbanden of agenda's.

Provincies lichtten tijdens bijeenkomsten toe dat zij veel samenwerken met andere overheden, bijvoorbeeld door het organiseren van regionale samenwerkingsverbanden. Er worden interbestuurlijke programma's (gebiedsprogramma's, regioprogramma's) opgesteld.

Tijdens de bijeenkomsten werd door provincies opgemerkt dat de omgevingsvisie niet alleen wordt afgestemd met mede-overheden, maar ook met andere grote partijen, zoals bedrijven en burgers.

[111] In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Bij de bijeenkomsten lichtten provincies toe dat er integraal wordt gewerkt bij het opstellen van beleid. Er is veel aandacht voor integraal werken wat vaak wordt gekoppeld aan gebiedsgericht werken en regionale samenwerking.

De provincies gaven in de bijeenkomsten aan dat er ook veel sectoraal, thematisch beleid wordt gemaakt. Daar ligt een uitdaging om integraal te werken en de thema's in onderlinge samenhang te bezien.

3.1.2.2 Waterschappen

[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? (Deskstudy en bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Over het in samenhang inzetten van instrumenten uit de Omgevingswet, kan met betrekking tot waterschappen worden gezegd dat zij met name input leveren aan andere overheden. De watervisies lijken niet te zijn gericht op het ontvangen van input van provincies en gemeenten op waterbeleid.

Waterschappen nodigen gemeenten en provincies in hun visie uit om in gesprek te gaan over hun omgevingsvisie.

Waterschappen geven aan dat zij veel in gesprek zijn met mede-overheden bij het opstellen van hun visie. Het is ingewikkeld om gezamenlijk de belangen van verschillende overheden in een visie neer te zetten. Aangegeven wordt dat waterschappen behoefte hebben aan consistent beleid vanuit het Rijk. Door waterschappen wordt tevens aangegeven dat de Omgevingswet geen verschil heeft gemaakt in de manier waarop wordt samengewerkt. Waterschappen zien daarin een faciliterende rol voor het Rijk weggelegd.

Een waterschap is een traject gestart met als doel te onderzoeken welke input gemeenten en provincies nodig hebben bij het opstellen van hun visies en hoe dat als waterschap gevoed kan worden. Visies worden dus afgestemd met elkaar. Waterschappen geven echter aan net begonnen te zijn met het volgen van de beleidscyclus, en dat dat tijd kost. Het volgen van de beleidscyclus is voor waterschappen van belang voor het slagen van werken met de Omgevingswet. Waterschappen geven aan te sturen op het naleven van de beleidscyclus.

3.1.2.3 Gemeenten

[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

Door in de deskstudy betrokken gemeenten wordt in de omgevingsvisies aangegeven dat programma's worden ingezet (dan wel wordt verkend hoe ze kunnen worden ingezet) om uitvoering te geven aan de visie. Dat gebeurt bijvoorbeeld met betrekking tot de gemeentelijke uitwerking van de regionale energiestrategieën.

Minder is waargenomen dat in visies verwezen wordt naar het omgevingsplan, welke het juridisch kader vormt voor de fysieke leefomgeving.

[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

In de deskstudy onderzochte omgevingsvisies staat aangegeven dat samengewerkt wordt met andere overheden. In de onderzochte omgevingsvisies wordt echter niet aangegeven dat de Nationale Omgevingsvisie, een provinciale omgevingsvisie of een waterschapsvisie als handvat is gebruikt bij het opstellen van de gemeentelijke visie.

3.2 Waarborgen rechtsbescherming

De Omgevingswet brengt een vereenvoudiging van procedures voor initiatiefnemers met zich mee om meer ruimte te geven aan initiatiefnemers. Daarbij moet wel een gelijkwaardig beschermingsniveau in acht worden genomen. Een van de uitgangspunten die daarvoor moet zorgen is dat er geen verlies van waarborgen mag optreden ten opzichte van het beschermingsniveau onder de huidige wetgeving. Meer ruimte voor initiatiefnemers moet volgens de wetgever niet leiden tot inperking van de rechten van andere belanghebbenden. In de monitor is informatie verzameld om inzicht te verkrijgen in deze rechtsbescherming van belanghebbenden. Voor 2024 is de informatie verzameld van provincies en waterschappen. Dit verbeterdoel zal ook onder initiatiefnemers gemeten worden vanaf 2025.

3.2.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[124] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet? Hoe worden de instrumenten ingezet? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

[125] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet? Op welke wijze wordt er invulling gegeven aan de algemene zorgplicht? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

3.2.2 Bevindingen per overheidslaag

3.2.2.1 Provincies

[124] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet? Hoe worden de instrumenten ingezet? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

Onder het stelsel van de Omgevingswet is op rijksniveau een aantal activiteiten meldingsplichtig gemaakt, in plaats van vergunningplichtig.

Uit de deskstudy en bijeenkomsten met provincies rijst een gemengd beeld van de wijze waarop provincies hiermee omgaan in de omgevingsverordening. Sommige provincies geven aan dat zij niet merken dat er meer meldingsplichtige activiteiten zijn.

Ook zijn er nog niet veel meldingen of vergunningaanvragen binnengekomen, waardoor ervaring ontbreekt om er iets over te concluderen. Andere provincies merken dat er verwarring is over meldingsplichten en vergunningplichten.

[125] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet? Op welke wijze wordt er invulling gegeven aan de algemene zorgplicht? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

In de bijeenkomsten is aangegeven dat de zorgplicht vooral wordt gebruikt als middel om het gesprek aan te gaan.

3.2.2.2 Waterschappen

[124] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet? Hoe worden de instrumenten ingezet? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

Tijdens de bijeenkomsten geven waterschappen aan dat handhavers meer op zoek zijn naar de regels dan voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. De regelgeving is verspreid over meerdere besluiten. Er wordt door andere waterschappen aangegeven dat de handhaving niet te leiden heeft onder de verandering van vergunningplicht naar meldingsplicht.

[125] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht uit de Omgevingswet? Op welke wijze wordt er invulling gegeven aan de algemene zorgplicht? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

Tijdens de bijeenkomsten geven waterschappen aan, dat de algemene zorgplicht achter de hand wordt gehouden, wanneer het Bal of de waterschapsverordening geen regels bevat met betrekking tot bijvoorbeeld lozingen.

Een waterschap is aan het onderzoeken of zij in plaats van het Bal te handhaven, kunnen volstaan met het handhaven van de zorgplicht.

3.2.2.3 Gemeenten

Dit uitvoeringsprincipe zal bij gemeenten gemeten worden vanaf 2025.

3.3 Positieve grondhouding van overheden

Artikel 1.6 van de Omgevingswet stelt een algemene zorgplicht vast: *“Eenieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving”*. Uitgangspunt bij de formulering van de zorgplicht is dat activiteiten in beginsel kunnen plaatsvinden. Hierbij wordt van overheden een positieve grondhouding gevraagd ten opzichte van initiatieven: een grondhouding van vertrouwen in initiatiefnemers, meedenken en initiatieven mogelijk maken. In de monitor is informatie verzameld om inzicht krijgen in hoeverre overheden een positieve grondhouding hanteren (uitvoering) en in hoeverre overheden zijn toegerust om vanuit een positieve grondhouding te werken (organisatie).

3.3.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[126] Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[127] Investeren overheden bij vergunningverlening in een omgevingsoverleg (voortraject) met initiatiefnemers om mee te denken? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[128] Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[131] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

3.3.2 Bevindingen per overheidslaag

3.3.2.1 Provincies

[126] Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Provincies geven tijdens bijeenkomsten aan zich bewust te zijn van de opgave om plannen en initiatieven vanuit een positieve grondhouding te benaderen. Zij geven daarbij aan dat die houding niet is veranderd door de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

[131] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

De kennis en expertise is aanwezig om vanuit een positieve grondhouding te werken, maar de (juridische) mogelijkheden zijn een beperkende factor. Provincies geven aan beperkte mogelijkheden te hebben om uitdrukking te geven aan de positieve grondhouding wegens strenger wordende (Europese) regelgeving, de complexiteit van de opgaven en de complexiteit van de belangen. De complexiteit van de opgaven maakt dat provincies zichzelf strenge kaders opleggen in visies en verordeningen, wat ook niet helpt bij een vruchtbare ‘ja-mits’ opstelling.

[128] Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Provincies geven tijdens de bijeenkomsten aan dat op gebiedsniveau naar initiatieven kijken meer bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving dan een initiatief benaderen met een positieve grondhouding. Met in het achterhoofd de opgave van het zorgen voor een brede welvaart, wordt per gebied gekeken wat en op welke manier een initiatief kan bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Verschillende provincies geven tijdens de bijeenkomsten aan, dat wanneer door initiatiefnemers meerdere alternatieve initiatieven voor een gebied worden opgeworpen, het gesprek wordt aangegaan zodat de alternatieven verkend kunnen worden, in plaats van op één oplossing gericht te zijn.

3.3.2.2 Waterschappen

[126] Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Door meerdere waterschappen wordt tijdens de bijeenkomsten aangegeven dat zij zich bewust zijn van het principe de positieve grondhouding, maar dat de houding niet nieuw is. Het is een codificatie van de praktijk.

[131] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

De kennis en expertise is aanwezig om vanuit een positieve grondhouding te werken, maar de (juridische) mogelijkheden zijn een beperkende factor. Waterschappen geven tijdens de bijeenkomsten aan dat er veel druk is op de waterkwaliteit, wat betekent dat waterschappen minder ruimte voor zich zien om de positieve grondhouding handen en voeten te geven.

3.3.2.3 Gemeenten

Het uitvoeringsprincipe ‘de positieve grondhouding’ zal gemeten worden bij gemeenten vanaf 2025.

3.4 Participatie van en samenwerking met de samenleving

De Omgevingswet schrijft voor dat overheden bij visie- en planvorming en het ontwikkelen van programma's aangeven op welke wijze zij burgers, bedrijven en andere partijen hebben betrokken bij de totstandkoming ervan. Ook worden initiatiefnemers gestimuleerd om participatie toe te passen bij hun voorgenomen activiteiten. In de monitor worden gegevens verzameld over hoe overheden en initiatiefnemers in de praktijk invulling geven aan deze eisen van participatie.

Tabel 7: Participatie

Participatie is volgens de Omgevingswet “*het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit*”. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden. Als overheden instrumenten van de Omgevingswet vaststellen, moeten ze daarbij aangeven hoe belanghebbenden betrokken zijn bij de

totstandkoming van deze instrumenten. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten ook aangeven hoe ze hun eigen participatiebeleid hebben ingevuld.¹¹

Daarnaast worden initiatiefnemers gestimuleerd om participatie toe te passen bij hun voorgenomen activiteiten. Een initiatiefnemer moet bij de aanvraag om een omgevingsvergunning aangeven of en zo ja, op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden en wat daarvan de resultaten zijn.

De manier waarop invulling wordt gegeven aan participatie is niet in de wet vastgelegd. De Omgevingswet biedt ruimte voor maatwerk: op welke wijze participatie plaatsvindt, is afhankelijk van de specifieke kenmerken van het project of de activiteit en de omgeving. Alleen bij een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is, kan de gemeenteraad gevallen aanwijzen waarin participatie een verplicht aanvraagvereiste is. Echter, ook in dat geval kan de gemeente niet dwingend voorschrijven op welke wijze de aanvrager de participatie moet vormgeven.

In 2024 is ten behoeve van de monitor informatie verzameld om inzicht krijgen in hoeverre overheden aandacht besteden aan participatie (uitvoering) en in hoeverre overheden zijn toegerust om aandacht te geven aan participatie (organisatie).

Dit verbeterdoel zal onder aanvragers van vergunningen gemeten worden vanaf 2025.

3.4.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van een deskstudy, waarin algemeen bekendgemaakte documenten zijn bestudeerd:

[136] In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[132] Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[134] Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[75] Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[136] In hoeverre zijn burgers door provincies actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[141] In hoeverre zijn de deelnemerssamenstellingen van participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling van burgers, bedrijven en maatschappelijke partners? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[143] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

¹¹ Zie ook de gewijzigde motie van het lid Nooren C.S. d.d. 28 januari 2020, Kamerstukken I 2019/20, 34430, AA, waarin de regering wordt verzocht een regeling op te nemen die ervoor zorgt dat er een plicht ontstaat voor gemeenten, provincies en waterschappen om het participatiebeleid op te stellen.

3.4.2 Bevindingen per overheidslaag

3.4.2.1 Provincies

[136] In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Deskstudy en bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

De in de deskstudy betrokken provincies besteden veel aandacht aan participatie. Bij de totstandkoming van zowel de omgevingsvisie, de verordening als programma's zijn stakeholders (bedrijven, burgers, mede-overheden) betrokken geweest.

Provincies geven tijdens de bijeenkomsten aan dat bij het opstellen van de omgevingsvisie over de volle breedte wordt geparticipeerd, maar dat dat bij het opstellen van de omgevingsverordening in mindere mate het geval is. Dat komt door de aard van de omgevingsverordening: bijvoorbeeld technische instructieregels aan gemeenten lenen zich minder goed voor uitgebreide participatie dan uitgangspunten van het strategische beleid in de omgevingsvisie. Daarnaast worden de regels van de omgevingsverordening met enige regelmaat gewijzigd. Niet iedere wijziging van de verordening leent zich voor een uitgebreid en actief participatieproces.

[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[132] Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

In deskstudy hebben we waargenomen dat provincies allemaal op een andere manier hun participatiebeleid tot uitvoering brengen. Sommige provincies hebben een webpagina met uitgangspunten voor participatie, sommige een visie op participatie en anderen een leidraad participatie. In de bijeenkomsten werd aangegeven dat sommige afdelingen van provincies het zienswijzeproces als participatie gebruiken, hoewel zij zich ervan bewust zijn dat participatie in de Omgevingswet een andere betekenis heeft.

[136] In hoeverre zijn burgers door provincies actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Provincies geven tijdens de bijeenkomsten aan dat participatie door burgers in de praktijk lastig op poten te zetten is voor de meeste onderwerpen vanwege een hoog abstractieniveau. Er worden verschillende creatieve initiatieven ontwikkeld om in gesprek te kunnen gaan met burgers, zoals het organiseren van gesprekken bij ijskarren op het schoolplein, het creëren van online platforms, brieven sturen naar willekeurige burgers met een uitnodiging voor participatie, het hebben van een 'stand' bij een lokaal congres of het organiseren van een burgerberaad.

3.4.2.2 Waterschappen

[75] Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[134] Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

Sommige waterschappen hebben een beleidskader participatie, andere hebben een participatieverordening of een leidraad participatie.

[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De waterschappen organiseren inspraakavonden, inspraakperioden en bewonersbijeenkomsten.

[136] In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Sommige waterschappen proberen actief jongeren te betrekken in het participatieproces. Er lijkt geen verschil te zijn tussen het soort omgeving (stedelijk/landelijk) en de manier waarop participatie(beleid) wordt vormgegeven.

[75] Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[143] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

Waterschappen geven tijdens bijeenkomsten aan dat zij participatie toepassen bij grootschalige trajecten zoals dijkversterkingen en bij het opstellen van beleid.

3.4.2.3 Gemeenten

[132] Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De in de deskstudy betrokken gemeenten geven op verschillende manieren handen en voeten aan participatie, bijvoorbeeld in een nota burgerparticipatie, een participatiebeleid of verordening, een participatiekader een participatiehandleiding of een inspraakverordening.

[136] In hoeverre zijn burgers door provincies actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

In de praktijk houden gemeenten burgerberaden, doen ze participatieprojecten op middelbare scholen en houden ze debatreksen.

3.5 Gebiedsgericht werken

De Omgevingswet biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk. Overheden kunnen onder meer op het gebied van milieu – binnen een bandbreedte – zelf regels en normen formuleren. De gedachte hierachter is dat in de lokale context betere afwegingen gemaakt kunnen worden, passend bij de aard van een gebied of opgave. In de monitor is informatie verzameld over hoe overheden invulling geven aan deze

gebiedsgerichte manier van werken (uitvoering) en of overheden voldoende zijn toegerust om gebiedsgericht te werken (organisatie).

3.5.1 De onderzochte indicatoren

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van een deskstudy, waarin algemeen bekendgemaakte documenten zijn bestudeerd:

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

De volgende indicatoren zijn onderzocht door middel van bijeenkomsten:

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[146] Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[147] In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, omgevingsverordeningen voor gebiedsgericht maatwerk? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[149] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

3.5.2 Bevindingen per overheidslaag

3.5.2.1 Provincies

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken? (Deskstudy, ziet op de uitvoering)

In de deskstudy is met betrekking tot het uitvoeringsprincipe 'gebiedsgericht werken' waargenomen, dat daar zowel in omgevingsvisies, omgevingsverordeningen als programma's aandacht voor is. Provincies hanteren gebiedsgericht werken in hun beleid als uitgangspunt.

[147] In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, omgevingsverordeningen voor gebiedsgericht maatwerk? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Uit de bijeenkomsten blijkt, dat een gebiedsgerichte aanpak wordt gekoppeld aan het gebruik van een gebundelde inzet van instrumenten.

[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Provincies geven tijdens de bijeenkomsten aan dat gebiedsgericht wordt gewerkt aan onder meer natuuropgaven, wateropgaven en de woningbouw. De Omgevingswet heeft daar geen verandering in gebracht.

3.5.2.2 Waterschappen

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken? (Deskstudy en bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Uit de deskstudy en de bijeenkomsten blijkt, dat waterschappen thematisch werken als uitgangspunt nemen. In de waterbeheerprogramma's wordt aangegeven dat zoveel mogelijk gebiedsgericht wordt gewerkt. Sommige waterschappen hebben overzichtskaarten of gebiedsvisies, waarin per onderdeel van het gebied wordt aangegeven welke aandachtspunten er zijn.

Waterschappen geven aan dat zij thematisch werken, maar daarnaast ook graag gebiedsgericht willen werken. Zij geven aan dat vanuit het DSO een gebiedsgerichte beschrijving wordt gevraagd. Omdat waterschappen soms gezag hebben over veel verschillende soorten gebieden, is het praktischer om een beschrijving van opgaven te geven per kenmerk (stedelijk gebied, landelijk gebied, etc).

Met betrekking tot gebiedsgericht samenwerken wordt aangegeven dat waterschappen zijn aangehaakt bij regionale samenwerkingsverbanden. Water en Bodem sturend, incident gestuurde thema's zoals funderingsproblematiek en klimaatverandering zorgen ervoor dat samenwerking op gebiedsniveau toeneemt.

3.5.2.3 Gemeenten

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken? (Deskstudy en bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[147] In hoeverre gebruiken overheden omgevingsplannen voor gebiedsgericht maatwerk?

Uit de deskstudy blijkt, dat gemeenten in hun omgevingsvisies vermelden, dat zij een gebiedsgerichte aanpak voorstellen, bijvoorbeeld op wijk- of buurniveau. Een inhoudelijke uitwerking hebben wij in de onderzochte visies niet herkend.

Tijdens de bijeenkomst met gemeenten is aangegeven dat omgevingsplannen vaker gebiedsgericht (zullen) worden ontwikkeld, dan dat de gebiedsgerichte aanpak in de omgevingsvisie terecht komt.

[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

Gebiedsgericht werken in de beleidscyclus speelt voor gemeenten voornamelijk intern. Sommige gemeenten maken echter onderdeel uit van een regionaal samenwerkingsverband (Gebiedsgerichte Aanpak), waarbij de verschillende gebiedspartners (overheden, maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven) op zoek gaan naar oplossingen die passen bij de kenmerken van de gebieden. Sommige gemeenten maken onderdeel uit van een regionaal samenwerkingsverband gericht op een gebiedsgerichte aanpak.

[146] Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's? (Bijeenkomsten, ziet op de uitvoering)

[149] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken? (Bijeenkomsten, ziet op de organisatie)

Gemeenten geven tijdens de bijeenkomsten aan dat gebiedsgericht werken op het netvlies staat. Sommige gemeenten brengen het in de praktijk door gebiedsgerichte omgevingsprogramma's op te stellen. Het probleem is volgens de gemeenten wel dat hiervoor soms de capaciteit ontbreekt: het opstellen van gebiedsgerichte programma's is een grote en complexe opgave, waarin ook landelijke

doelstellingen en instructieregels verwerkt moeten worden. Daarnaast moet een dergelijk programma in het omgevingsplan landen. Gemeenten geven aan dat zij gebiedsgericht beleid en regelgeving opstellen ervaren als complex en tijdrovend.

Op lokaal niveau wordt door kleine gemeenten samengewerkt en samen gezocht naar oplossingen.

3.6 Overkoepelend beeld

3.6.1.1 Provincies

Provincies zijn op de hoogte van de vijf onderzochte uitvoeringsprincipes. De uitvoeringsprincipes kunnen echter niet allemaal even gemakkelijk in de praktijk worden gebracht.

Het is voor provincies nog niet goed mogelijk om hun bevindingen te geven over het waarborgen van de rechtsbescherming omdat er nog weinig meldingen of vergunningaanvragen zijn gedaan.

Daarnaast geven provincies in bijeenkomsten aan dat een positieve grondhouding niet altijd kan worden aangenomen door de grote en complexe (vanuit het Rijk opgelegde) opgaven en de hoeveelheid (Europese) regelgeving waar provincies zich aan moeten houden.

Uit de deskstudy is gebleken dat provincies veel aandacht besteden aan participatie. Provincies geven aan dat bij het opstellen van de omgevingsvisie over de volle breedte wordt geparticipeerd. Er wordt in mindere mate geparticipeerd bij het opstellen van instructieregels in de verordening omdat (technische) instructieregels aan gemeenten zich minder lenen voor uitgebreide participatie over de volle breedte dan strategische uitgangspunten in de omgevingsvisie. Provincies geven aan dat zij merken dat grote belangstelling vanuit het brede publiek achterblijft vanwege het hoge abstractieniveau waarop provincies opereren.

Gebiedsgericht werken is relatief nieuw en werkt goed voor provincies, zij zijn vaak de initiator van regionale samenwerkingsverbanden.

Over het algemeen lijken provincies te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de uitvoeringsprincipes zoveel mogelijk in aanmerking te nemen bij de uitvoering.

3.6.1.2 Waterschappen

Waterschappen zijn zich bewust van de vijf uitvoeringsprincipes. Zij ervaren bepaalde moeilijkheden ten aanzien van de uitvoering van een aantal principes. Zo wordt integraal gewerkt door een watervisie op te stellen met medeoverheden, maar is dat niet altijd eenvoudig wegens de verschillende belangen die er spelen. Aangegeven wordt dat waterschappen behoefte hebben aan consistent beleid vanuit het Rijk.

Waterschappen geven aan te sturen op het naleven van de beleidscyclus. Het volgen van de beleidscyclus is voor waterschappen van belang voor het slagen van werken met de Omgevingswet.

Met betrekking tot het aannemen van een positieve grondhouding wordt in bijeenkomsten aangegeven dat waterschappen als doel hebben de kwaliteit van het water te verbeteren, waardoor zij niet elk initiatief positief kunnen benaderen. De positieve grondhouding komt daardoor niet altijd goed tot zijn recht.

Waterschappen geven tijdens bijeenkomsten aan dat zij participatie toepassen bij grootschalige projecten.

Waterschappen hebben in eerste instantie te maken met water, wat hen ertoe beweegt thematisch te werken. Het werkt voor waterschappen ook goed om gebiedsgericht te werken, zodat zij zijn aangehaakt bij regionale samenwerkingsverbanden.

Waterschappen lijken te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de vijf uitvoeringsprincipes uit te voeren.

3.6.1.3 Gemeenten

Gemeenten zijn zich bewust van de uitvoeringsprincipes. Uit waarnemingen kan echter worden afgeleid dat gemeenten een aantal uitvoeringsprincipes op dit moment nog niet toepassen.

In geringe mate is waargenomen dat gemeenten verwijzingen opnemen in de omgevingsvisies naar het omgevingsplan, de Nationale Omgevingsvisie of een provinciale omgevingsvisie.

Uit de bijeenkomst met de gemeente volgt dat participatie hoog op de agenda staat. Gemeenten geven op verschillende manieren handen en voeten aan participatie, bijvoorbeeld in een nota burgerparticipatie, een participatiebeleid of verordening, een participatiekader een participatiehandleiding of een inspraakverordening.

Met betrekking tot gebiedsgericht werken volgt uit de deskstudy dat gemeenten in hun omgevingsvisies een gebiedsgerichte aanpak voorstellen, bijvoorbeeld op wijk- of buurniveau. Een inhoudelijke uitwerking daarvan wordt in de omgevingsvisie in geringe mate waargenomen. Uit de bijeenkomst met gemeenten volgt dat gebiedsgericht werken op het netvlies staat maar het probleem is dat hiervoor soms de capaciteit ontbreekt: het opstellen van gebiedsgerichte programma's is een grote en complexe opgave, waarin ook landelijke doelstellingen en instructieregels verwerkt moeten worden. Sommige gemeenten maken onderdeel uit van een regionaal samenwerkingsverband gericht op een gebiedsgerichte aanpak.

Gemeenten lijken nog niet volledig te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de uitvoeringsprincipes uit te voeren.

4 Aanpak 2025

Om ervoor te zorgen dat in december 2024 al een eerste conceptrapportage kon worden opgeleverd, is in oktober 2024 gestart met een beperkt aantal onderwerpen en deelnemers, gericht op deskstudy en verificatie, en zoveel mogelijk validatie, via bestaande gremia. Dit is zo afgestemd met de klankbordgroep tijdens een gezamenlijk overleg op 17 september 2024.

Vanaf 2025 wordt het aantal de deelnemers uitgebreid en jaarlijks herhaald in eenzelfde cyclus, zodat trends en ontwikkelingen zichtbaar worden. We zijn ons ervan bewust dat deze eerste jaren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor overheden in veel opzichten nog ontwikkelingsjaren zijn. In 2025 herhalen we dus de onderwerpen uit 2024 om eventuele ontwikkeling te volgen. Aanvullend nemen we er nieuwe onderwerpen en deelnemers bij.

Ten behoeve van de validatie, selecteren we in overleg met de opdrachtgever ook cases op basis van specifieke onderwerpen of indicatoren. Via interviews, ronde tafels en ook weer via bestaande bijeenkomsten kunnen we specifieke knelpunten die we zijn tegengekomen valideren en generaliseren. Ook hier kunnen we dan controleren of deze knelpunten breder spelen of alleen in bepaalde gevallen of bij bepaalde overheden.

Tabel 8: weergave selectie van onderwerpen en deelnemers

Periodieke herhaling		2024***	2025	2026
Rijksdepartement	BZK, LNV, IenW, OCW, EZK		X*	X*
Uitvoeringsorganisaties	RWS, ILT, RCE, RVO, Omgevingsdiensten		X*	X*
Provincie	Spreiding in omvang, geografische ligging	4*	X*	X*
Gemeente	Spreiding in omvang, geografische ligging	3*	X*	X*
Waterschap	Spreiding in omvang, geografische ligging	3*	X*	X*
Specifieke onderwerpen of indicatoren**				
Afwegingsruimte, maatwerk en flexibilisering			X	X
Interne en externe Samenhangende benadering			X	X
Versnellen en verbeteren			X	X
Participatie en inspraak			X	X
Rechtsbescherming			X	X

**Alle indicatoren worden bekeken, voor zover deze toepasselijk zijn op deze instantie.*

*** Wordt gebruikt voor externe validatie.*

**** Slechts de indicatoren worden bekeken die met dossieronderzoek kunnen worden opgehaald.¹²*

Zoals in bovenstaande tabel is weergegeven, wordt, conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, een deel van de onderwerpen periodiek herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht.

Daarnaast vindt in 2025 een opschaling plaats qua organisaties waar onderzoek naar wordt gedaan. Zo worden ook indicatoren onderzocht die specifiek van toepassing zijn op de rechtspraak¹³ of die gaan over de ervaringen van initiatiefnemers. Verder worden bepaalde indicatoren die in 2024 al zijn onderzocht voor provincies, gemeenten en waterschappen conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet óók onderzocht bij uitvoeringsorganisaties (omgevingsdiensten, RWS etc.) en de verschillende Rijksdepartementen. Voor de onderwerpen bij de Rijksoverheid wordt voornamelijk gekeken naar de departementen die een rol spelen in de fysieke leefomgeving: de ministeries van VRO, LNVN, IenW, OCW, KGG, EZ en hun uitvoeringsorganisaties.

¹² Welke dat zijn staat in het coderingsschema (bijlage 1).

¹³ Bijvoorbeeld de indicatoren 122 en 123.

Bijlage 5: Dossieronderzoek en bijeenkomsten

I. Dossieronderzoek

Ten behoeve van de rapportage van 2024 zijn in de deskstudy de volgende documenten en websites van verschillende overheden onderzocht. De documenten zijn geordend in dezelfde volgorde als opgenomen in de rapportage.

Provincies

Drenthe

- Omgevingsvisie Drenthe 2022
- Contournota Omgevingsvisie 'Horizon van Drenthe' (2024)
- Webpagina provincie Drenthe over participatie in 5 sporen: <https://www.provincie.drenthe.nl/nieuweomgevingsvisie/meedenken/participatie-5-sporen/>
- Omgevingsverordening provincie Drenthe
- Startnotitie 'Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie. Horizon van Drenthe' (2024)
- Regionaal Waterprogramma 2022-2027

Noord-Brabant

- De Brabantse Omgevingsvisie (2018)
- Webpagina over Participatietraject omgevingsvisie: <https://www.brabant.nl/onderwerpen/omgevingsbeleid/omgevingsvisie/participatietraject-omgevingsvisie/>
- De Omgevingsverordening Noord-Brabant (TAM-omgevingsverordening)
- Ruimtelijk Voorstel Brabant, Richting geven aan 'De Kwaliteit van Brabant' (2023)
- Voorontwerp Brabants Programma Landelijk Gebied (2024)
- Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak
- Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027

Noord-Holland

- Omgevingsvisie Noord-Holland, NH2050 (2017)
- Omgevingsverordening NH2022 (2024)
- Webpagina over Uitgangspunten voor participatie: https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Inspraak/Uitgangspunten_voor_participatie
- Eerste concept-versie Voorontwerp Provinciaal Programma Landelijk Gebied BUITENGEWOON NOORD-HOLLAND! (2024)
- Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Zeeland

- Omgevingsverordening Zeeland
- Visie op Participatie (2022)
- Richtingen Notitie Zeeuwse Omgevingsvisie 2021
- Omgevingsvisie Deel A (2023)
- Omgevingsvisie Deel B (2023)
- Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021-2030
- Regionaal Waterprogramma 2022-2027 Provincie Zeeland

Waterschappen

Delfland

- Beleidskader Participatie (2021)

- Webpagina over participatie: <https://www.hhdelfland.nl/over-ons/omgevingswet/participatie-elkaar-betrekken/>
- Waterschapsverordening Delfland
- Watervisie Delfland
- Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP6)

Noorderzijlvest

- Waterschapsverordening Noorderzijlvest
- Inspraak- en participatieverordening Waterschap Noorderzijlvest 2023
- Waterbeheerprogramma 2022-2027
- Blauwe Omgevingsvisie Noorderzijlvest (2021)

Zuiderzeeland

- Waterschapsverordening Zuiderzeeland
- Watervisie 'Met water werken aan de leefomgeving' (2021)
- Waterbeheerprogramma 2022-2027
- Participatieverordening Waterschap Zuiderzeeland 2024
- Webpagina over meedenken door jongeren: <https://www.zuiderzeeland.nl/jongeren-denken-mee-over-ecologische-verbindingzone-op-de-knardijk>

Gemeenten

Almere

- Omgevingsvisie Almere 2017
- Startnotitie Omgevingsvisie Almere 2050 (2023) (Voorstel aan de raad, raadsnummer 23020)
- Webpagina: <https://raadvanalmere.nl/article/omgevingsvisie-almere-2050>
- Almere stad met toekomst, Een actueel perspectief op Almere nu en later (toekomstvisie voor Almere in 2050, collegevoorstel uit 2021)
- Uitvoerings- en Handhavingsstrategie Omgevingswet Almere 2024-2027
- Coalitieakkoord Almere 2024-2026
- Koersdocument Implementatie Omgevingswet Gemeente Almere (2019)
- Nota Burgerparticipatie 2021 (Almere)
- Visie op de Almeerse energietransitie (2023)

Dinkelland

- Omgevingsvisie Dinkelland, te vinden op: omgevingsvisiedinkelland.nl
- Participatiebeleid "Inwonersparticipatie gemeente Dinkelland" (2023)
- Verordening Inwonersparticipatie gemeente Dinkelland (2023)
- Collegeakkoord 2022-2026
- Raadsakkoord 2022-2026
-

Maastricht

- Omgevingsvisie Maastricht (2040)
- Experiment omgevingsplan Boschpoort (2018/2019)
- Inspraak- en participatieverordening gemeente Maastricht 2022
- Participatieleidraad Ruimtelijke ontwikkelingen Gemeente Maastricht (2021)

II. Bijeenkomsten

De volgende reguliere bijeenkomsten zijn in 2024 bijgewoond:

Waterschappen:¹

- Platform Integratie Omgevingswet Waterschappen (PIO) d.d. 28 november 2024, 9 deelnemers.
- Landelijk Overleg van de hoofden Vergunningverlening en Handhaving d.d. 28 november 2024, 30 deelnemers.

Provincies:²

- Regiegroep Omgevingswet d.d. 14 november 2024, 11 deelnemers.
- Kennisgroep VTH d.d. 18 november 2024, 5 deelnemers.
- Kennisgroep omgevingsdocumenten (Adviesgroep Omgevingswet) d.d. 26 november 2024, 11 deelnemers.

Gemeenten:³

- VNG Netwerksessie Omgevingsplan d.d. 29 november 2024, 160 deelnemers.

¹ Aan deze bijeenkomsten namen vertegenwoordigers deel van de volgende waterschappen: Noorderzijlvest, Fryslân, Hunze en Aa's, Drents Overijsselse Delta, Vechtstromen, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, De Stichtse Rijnlanden, Amstel Gooi en Vecht, Hollands Noorderkwartier, van Rijnland, Van Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rivierenland, Hollandse Delta, Scheldestromen, Brabantse Delta, De Dommel, Aa en Maas, Limburg en Zuiderzeeland.

² Aan deze bijeenkomsten namen vertegenwoordigers deel van de volgende provincies: Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

³ Bij deze bijeenkomst waren deelnemers van verschillende gemeenten aanwezig die zich bezighouden met het onderwerp Omgevingsplan.

Pilot Tekstanalyse Monitor Werking Omgevingswet (MWO)

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

18 June 2025 - Public

Inhoudsopgave

1	Scope van het onderzoek	3
2	Methodologie: selectie van bevoegde gezagen	4
3	Resultaten tekstanalyse	6
	Omgevingsvisies	6
	Programma's	7
	Regelgeving	7
	Projectbesluit	8
	Andere instrumenten	9
	Aanvullende indicatoren beschermen/ benutten	9
4	Algemene bevindingen en knelpunten	10
4.1	Algemene bevindingen	10
4.2	Knelpunten	10
5	Bijlage	12

1 Scope van het onderzoek

Het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) zal als stelselverantwoordelijk ministerie de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden monitoren en daarmee het effect van de wet breed volgen. Dit gebeurt met verschillende monitors die zich onder meer richten op de effectiviteit van de wet, de financiële effecten en de werking van het DSO.

Onderdeel van dit geheel aan monitoring is de Monitor Werking Omgevingswet. Deze monitor beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturings- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet.

Het Ministerie van VRO heeft Arcadis gevraagd voor het uitvoeren van de pilot voor het tekstanalyseonderzoek ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet. Het onderzoek behelst een analyse aan de hand van diverse indicatoren naar het gebruik van de instrumenten onder Omgevingswet door de bevoegde gezagen. De pilot is gemonitord over het jaar 2024.

De zes kerninstrumenten die onder de Omgevingswet zijn onderzocht, betreffen;

- Omgevingsvisie
- Programma
- Decentrale regels
- Algemene rijksregels (n.v.t. voor gemeenten, waterschappen en provincies)
- Omgevingsvergunning
- Projectbesluit (n.v.t. voor gemeenten)

De bevoegde gezagen die zijn onderzocht, zijn geselecteerd aan de hand van de volgende afbakening van het onderzoek:

- 12 provincies
- 21 waterschappen
- Ten minste 25 gemeenten

De selectie van gemeenten moest voldoende spreiding bevatten. Aanvankelijk was gekozen voor een selectie van bevoegde gezagen door een representatieve afspiegeling op zowel geografisch als qua omvang (klein, middel en groot). Tijdens de uitvoering is deze selectie aangepast, waarbij ook gelet is op de aanwezigheid van de 6 kerninstrumenten omdat deze niet bij alle bevoegde gezagen aanwezig zijn, zie hoofdstuk 2, Methodologie: selectie van bevoegde gezagen voor verdere toelichting.

Inhoudelijke scope onderzoek

De inhoudelijke scope van het onderzoek richt zich op het beoordelen van de geselecteerde instrumenten op basis van de criteria genoemd in de uitvraag. De volledige lijst met thema's en bijbehorende indicatoren die zijn onderzocht is te vinden in hoofdstuk 3: Resultaten tekstanalyse. Hier is ook per indicator aangegeven of deze is meegenomen in het onderzoek of toch, in overeenstemming met de opdrachtgever buiten de scope van deze opdracht is gebleven. Daarnaast is voor een aantal indicatoren de initiële scope verbreed. Dit is per indicator aangegeven. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een Excel-overzicht, waarbij de beoordeelde instrumenten zijn uitgesplitst naar onder meer datum, bevoegd gezag en onderwerp (zie uitvraag voor gevraagde uitsplitsing per indicator).

2 Methodologie: selectie van bevoegde gezagen

Voor de toetsing van de verschillende indicatoren gold de vereiste om ten minste onderstaande bevoegde gezagen te onderzoeken:

- Het Rijk
- 12 provincies
- 21 waterschappen
- Ten minste 25 gemeenten

Van deze bevoegde gezagen zijn onderstaande kerninstrumenten onderzocht (indien van toepassing op het bevoegde gezag):

- Omgevingsvisie
- Programma
- Decentrale regels
- Algemene rijksregels (n.v.t. voor gemeenten, waterschappen en provincies)
- Omgevingsvergunning
- Projectbesluit (n.v.t. voor gemeenten)

Voor gemeenten is gevraagd om een selectie te maken. De selectie is gebaseerd op de door de opdrachtgever aangeleverde overzichten met omgevingsdocumenten:

- STOP-TPOD-Omgevingsdocumenten-kwalitatief onderzoek.xlsx
- TAM-IMRO-Omgevingsdocumenten-kwalitatief onderzoek.xlsx

Waar mogelijk is een mix van STOP-TPOD omgevingsdocumenten en TAM-IMRO omgevingsdocumenten gemaakt. Dit is voor de programma's niet gelukt omdat de aangeleverde set programma's enkel bestaat uit STOP-TPOD programma's. Voor de omgevingsvisies en omgevingsplannen is deze combinatie gebruikt omdat we hier toegang hadden tot beiden. Voorafgaand aan het onderzoek, was het de intentie om geografische spreiding te creëren door gemeenten evenredig verdeeld over de 12 provincies te selecteren en om vervolgens voor elke provincie een grote, middelgrote en kleine gemeente te onderzoeken. Door de dataset was het echter niet mogelijk om deze selectie vast te houden, omdat de te onderzoeken instrumenten veelal nog niet gebruikt zijn. Bij het maken van de selectie is zoveel mogelijk rekening gehouden met het selecteren van gemeenten van verschillende grootte. De geografische spreiding is hierbuiten gelaten. Hieronder volgt per omgevingsdocument een toelichting hoe we tot onze selectie zijn gekomen:

Selectie omgevingsvisies en omgevingsplannen

De aangeleverde data bestaan voor een deel uit TAM-IMRO omgevingsvisies en voor een deel uit STOP-TPOD omgevingsvisies. In totaal zijn 30 gemeentelijke omgevingsvisies geselecteerd (14 volgens nieuwe STOP-TPOD standaard en 16 volgens oude TAM-IMRO standaard) waarbij er rekening is gehouden met hoe recent de omgevingsvisies zijn vastgesteld. De meeste onderzochte omgevingsvisies zijn in het jaar 2024 in werking getreden, en een klein aantal is in de tweede helft van 2023 in werking getreden. De selectie die we hebben gemaakt op basis van de aangeleverde set aan omgevingsvisies, is ook gebruikt als selectie voor indicatoren waarbij het omgevingsplan onderzocht moest worden. De selectie heeft als volgt plaatsgevonden:

STOP-TPOD: De STOP-TPOD omgevingsvisies uit het aangeleverde Excel overzicht zijn op datum geselecteerd, waarbij ze van nieuw naar oud zijn gesorteerd. In principe hebben we de meest recente omgevingsvisies geselecteerd. Een aantal kleinere gemeenten zijn echter vervangen door grotere gemeenten om een betere balans tussen kleinere en grotere gemeenten te hebben. De grotere gemeenten die we hebben toegevoegd zijn: Haarlemmermeer, Vliissingen, Haarlem en Hilversum.

TAM-IMRO: Voor de omgevingsvisies volgens de TAM-IMRO standaard, hebben we de aangeleverde omgevingsvisies weer geordend op basis van datum. We hebben hierbij in principe de meest recente omgevingsvisies geselecteerd, omdat deze het meest relevant zijn voor de monitor Omgevingswet. Wel zijn een aantal kleine gemeenten vervangen door grotere gemeenten om de balans tussen kleine en grotere gemeenten te bewaren. De grotere gemeenten die we hebben toegevoegd zijn: Arnhem, Amersfoort en Purmerend.

Programma's

De selectie van programma's hebben wij gebaseerd op basis van hoe recent de programma's vastgesteld zijn. De aangeleverde data bevat geen TAM-IMRO programma's. Daarom hebben wij onze selectie gemaakt op basis van de aangeleverde set STOP-TPOD programma's. We hebben de aangeleverde programma's op chronologische volgorde geplaatst en hierbij de 25 meest recente programma's geselecteerd om mee te nemen in de monitor. Deze selectie bevat een aantal kleinere maar ook grotere gemeenten. Alle programma's zijn in werking getreden in de tweede helft van 2024. Er was maar één provinciaal programma aangeleverd in de set STOP-TPOD programma's. Onder de Omgevingswet zijn een aantal provinciale programma's nog in ontwerp. De overige 9 programma's waren, met uitzondering van een aantal provincies de enige definitieve programma's binnen de selectie. 5 actieplannen en 5 programma's van een ander onderwerp zijn geselecteerd, de overige 2 provincies hadden geen definitief programma.

3 Resultaten tekstanalyse

Dit hoofdstuk beschrijft per indicator de resultaten van deze monitor. Gaandeweg het onderzoek zijn diverse relevante zaken opgevallen, de algemene bevindingen hiervan worden per indicator toegelicht. De kwantitatieve toelichting, die ter onderbouwing dient op onderstaande bevindingen, is te vinden in de bijlage. Op het eerste bijlageblad is ook terug te vinden hoeveel STOP-STPOD omgevingsdocumenten en hoeveel TAM-IMRO omgevingsdocumenten voldoen aan een bepaalde indicator.

Omgevingsvisies

Indicator 3 - Aantal (%) voor omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd

We hebben geen wijzigingsbesluiten kunnen vinden op officiële bekendmakingen. Strikt gezien zijn er daarom geen bevoegde gezagen die voldoen aan deze indicator (zowel provincies als gemeenten niet). Wel is het participatieproces meestal omschreven in de omgevingsvisie zelf, dit is maar bij 6 van de 42 onderzochte bevoegde gezagen niet het geval. De scope is daarom verbreed zodat deze de omgevingsvisies zelf meeneemt en niet alleen de wijzigingsbesluiten. Zie bijlage voor de uitwerking van het tellen van de bevoegde gezagen.

Indicator 5 - Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten

De hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt in de meeste gevallen beschreven. Soms is er een apart hoofdstuk aan gewijd en soms staat het verspreid door de omgevingsvisie. Er zijn slechts 2 van de 42 provincies en gemeenten die dit niet hebben uitgewerkt in hun omgevingsvisie.

Indicator 6 - Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten

Alle omgevingsdocumenten (30 van de gemeenten en 12 van de provincies) bevatten hoofdlijnen voor ontwikkeling, bescherming en behoud. Er is veel variatie in hoe uitgebreid dit wordt beschreven. Sommige bevoegde gezagen schrijven er een alinea over, terwijl andere bevoegde gezagen het uitgebreid beschrijven in een hoofdstuk. Voor het onderzoeken van deze indicator hebben we ons gericht op thema's zoals beheer, behoud en bescherming.

Indicator 7 - Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten

Hoofdzaken van het beleid wordt bijna overal benoemd, bij slechts 4 van de 42 provincies en gemeenten is dit niet het geval. Wel zit er veel variatie in hoe uitgebreid dit wordt beschreven. In een aantal gevallen wordt de beleidscyclus beschreven of wordt het beleid op hoofdlijnen omschreven. In andere gevallen worden enkel de thema's benoemd en dat deze onderdeel uitmaken van het beleid.

Indicator 8 - Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag

Sturingsfilosofie wordt door een groot deel van de bevoegde gezagen beschreven. Provincies hebben zo goed als allemaal de sturingsfilosofie en wat daarbij hun rol is beschreven. Het gaat hierbij om 11 van de 12 provincies. Voor gemeenten ligt dat aandeel iets lager, namelijk bij 20 van de 30 gemeenten. De mate waarin de sturingsfilosofie wordt beschreven varieert sterk; bij een aantal wordt er een gehele paragraaf aan gewijd, terwijl bij andere kort de rollen worden benoemd.

Programma's

Indicator 12 - Aantal (%) programma's waarin in de toelichting bij het vaststellingbesluit wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden

Voor de meeste programma's was er geen vaststellingsbesluit te vinden, bij 4 gemeenten was dit wel het geval. Voor een deel hiervan werd participatie wel benoemd in het programma zelf. Wanneer participatie niet is benoemd in het vaststellingsbesluit, maar wel is beschreven in het programma zelf, is dit benoemd in de opmerkingen van het analysekader (zie bijlage). Daarnaast is er een tweede kolom toegevoegd waarin de keren dat participatie heeft plaatsgevonden worden geteld. 8 van de 12 provincies en 17 van de 25 gemeenten benoemen participatie. Voor waterschappen waren er geen vaststellingsbesluiten te vinden op officiële bekendmakingen.

Regelgeving

Indicator 14 - Aantal (%) wijzigingsbesluiten voor decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken

In slechts enkele gevallen staat beschreven in de wijzigingsbesluiten hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken. Dit gebeurt bij twee provincies, verder zijn er geen bevoegd gezagen binnen de selectie van gemeenten, provincies en waterschappen die dit hebben beschreven in een wijzigingsbesluit. Alle wijzigingsbesluiten waarbij niet is aangegeven hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken, hebben betrekking op kleine technische wijzigingen en zijn weinig inhoudelijk waardoor het betrekken van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties niet nodig is.

Indicator 15 - Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel

Voor het onderzoeken van deze indicator is gezocht op maatwerkregels in de omgevingsverordeningen (provincies) en het Bkl, Bal en Bbl (het Rijk). Er is daarbij gekeken wanneer 'maatwerkregel' wordt gebruikt om de mogelijkheid te geven tot het stellen van een maatwerkregel. Het Rijk geeft in totaal 62 keer de mogelijkheid tot het stellen van een maatwerkregel (2 in het Bkl, 58 in het Bal, 2 in het Bbl) en door provincies wordt er in totaal acht keer een maatwerkregel gesteld op verschillende onderwerpen zoals detailhandel, zwemmen in een waterbassin of milieubelastende activiteiten.

Indicator 17 - Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt

Voor deze indicator is opnieuw gezocht op 'maatwerkregel' maar dit keer alle maatwerkregels geteld die werden gesteld in plaats van dat de mogelijkheid wordt gegeven. Het stellen van maatwerkregels werd nog niet gedaan in de omgevingsplannen (gemeenten) en waterschapsverordeningen (waterschap) binnen onze selectie, enkel in omgevingsverordeningen (provincies) zijn tot nu toe maatwerkregels gesteld. Dit is 34 keer gedaan door 7 verschillende provincies. De scope van deze indicator beperkt zich echter tot alleen het tellen van afwijkende maatwerkregels. Dit zijn er in totaal 4. Hierbij zijn de maatwerkregels waarvan in het artikel of de toelichting stond dat deze afwijkend zijn, geteld.

Indicator 21 - Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt

Instructieregels worden gesteld door 11 van de 12 provincies met een totaal van 764 instructieregels in de omgevingsverordeningen, en door het Rijk met in totaal 267 instructieregels op verschillende thema's zoals natuur, landbouw, geluid, water of recreatie in het Bkl. Deze instructieregels worden gesteld aan gemeenten, waterschappen, Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten. In totaal stelde het Rijk 20 instructieregels op gericht aan provincies, 246 aan gemeenten en 4 aan waterschappen. Provincies stelden 620 instructieregels op gericht aan gemeenten, 117 aan waterschappen, 76 aan Gedeputeerde Staten en 3 aan Provinciale Staten. Een aantal van deze instructieregels zijn aan meerdere bevoegde gezagen gesteld.

De regels zijn geclassificeerd op basis van verschillende onderwerpen, zodat inzicht ontstaat in de verdeling van de regels per thema. De telling bevat het totale aantal losse instructieregels van de provincies/het Rijk en niet het aantal afzonderlijke onderwerpen. Provinciale instructieregels aan Gedeputeerde Staten worden meestal in een apart delegatiebesluit opgenomen, in de omgevingsverordening wordt dan verwezen naar dat besluit. In dit onderzoek zijn die verwijzingen geteld, de delegatiebesluiten zijn niet geanalyseerd.

Indicator 22 - Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft

We hebben enkel één instructie kunnen vinden op plannen voor de leefomgeving. Deze instructie is gesteld door de provincie Flevoland en heeft betrekking op het behouden van test- en oefenruimte voor (on)bemande luchtvaartuigen.

Indicator 23 - Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan

Er zijn geen projectprocedures toegepast bij het wijzigen van het omgevingsplan binnen de selectie van gemeenten.

Indicator 24 - Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving

De gemeenten binnen onze selectie hebben geen enkele keer een meldingsplicht opgenomen in het omgevingsplan. Alle provincies die we hebben onderzocht, hebben dat wel gedaan in de omgevingsverordeningen. Op thema's zoals grondwaterbeschermingsgebieden, houtopstanden en verbodszones voor boringen.

Indicator 25 - Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving

Alle gemeenten (omgevingsplan) binnen onze selectie en 11 van de 12 provincies (omgevingsverordening) hebben een informatieplicht opgenomen. Voor gemeenten zijn de gestelde informatieplichten steeds op dezelfde thema's. Daaruit kunnen we concluderen dat deze informatieplicht is overgenomen uit de bruidsschat van het Rijk. De provincies hebben totaal 74 keer een informatieplicht opgenomen.

Indicator 30 - Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving

Alle 30 gemeenten die binnen de selectie van gemeenten vallen hebben de regels uit de bruidsschat voor nu 1-op-1 in gebruik genomen (zonder besluit). Het aantal regels dat door waterschappen 1-op-1 in gebruik is genomen varieert tussen de 25 en 75.

Indicator 31 - Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving

Alle gemeenten die binnen onze selectie vallen hebben enkel nog de bruidsschat overgenomen in hun decentrale regelgeving (omgevingsplan). Hiermee is de bruidsschat dus voor geen regel gewijzigd overgenomen. Het aantal regels dat door waterschappen gewijzigd is overgenomen varieert tussen de 0 en 42 regels per waterschapsverordening.

Indicator 32 - Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving

Alle gemeenten die binnen onze selectie vallen hebben enkel nog de bruidsschat overgenomen in hun omgevingsplan en daarom is de bruidsschat dus in geen geval niet overgenomen in decentrale regelgeving. Het aantal keer dat waterschappen de bruidsschat niet hebben overgenomen in hun regelgeving varieert tussen de 0 en 30 regels per waterschapsverordening.

Projectbesluit

Indicator 58 - Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure

Het is bij zowel gemeenten binnen onze selectie, provincies als waterschappen nog geen enkele keer voorgekomen dat een voorkeursbeslissing wordt genomen bij een projectprocedure.

Indicator 59 - Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken

Er zijn nog geen voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Indicator 60 - Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken

Van de 21 waterschappen in totaal, is er één enkel projectbesluit gevonden van een waarin staat benoemd hoe belanghebbenden zijn betrokken, van de 3 projectbesluiten in totaal die er zijn gevonden. Het onderwerp gaat over dijkversterking. Het betreft een ontwerp projectbesluit. Van de 30 gemeenten die zijn onderzocht waren er geen projectbesluiten te vinden en van de 12 provincies waren er 5 projectbesluiten waarvan in geen geval werd benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Andere instrumenten

Indicator 65 - Aantal onteigeningsbeschikkingen

We hebben één onteigeningsbeschikking kunnen vinden van de gemeente Moerdijk. Het betreft het aanleggen van een randweg.

Indicator 67 - Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak

Er is nog geen gebruik gemaakt van kostenverhaal zonder tijdvak bij de door ons geselecteerde bevoegde gezagen.

Aanvullende indicatoren beschermen/ benutten

Indicator 68 - Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?

Alle provincies hebben de verplichte omgevingswaarden in hun verordening opgenomen. Er zijn echter geen basiswaarden gevonden in de Rijksregels waardoor we niet kunnen zeggen of deze omgevingswaarden soepeler of strenger zijn dan die van het Rijk. Iplo zegt hierover het volgende: "*De rijksomgevingswaarden voor [luchtkwaliteit](#), [zwemwater](#) en [grond](#)- en [oppervlaktewaterkwaliteit](#) komen voort uit Europese richtlijnen. Deze Europese normen hebben een minimale resultaat- of inspanningsverplichting. Een afwijkende omgevingswaarde mag daarom alleen strenger zijn.*" Daarom is het aannemelijk dat de afwijkende waarden strenger zijn dan die gesteld door het Rijk.

Er is één vrijwillige omgevingswaarde vastgesteld. Dit betreft de omgevingswaarde van gecumuleerd geluid door de provincie Groningen.

Indicator 69 - Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?

Er zijn een aantal provincies die hier gebruik van hebben gemaakt, namelijk 7 van de 12 provincies. In totaal zijn er 15 maatwerkregels gesteld door provincies, waarvan er 4 soepeler zijn en 1 strenger. De rest van de maatwerkregels zijn aanvullend en niet zozeer als soepeler of strenger te bestempelen.

Indicator 70 - Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?

In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

Indicator 71 - Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?

In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

Indicator 72 - Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?

In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

4 Algemene bevindingen en knelpunten

Dit hoofdstuk bevat onze algemene bevindingen uit de analyse van bestudeerde omgevingsdocumenten. We lichten hier ook de knelpunten toe waar we tegenaan zijn gelopen tijdens het onderzoeksproces. Het is logisch dat bevoegde gezagen de instrumenten van de Omgevingswet nog weinig benutten, aangezien de wet pas recent van kracht is. Omdat de gegevensverzameling voor deze monitor pas in 2024 is gestart, is het in deze eerste rapportage nog niet mogelijk om trends te benoemen. Trends ten aanzien van de kerninstrumenten, verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes zullen echter door het herhalende karakter van de rapportage steeds beter zichtbaar worden. Ondanks dat er in de huidige rapportage geen trends in de tijd kunnen worden gerapporteerd, geeft deze rapportage wel een beeld van de huidige werking en effecten van de Omgevingswet. Om deze reden tracht de rapportage de verzamelde data over dit eerste rapportagejaar zo goed mogelijk te presenteren. Op basis van de verzamelde gegevens zijn vergaande conclusies over het wel of niet behalen van de verbeterdoelen nog niet mogelijk maar een aantal conclusies die uit deze data vloeien worden gepresenteerd in de rapportage en hieronder samengevat in de algemene bevindingen en knelpunten.

4.1 Algemene bevindingen

- De mate waarin instrumenten worden gebruikt door de bevoegde gezagen is erg wisselend. Enerzijds zien we dat instrumenten nog in ontwerp zijn, bijvoorbeeld de onteigeningsbeschikkingen. Daar hebben we één definitief besluit van gevonden (nog 8 in ontwerp maar zoals besproken niet meegenomen in het onderzoek). Een ander voorbeeld is het kostenverhaal zonder tijdvak. Dit is door nog geen enkel bevoegd gezag binnen de selectie ingezet. Participatie en het betrekken van belanghebbenden wordt veelvuldig gedaan door bevoegde gezagen. Omgevingsplannen en omgevingsvisies zijn langlopende trajecten, niet alle gemeenten en provincies hebben reeds een recente definitief vastgestelde visie. Anderzijds zijn er gemeenten en provincies die een relatief recente visie hebben van voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.
- Omgevingsplannen zijn nog niet uitgewerkt door gemeenten binnen onze selectie. Alle gemeenten binnen de selectie hebben enkel de bruidsschat beleidsneutraal in gebruik genomen. Waterschappen zijn hierin verder en hebben regels uit de bruidsschat, waar nodig, wel gewijzigd naar hun specifieke situatie. We zien dus dat zij vaker eigen beleid opstellen dan gemeenten tot nu toe.
- In het algemeen zien we dat participatie of het betrekken van belanghebbenden veelvuldig expliciet wordt benoemd in omgevingsdocumenten. In het geval van omgevingsvisies en programma's wordt de wijze van participatie meestal duidelijk beschreven, hier wordt dan ook meer gewicht aan gegeven vanuit de Omgevingswet. In de indicatoren die hierover gaan, wordt gevraagd om participatie of het betrekken van belanghebbenden in het vaststellings- of wijzigingsbesluit. Het wordt echter meestal beschreven in het omgevingsdocument (programma of visie zelf) in plaats van het vaststellings- of wijzigingsbesluit, als deze al te vinden zijn.

4.2 Knelpunten

In dit onderdeel beschrijven we de knelpunten waar we tegenaan liepen tijdens het onderzoek:

- De Omgevingswet is een nieuw wettelijk kader, vandaar dat een aantal van de uitgevraagde zaken nog maar heel beperkt zijn toegepast. Zo hebben gemeenten binnen onze selectie de bruidsschat nog niet omgezet, wordt het kostenverhaal zonder tijdvak nog niet toegepast, en is er maar één onteigeningsbeschikking te vinden die al vastgesteld is.
- We hebben gemeenten grotendeels geselecteerd op basis van hoe recent bepaalde instrumenten zijn, omdat instrumenten zoals een omgevingsvisie weliswaar al werden opgesteld vooruitlopend op de Omgevingswet, maar niet onder de Omgevingswet zijn vastgesteld. We hebben hierbij geprobeerd de grote(re) gemeenten op te nemen in onze selectie van gemeenten, maar de grote gemeenten hebben veelal nog geen recente omgevingsvisie. In de selectie zijn de omgevingsvisies, plannen en programma's meegenomen vanaf het jaar 2023.

In eerste instantie hadden we moeite met het maken van een selectie door verwarring die was ontstaan omtrent het overzicht met bevoegde gezagen gestuurd door Kadaster. Omdat dit overzicht maar een beperkt aantal gemeenten bevat, hebben we niet de hieraan voorafgaande selectie aan kunnen houden met geografische spreiding en voor elke indicator een kleine, middelgrote en grote gemeente. Voor zover mogelijk hebben we op basis van het toegestuurde overzicht, toch een spreiding gemaakt in grootte van gemeenten.

- In een aantal gevallen verwijzen de URL's uit de toegestuurde overzichten met omgevingsdocumenten niet naar het omgevingsdocument zelf maar naar een bekendmaking of wijziging ervan. Het is dan niet eenvoudig om vanaf deze wijziging of bekendmaking door te klikken naar het document zelf, waardoor we de documenten in veel gevallen zelf hebben opgezocht op overheid.nl of officiële bekendmakingen.nl. Bij deze doorverwijzingen valt nog winst te behalen.
- Over het algemeen duurde het onderzoeken van de verschillende indicatoren langer dan op voorhand ingeschat. Dit komt door het benodigde detailniveau van de informatie en de grootte van het aantal bevoegde gezagen dat hiervoor onderzocht moest worden (gemeenten, provincies en waterschappen). Vooral de indicatoren waarbij het aantal regels (bijv. instructie of maatwerk) geteld moet worden of de indicatoren waarbij moet worden gekeken of regels 1-op-1 zijn overgenomen uit de bruidsschat waren tijdrovend. Er moet namelijk bij elke regel gekeken worden of deze overeenkomt of niet, en bij een groot aantal regels kost dit veel tijd. Veel bevoegde gezagen hanteren ook niet precies dezelfde volgorde als in de bruidsschat wordt gehanteerd, of hebben de titel van regels net iets aangepast wat het zoeken en vergelijken bemoeilijkt.

5 Bijlage

Voor analysekader zie bijgevoegde bestand 'analysekader 28-05-2025'.

Colophon

PILOT TEKSTANALYSE MONITOR WERKING OMGEVINGSWET (MWO)

CLIENT

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

AUTHOR

Benjamin van Olffen

OUR REFERENCE

P4CW4UPUFX3E-956905828-80:1

Colophon13

DATE

18 June 2025

CHECKED BY

Simone Bos

About Arcadis

Arcadis is the leading global design & consultancy organization for natural and built assets. We maximize impact for our clients and the communities they serve by providing effective solutions through sustainable outcomes, focus and scale, and digitalization. We are 36,000 people, active in more than 70 countries that generate €4.2 billion in gross revenues (pro forma, based on 2021 FY results). We support UN-Habitat with knowledge and expertise to improve the quality of life in rapidly growing cities around the world.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

P.O. Box 220
3800 AE Amersfoort
The Netherlands

T [+31 \(0\)88 4261 261](tel:+3120884261261)

Arcadis. Improving quality of life

Connect with us

[Arcadis](https://www.arcadis.com)

5. Toekomst werkterreinen

5.1 Omgevingen

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	STOP-1960 provincies	TAM-BARO provincies	Total provincies (alles STOP-1960)	% provincies	STOP-1960 gemeenten	TAM-BARO gemeenten	Totaal gemeenten	Samenvatting	Totaal waterschappen	% waterschappen
3	Aantal (N) gemeenten waarin bescherming staat hoe de activiteit is vastgesteld	Omgevingswet	5	4	9	75%	13	14	27	90% x	x	
5	Aantal (N) omgevingswetten die een beschrijving van de huidige situatie in het gebied van de fysieke leefomgeving bevatten	Omgevingswet	5	7	12	100%	13	15	28	100% x	x	
6	Aantal (N) omgevingswetten die de huidige situatie van de leefomgeving beschrijven, het gebruik, het beheer, de bescherming van het gebied van de fysieke leefomgeving	Omgevingswet	5	7	12	100%	13	15	28	100% x	x	
7	Aantal (N) omgevingswetten die de huidige situatie van het voor de fysieke leefomgeving voornamelijk ingevulde gebied beschrijven	Omgevingswet	5	7	12	100%	13	14	26	87% x	x	
8	Aantal (N) omgevingswetten met een beschrijving van de duurzame leefomgeving van het vastelandse gebied	Omgevingswet	5	6	11	92%	10	10	20	87% x	x	

5.2 Programmas

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies	% provincies	STOP-1960 gemeenten	TAM-BARO gemeenten	Totaal gemeenten	% gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
12	Aantal (N) programma's waarin in het programma wordt benoemd hoe activiteiten worden uitgevoerd	Programma's	8	67%	17 x	17	34	68%	0	0%

5.3 Reggeving

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies	% provincies	STOP-1960 gemeenten	TAM-BARO gemeenten	Totaal gemeenten	% gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
14	Aantal (N) wijzigingsbesluiten voor de centrale reggeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Deelname regis.	2	5%	0 x	0	0	0%	0	0%

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Aantal provincies (alles STOP-1960)	Aantal gemeenten (alles STOP-1960)	Aantal waterschappen (alles STOP-1960)
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid heeft te stellen dat een maatwerkbesluit	Omgevingswet	10 x	x		
17	Aantal keer dat een decentrale maatwerkbesluit wordt	Deelname regis.	x	0	0	0
21	Aantal keer dat Rijk of provincie een maatwerkbesluit	Omgevingswet	207	764 x	x	
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een maatwerkbesluit	PM	x	1 x	x	
23	Aantal keer dat gemeenten de centrale maatwerkbesluiten in de wetgeving van het gebied	PM	x	0	0 x	
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een maatwerkbesluit opstellen in hun reggeving	Deelname regis.	x	133	0 x	
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een maatwerkbesluit opstellen in hun reggeving	Deelname regis.	x	74	0 x	
26	Aantal keer dat gemeenten en provincies een maatwerkbesluit opstellen in hun reggeving	Deelname regis.	x	830	100%	
31	Aantal keer dat gemeenten en provincies een maatwerkbesluit opstellen in hun reggeving	Deelname regis.	x	0	219	
32	Aantal keer dat gemeenten en provincies een maatwerkbesluit opstellen in hun reggeving	Deelname regis.	x	0	284	

5.4 Projecten

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Aantal provincies	Aantal gemeenten	Aantal waterschappen
58	Aantal keer dat een vooroverleg wordt genomen in de projectprocedure	Projectleider	x	0	0	0%

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal Rijk	% Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten	% gemeenten	Totaal waterschappen (af % waterschappen)
59	Aantal (N) vooroverlegingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Projectleider	0	0%	0	0%	0	0%	0
60	Aantal (N) projectleiders waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Projectleider	0	0%	0	0%	0	0%	1

5.7 Andere instrumenten

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Aantal provincies	Aantal gemeenten	Aantal waterschappen
65	Aantal omgevingsbesluiten	Beschikkingen	0	0	1	0%

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal Rijk	% Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten	% gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
67	Aantal (N) keer heeft een bodemwet (zonder bodem)	PM	x	x	x	x	0	0 x	x	

5.8 Aanpak om de indicatoren te verbeteren / benutten

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies (alles STOP-1960)	Totaal gemeenten (alles STOP-1960)	Totaal waterschappen
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswetten in omgevingswetgeving en omgevingswetten van de fysieke leefomgeving van de omgevingswet, standplaatsen of grenswaarden in of buiten de fysieke leefomgeving?	Deelname regis.	47	0 x	
69	Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingswetgeving, omgevingswetten en waterschapsbesluiten? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels, aanvullende of afwijkende maatwerkregels van de fysieke leefomgeving?	Deelname regis.	15	0	0
70	Hoe vaak worden er maatwerkbesluiten vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkbesluiten vastgesteld of worden aanvullende of afwijkende maatwerkregels?	Maatwerkbesluiten	x	x	x
71	Hoe vaak worden in aanvullende maatwerkregels afwijken van de centrale maatwerkregels?	Vaakmaatwerkbesluiten	x	x	x
72	Hoe vaak worden aanvullende maatwerkregels of maatwerkregels van de fysieke leefomgeving vastgesteld?	PM	x	x	x

Indicatornummer	Indicator				
3	Aantal (%) omgevingsvisies voor omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.				
Omgevingsvisie	Bevoegd gezag	Wijzigingsbesluit ja/nee	Beschreven in wijzig	Beschreven in omge	Opmerkingen
	gemeente Culemborg	Nee	Nee	Ja	Participatieproces wordt beschreven in omgevingsvisie zelf, niet in wijzigingsbesluit
	gemeente Harderwijk	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk gewijdt aan participatieaanpak in omgevingsvisie zelf, niet in wijzigingsbesluit
	gemeente Eindhoven	Nee	Nee	Ja	Beschreven hoe participatie is vormgegeven in omgevingsvisie, geen wijzigingsbesluit
	gemeente Beuningen	Nee	Nee	Ja	Participatie wordt kort benoemd in omgevingsvisie
	gemeente De Bilt	Nee	Nee	Ja	Participatie wordt beschreven in de omgevingsvisie
	gemeente Sint-Michielsgestel	Nee	Nee	Ja	Participatie wordt kort benoemd in omgevingsvisie
	gemeente Rijssen-Holten	Nee	Nee	Ja	Participatie wordt kort benoemd in omgevingsvisie
	gemeente Someren	Nee	Nee	Ja	Participatieproces wordt beschreven in de omgevingsvisie.
	gemeente Dijk en Waard	Nee	Nee	Nee	Participatieproces wordt niet beschreven in de omgevingsvisie.
	gemeente Zandvoort	Nee	Nee	Ja	Aantal voorbeelden participatie wordt benoemd in de omgevingsvisie zelf, niet in het wijzigingsbesluit.
	Gemeente Haarlemmermeer	Ja	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Vlissingen	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Haarlem	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Hilversum	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Venlo	Nee	Nee	Ja	Participatiemomenten toegelicht in Ovi
	gemeente Arnhem	Nee	Nee	Ja	Participatieproces toegelicht in Ovi
	gemeente Amersfoort	Nee	Nee	Ja	Participatie toegelicht in bijlage Ovi
	Gemeente Alblasserdam	Nee	Nee	Ja	Participatieactiviteiten toegelicht in Ovi
	gemeente Diemen	Nee	Nee	Ja	Participatieproces omschreven in H1 van Ovi
	gemeente West Maas en Waal	Nee	Nee	Ja	Participatiestappen toegelicht in hoofdstuk over stappen tot het komen tot deze omgevingsvisie
	gemeente Heerde	Nee	Nee	Ja	Manieren van participatie kort toegelicht in Ovi
	gemeente Weert	Nee	Nee	Ja	Participatieproces benoemd in omgevingsvisie en verder toegelicht in de bijlage
	gemeente Loon op Zand	Nee	Nee	Ja	Participatieproces toegelicht in omgevingsvisie
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	gemeente Middelburg	Nee	Nee	Ja	Resultaten participatie benoemd in omgevingsvisie
	gemeente Berkelland	Nee	Nee	Ja	Participatieproces toegelicht in omgevingsvisie
	Gemeente Maashorst	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Pekela	Nee	Nee	Nee	Enkel benoemd dat er een participatiebeleid is, maar niet beschreven
	Gemeente Vlieland	Nee	Nee	Ja	Participatie beschreven in omgevingsvisie
	Gemeente Purmerend	Nee	Nee	Nee	Uitgangspunten participatie beschreven in nota (niet in omgevingsvisie)
	Drenthe	Nee	Nee	Ja	Verskillende participatietrajecten doorlopen voor verschillende beleidsonderdelen, zoals benoemd in Ovi
	Flevoland	Nee	Nee	Nee	Geen wijzigingsbesluit en participatie niet genoemd in Ovi
	Friesland (officieel: Fryslân)	Nee	Nee	Ja	Participatie aan bod gekomen in Ovi
	Gelderland	Nee	Nee	Nee	Geen wijzigingsbesluit en participatie ook niet in Ovi benoemd
	Groningen	Nee	Nee	Ja	Participatie toegelicht in omgevingsvisie
	Limburg	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin de participatie (samenwerking) wordt beschreven
	Noord-Brabant	Nee	Nee	Nee	Participatie niet beschreven in omgevingsvisie
	Noord-Holland	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende vormen van participatie zijn toegelicht in omgevingsvisie
	Overijssel	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin de participatieladder wordt toegelicht
	Utrecht	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende vormen van participatie zijn toegelicht in omgevingsvisie
	Zeeland	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende vormen van participatie zijn toegelicht in omgevingsvisie
	Zuid-Holland	Nee	Nee	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende vormen van participatie zijn toegelicht in omgevingsvisie

Indicatornummer	Indicator	
5	Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten	
Omgevingsvisie	Bevoegd gezag gemeente Culemborg gemeente Harderwijk gemeente Eindhoven gemeente Beuningen gemeente De Bilt	Benoemd j Toelichting Ja Hoofdstuk gewijdt aan beschrijving kenmerken fysieke leefomgeving Ja Huidige situatie fysieke leefomgeving wordt per stadsdeel uitgebreid omschreven in omgevingsvisie Ja Kenmerken van fysieke leefomgeving per wijk omschreven Ja Hoofdstuk aanwezig dat per deelgebied de kwaliteit van de fysieke leefomgeving omschrijft Ja Kenmerken van fysieke leefomgeving voor gemeente omschreven In een hoofdstuk wordt de huidige fysieke leefomgeving kort omschreven.
	gemeente Sint-Michielsgestel	Ja Relevante aspecten fysieke leefomgeving en milieubeginselen worden beschreven.
	gemeente Rijssen-Holten	Ja Hoofdstuk waarin de milieubeginselen worden toegelicht. In de omgevingsvisie wordt de huidige situatie aangestipt, geen verdere toelichting.
	gemeente Someren	Ja Hoofdstuk met een analyse van de huidige situatie.
	gemeente Dijk en Waard	Nee Kenmerken huidige fysieke leefomgeving worden beschreven
	gemeente Zandvoort	Ja Kenmerken fysieke leefomgeving worden beschreven in 'het hier en nu' op het gebied van verschillende kenmerken Huidige situatie wordt omschreven in hoofdstuk over identiteit van Haarlem
	Gemeente Haarlemmermeer	Ja Kernkwaliteiten fysieke leefomgeving Hilversum beschreven in hoofdstuk over identiteit Fysieke kenmerken Venlo worden toegelicht in hoofdstuk
	Gemeente Vlissingen	Ja Fysieke kenmerken toegelicht in hoofdstuk over Arnhemse identiteit Toegelicht in hoofdstuk over de identiteit van Amersfoort
	Gemeente Haarlem	Ja Kenmerken fysieke leefomgeving toegelicht in ambities
	Gemeente Hilversum	Ja Kernkwaliteiten Diemen worden per kernkwaliteit beschreven
	Gemeente Venlo	Ja Kenmerken fysieke leefomgeving beschreven in hoofdstuk over de identiteit van West Maas en Waal Hoofdstuk over kernkwaliteiten waar dit in wordt toegelicht
	gemeente Arnhem	Ja Hoofdstuk waarin verschillende kwaliteiten van de fysieke leefomgevings worden toegelicht
	gemeente Amersfoort	Ja Hoofdstuk waarin verschillende kwaliteiten van de fysieke leefomgevings worden toegelicht
	Gemeente Alblasserdam	Ja Hoofdstuk waarin verschillende kenmerken van de fysieke leefomgevings worden toegelicht
	gemeente Diemen	Ja Hoofdstuk waarin verschillende thema's van de fysieke leefomgeving worden toegelicht.
	gemeente West Maas en Waal	Ja Hoofdstuk waarin verschillende thema's van de fysieke leefomgeving worden toegelicht.
	gemeente Heerde	Ja Relevante aspecten fysieke leefomgeving en milieubeginselen worden beschreven. Hoofdstuk waarin verschillende onderdelen van milieukwaliteit worden toegelicht. In een hoofdstuk toegelicht wat de vertrekpunten zijn en thematische opgaven
	gemeente Weert	Ja In de omgevingsvisie wordt de fysieke leefomgeving gedefinieerd, niet verder toegelicht.
	gemeente Loon op Zand	Ja Kwaliteiten fysieke leefomgeving toegelicht in hoofdstuk over uitwerking ruimtelijke kwaliteit
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Ja Hoofdpijnen kenmerken fysieke leefomgeving beschreven in Ovi
	gemeente Middelburg	Ja Huidige situatie fysieke kenmerken worden in hoofdstuk beschreven
	gemeente Berkelland	Ja Kwaliteiten van Gelderland worden geschetst in bulletpoints
	Gemeente Maashorst	Ja
	Gemeente Pekela	Ja
	Gemeente Vlieland	Ja
	Gemeente Purmerend	Nee
	Drenthe	Ja
	Flevoland	Ja
	Friesland (officieel: Fryslân)	Ja
	Gelderland	Ja

Groningen	ja	Kenmerken fysieke leefomgeving worden beschreven per kenmerk
Limburg	ja	De huidige situatie (uitdagingen) van de fysieke leefomgeving wordt beschreven
Noord-Brabant	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende thema's van de fysieke leefomgeving worden toegelicht.
Noord-Holland	Ja	Huidige staat van verschillende gebieden beschreven
Overijssel	Ja	Hoofdstuk waarin het kapitaal (huidige staat fysieke leefomgeving) wordt toegelicht
Utrecht	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende thema's van de fysieke leefomgeving worden toegelicht.
Zeeland	Ja	Hoofdstukken waarin verschillende kernkwaliteiten, bouwstenen van de fysieke leefomgevings en de huidige situatie worden toegelicht
Zuid-Holland	Ja	Hoofdstuk waarin verschillende kenmerken van de fysieke leefomgevings (in de huidige staat) worden toegelicht

Indicatornummer	Indicator	
6	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten	
Omgevingsvisie	Bevoegd gezag	Benoemd j Toelichting
	gemeente Culemborg	Ja Er worden reisdooelen gesteld (waaronder bescherming en behoud grondgebied), inclusief toelichting hoe deze reisdooelen te behalen
	gemeente Harderwijk	Ja Hoe de verschillende delen van het grondgebied worden beschermd en beheerd, komt terug bij de beschrijving van ontwikkelingen per gebied
	gemeente Eindhoven	Ja Hoofdstuk gewijd aan hoe verstedelijking van Eindhoven in goede banen te leiden waarbij waarden worden behouden
	gemeente Beuningen	Ja Er wordt in een hoofdstuk beschreven wat de aanpak is voor behoud en versterking landschappelijke kwaliteiten.
	gemeente De Bilt	Ja Beheer en beschermingsgebieden worden toegelicht
		Er wordt beschreven per thema wat de aanpak is voor beheer, behoud en ontwikkeling.
	gemeente Sint-Michielsgestel	Ja Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt per (milieu) thema toegelicht.
	gemeente Rijssen-Holten	Ja Wordt beschreven hoe de gemeente de leefbaarheid behoudt en versterkt.
	gemeente Someren	Ja Er wordt beschreven wat de aanpak is voor behoud en versterking van landschappelijke kwaliteit.
	gemeente Dijk en Waard	Ja Hoofdstuk waarin onder meer wordt beschreven over het beschermen van landschap en natuurinclusief inrichten zoals het duinlandschap.
	gemeente Zandvoort	Ja Hoofdstuk opgenomen over hoe op verschillende thema's wordt beschermd, beheerd en ontwikkelt
	Gemeente Haarlemmermeer	Ja Toekomstvisie voor bescherming, behoud en ontwikkeling van Vlissingen komt op meerdere plekken terug
	Gemeente Vlissingen	Ja Bescherming en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden is 1 van de speerpunten
	Gemeente Haarlem	Ja Hoofdlijnen voor bescherming, beheer en ontwikkeling wordt beschreven in 9 leidende principes
	Gemeente Hilversum	Ja
	Gemeente Venlo	Ja Hoofdlijnen worden beschreven in ambities, uitwerking staat in programma's
	gemeente Arnhem	Ja Ontwikkeloers wordt uitgelegd per thema
		In verschillende principes wordt toegelicht hoe Amersfoort de huidige kenmerken wil beschermen, behouden en ontwikkelen
	gemeente Amersfoort	Ja Hoofdlijnen over beleid bescherming en ontwikkeling beschreven in hoofdstuk over ambities
	Gemeente Alblasserdam	Ja Hoofdlijnen bescherming, beheer en ontwikkeling staat verspreid in verschillende hoofdstukken toegelicht
	gemeente Diemen	Ja Wordt beschreven in hoofdstuk over toekomstbestendige leefomgeving
	gemeente West Maas en Waal	Ja Hoofdlijnen wordt toegelicht in hoofdstuk over kernkwaliteiten
	gemeente Heerde	Ja
		Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden in verschillende hoofdstukken toegelicht, met een apart hoofdstuk voor ontwikkeling.
	gemeente Weert	Ja
		Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden in verschillende hoofdstukken toegelicht.
	gemeente Loon op Zand	Ja
		Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden per vijf hoofdgebiedstype toegelicht.
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Ja
		Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden in verschillende hoofdstukken toegelicht.
	gemeente Middelburg	Ja Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden toegelicht.
	gemeente Berkelland	Ja
	Gemeente Maashorst	Ja Ontwikkeling, het gebruik, de bescherming en het behoud wordt toegelicht adv ambities
		Enkel benoemd in hoofdstuk milieukwaliteiten wat het uitgangspunt van beheer en ontwikkeling is.
	Gemeente Pekela	Ja
		In een hoofdstuk toegelicht wat de doelen zijn adv principes en de aanpak daarvan
	Gemeente Vlieland	Ja
		Ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden benoemd, niet verder toegelicht.
	Gemeente Purmerend	Ja Ontwikkeling, bescherming en beheer wordt uitgebreid toegelicht in Ovi
	Drenthe	Ja Bescherming en ontwikkeling worden beiden toegelicht
	Flevoland	Ja
		Hoofdlijnen voor bescherming, beheer en ontwikkeling wordt beschreven in hoofdstuk
	Friesland (officieel: Fryslân)	Ja
		Hoofdlijnen voor bescherming, beheer en ontwikkeling wordt beschreven in ambities
	Gelderland	Ja Hoofdlijnen voor bescherming, beheer en ontwikkeling wordt beschreven in verschillende hoofdstukken
	Groningen	Ja
		Aan de hand van thematische en gebiedsgerichte visies wordt richting gegeven aan de ontwikkeling, bescherming en gebruik. Beheer en behoud worden in verschillende hoofdstukken benoemd
	Limburg	Ja Aan de hand van vier hoofdogaven wordt richting gegeven aan de ontwikkeling, bescherming en gebruik. Beheer en behoud worden in verschillende hoofdstukken benoemd
	Noord-Brabant	Ja
		Aan de hand van verschillende thema's wordt de aanpak voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud toegelicht
	Noord-Holland	Ja
		Aan de hand van verschillende thema's wordt de aanpak voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud toegelicht
	Overijssel	Ja

		Aan de hand van zeven beleidsthema's wordt richting gegeven aan de ontwikkeling en bescherming. Beheer, behoud en gebruik worden in verschillende hoofdstukken benoemd
Utrecht	Ja	
		Aanpak voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden per deelgebied toegelicht.
Zeeland	Ja	
		Aanpak voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud worden toegelicht.
Zuid-Holland	Ja	

Indicatornummer	Indicator	
7	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten	
Omgevingsvisie	Bevoegd gezag	Benoemd Toelichting
	gemeente Culemborg	Ja Ja, huidige beleid wordt gekoppeld aan omgevingswet en hoe dit beleid wordt ingezet irt de omgevingsvisie
	gemeente Harderwijk	Ja Hoofdzaken van beleid worden benoemd voor alle onderdelen van omgevingsvisie
	gemeente Eindhoven	Ja Beleid op verschillende thema's wordt toegelicht
	gemeente Beuningen	Ja Beleid wordt in zelfde hoofdstuk omschreven als beheer en bescherming grondgebied
	gemeente De Bilt	Ja Beleid komt terug in gehele document
	gemeente Sint-Michielsgestel	Ja Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
	gemeente Rijssen-Holten	Nee Bij enkele thema's benoemd in welk beleid het wordt verwerkt.
	gemeente Someren	Nee Enkel benoemd per onderwerp dat het onderdeel uitmaakt van het beleid.
	gemeente Dijk en Waard	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet
	gemeente Zandvoort	Ja Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
	Gemeente Haarlemmermeer	Ja Hooflijnen voor beleid wordt benoemd, beleid moet later verder uitgewerkt worden.
	Gemeente Vlissingen	Ja Hoofddlijnen beleid leefomgeving wordt beschreven in ambities
	Gemeente Haarlem	Ja Hoofddlijnen beleid komen terug in strategische uitvoeringsrichtingen
	Gemeente Hilversum	Ja Beleid toegelicht in hoofdkeuzes
	Gemeente Venlo	Ja Hoofddlijnen beleid wordt benoemd in ambities
	gemeente Arnhem	Ja Hoofdstuk geweid aan thematische beleidsuitwerkingen
	gemeente Amersfoort	Ja Beleid beschreven in toelichting op doelen
	Gemeente Alblasserdam	Ja Hoofdzaken beleid toegelicht in H2, uitgangspositie, komt in hele hoofdstuk terug
	gemeente Diemen	Ja Hoofddlijnen beleid staat beschreven in ambities
	gemeente West Maas en Waal	Ja beleid voor fysieke leefomgeving wordt beschreven
	gemeente Heerde	Ja Hoofddlijnen beleid benoemd in hoofdstuk over 'keuzes voor onze gebieden'
	gemeente Weert	Ja Benoemd welk toekomstig grondbeleid wordt ontwikkeld
	gemeente Loon op Zand	Ja Benoemd wat het huidige beleid inhoudt en vanuit welk uitgangspunt toekomstig (thematisch) beleid wordt ontwikkeld.
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet
	gemeente Middelburg	Nee Enkel de uitgangspunten van toekomstig beleid per thema benoemd
	gemeente Berkelland	Ja Benoemd dat het huidige beleid de basis vormt en toekomstig (thematisch) beleid wordt ontwikkeld.
	Gemeente Maashorst	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet
	Gemeente Pekela	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet
	Gemeente Vlieland	Ja Benoemd dat het huidige beleid de basis vormt en toekomstig (thematisch) beleid wordt ontwikkeld.
	Gemeente Purmerend	Nee Enkel benoemd dat het wordt vastgesteld in beleidsdocumenten/omgevingsvisie 2.0
	Drenthe	Ja Hoofdstuk waarin beleid voor kernkwaliteiten wordt beschreven
	Flevoland	Ja Toegelicht in hoofdstuk over koers
	Friesland (officieel: Fryslân)	Ja Beleid komt in gehele document terug
	Gelderland	Ja Hoofddlijnen beleid toegelicht in ambities
	Groningen	Ja Hoofddlijnen beleid wordt beschreven in gehele document
	Limburg	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in een beleidscyclus
	Noord-Brabant	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht adv verschillende instrumenten
	Noord-Holland	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in een beleidscyclus
	Overijssel	Ja Aan de hand van verschillende beleidsthema's is toegelicht hoe het beleid wordt uitgewerkt
	Utrecht	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet
	Zeeland	Ja De verschillende fases van de beleidscyclus zijn in meerdere hoofdstukken toegelicht
	Zuid-Holland	Ja Doorwerking van de omgevingsvisie is uiteengezet en toegelicht in de beleidscyclus van de Omgevingswet

Indicator Indicator

8 Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag

Omgeving: Bevoegd gezag

Benoemd j Toelichting

gemeente Culemborg	Ja	Samenwerking met anderen om sturingsfilosofie uit te voeren wordt uitgebreid toegelicht, en eigen rol hierin wordt ook beschreven in een passage.
gemeente Harderwijk	Ja	Gemeente heeft samenwerkingsprincipes opgesteld voor uitvoering van ontwikkelingen die voortkomen uit de omgevingsvisie
gemeente Eindhoven	Ja	Apart hoofdstuk gewijdt aan rol gemeente bij uitvoering
gemeente Beuningen	Nee	Er wordt wel opgeroepen tot betrokkenheid en visie inwoners, er wordt niet ingegaan op rol van gemeente in sturingsfilosofie
gemeente De Bilt	Ja	Paragraaf gewijd aan sturingsfilosofie In een hoofdstuk worden de vier sturingsvormen van de gemeente beschreven.
gemeente Sint-Michielsgestel	Ja	Aan de hand van vier perspectieven aangegeven welke rol de gemeente zal innemen.
gemeente Rijssen-Holten	Ja	Niet benoemd vanuit welke rol de gemeente zal opereren.
gemeente Someren	Nee	Benoemd vanuit welke rollen de gemeente kan opereren. Geen verdere toelichting gegeven.
gemeente Dijk en Waard	Ja	Beschreven vanuit welke vier basisrollen de gemeente kan opereren voor de uitvoering van de omgevingsvisie, volgens het sturingsmodel van de NSOB.
gemeente Zandvoort	Ja	Er wordt niet ingegaan op de eigen rol van de gemeente
Gemeente Haarlemmermeer	Nee	Benoemd vanuit welke rollen de gemeente kan opereren. Geen verdere toelichting gegeven.
Gemeente Vlissingen	Ja	Verschillende mogelijke rollen gemeente toegelicht
Gemeente Haarlem	Ja	rol gemeente wordt niet verder toegelicht in Ovi
Gemeente Hilversum	Nee	
Gemeente Venlo	Ja	Rol van gemeente en samenwerking andere partijen toegelicht in apart hoofdstuk
gemeente Arnhem	Ja	Rol wordt toegelicht in hoofdstuk over uitwerking omgevingsvisie
gemeente Amersfoort	Ja	Rol gemeente toegelicht in hoofdstuk over hoofdlijnen uitvoering
Gemeente Alblasserdam	Ja	Hoofdstuk gewijdt aan verschillende rollen gemeente (ook aan rol gemeente bij gebiedsontwikkeling)
gemeente Diemen	Nee	Eigen rol wordt niet toegelicht in Ovi
gemeente West Maas en Waal	Nee	Hoofdstuk gewijdt aan 'rollen van onze gemeente'
gemeente Heerde	Nee	Rolverdeling en sturingsprincipe zijn toegelicht
gemeente Weert	Ja	Er wordt niet ingegaan op de eigen rol van de gemeente. Enkel benoemd dat de gemeente een rol inneemt.
gemeente Loon op Zand	Nee	Er wordt niet ingegaan op de eigen rol van de gemeente
Gemeente Noardeast-Fryslân	Nee	Er wordt niet ingegaan op de eigen rol van de gemeente. Enkel benoemd dat de gemeente een rol inneemt.
gemeente Middelburg	Nee	
gemeente Berkelland	Ja	Aan de hand van verschillende opgaven uitgangspunt van de gemeente benoemd, niet verder toegelicht
Gemeente Maashorst	Ja	Rolverdeling en sturingsprincipe zijn toegelicht
Gemeente Pekela	Nee	Er wordt niet ingegaan op de eigen rol van de gemeente.
Gemeente Vlieland	Ja	Benoemd en toegelicht vanuit welke rollen de gemeente kan opereren.
Gemeente Purmerend	Nee	Enkel benoemd dat het in de omgevingsvisie 2.0 wordt toegelicht.
Drenthe	Ja	Sturingsprincipes toegelicht in bulletpoints
Flevoland	Nee	Eigen rol wordt niet toegelicht in Ovi
Friesland (officieel: Fryslân)	Ja	Rol wordt toegelicht in samenwerkingsprincipes
Gelderland	Ja	Rol/sturingsfilosofie wordt kort toegelicht in 'onze aanpak'
Groningen	Ja	In bijlage 9 per opgave en provinciaal belang rol van provincie toegelicht
Limburg	Ja	Voor verschillende thematische en gebiedsgerichte visies is beschreven welke rol de provincie inneemt
Noord-Brabant	Ja	In een hoofdstuk beschreven vanuit welke drie rollen de provincie kan opereren
Noord-Holland	Ja	In hoofdstuk sturingsfilosofie benoemd en toegelicht vanuit welke rollen de provincie kan opereren.
Overijssel	Ja	Voor verschillende ambities is beschreven welke rol de provincie inneemt
Utrecht	Ja	Beschreven vanuit welke vier basisrollen de gemeente kan opereren voor de uitvoering van de omgevingsvisie
Zeeland	Ja	Rolverdeling en sturingsprincipe zijn toegelicht
Zuid-Holland	Ja	In hoofdstuk sturingsfilosofie benoemd en toegelicht vanuit welke rollen de provincie kan opereren.

Indicatornummer Indicator
Aantal (%) programma's waarin in de toelichting bij het vaststellingsbesluit wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden

12

Programma	Bevoegd gezag	Datum	Benoemd in vaststellingsbesluit ja/nee	Benoemd in programma	Orderwerp	Type programma	Toelichting
Overstree	Bevoegd gezag						
Friesland	Ja	12/10/2024	Nee	Nee	Actieplan gebied 2024-2029	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Friesland (officiële Friesland)	Ja	12/12/2024	Nee	Ja	Omgevingsprogramma Erfgoed	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. De participatie methode is wel toegelicht in het actieplan.
Gedelfand	Ja	7/10/2025	Nee	Ja	Gedelfand actieplan gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit enkel participatie proceduren beknopt toegelicht in programma zelf.
Groningen	Ja	3/06/2025	Nee	Ja	Programma gebiedsbeleid 2025	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit enkel benoemd participatie met andere provincies in programma zelf.
Limburg	Ja	12/10/2024	Nee	Ja	Limburg actieplan gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. Enkel benoemd wat voor participatie heeft plaatsgevonden.
Noord-Brabant	Ja	4/1/2025	Nee	Ja	Regionaal Water en Bodem Programma	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. Enkel benoemd wat voor participatie heeft plaatsgevonden.
Noord-Holland	Ja	1/1/2024	Nee	Nee	Programma Energiestrategie 2024	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Overijssel	Ja	3/2/2025	Nee	Ja	Actieplan gebied 2024-2029	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. Niet benoemd wat voor participatie heeft plaatsgevonden voor het programma.
Utrecht	Ja	10/10/2025	Nee	Ja	Zeeuw Actieplan Gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. Enkel benoemd dat er participatie heeft plaatsgevonden
Zeeuws-Vlaanderen	Ja	2/10/2025	Nee	Nee	Omgevingsprogramma Zuid-Holland	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting op participatie in programma zelf
Zuid-Holland	Ja	2/10/2025	Nee	Ja	Omgevingsprogramma Zuid-Holland	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit wel per bekenddoel toelichting op participatie in programma zelf
gemeente Gouda	Ja	12/12/2024	Nee	Ja	Programma Bodembeleid	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting participatie in programma zelf
gemeente Krimpenerwaard	Ja	12/12/2024	Ja	Ja	Programma Zon op Veld	Overzicht programma	Participatie uitgebreid omschreven in vaststellingsbesluit
gemeente Gouda	Ja	12/12/2024	Ja	Ja	Programma Bomen	Overzicht programma	Participatie toegelicht in paragraaf
gemeente Waddinxveen	Ja	12/12/2024	Ja	Ja	Programma Zon op Veld	Overzicht programma	Participatie toegelicht in verschillende onderdelen vaststellingsbesluit
gemeente Gouda	Ja	12/12/2024	Nee	Nee	Programma Geen	Overzicht programma	Participatie wordt niet benoemd in toelichting vaststellingsbesluit of programma zelf
gemeente Zaanstad	Ja	12/12/2024	Nee	Nee	Programma actieplan gebied 2024-2028	Vereiste programma	Participatie wordt niet benoemd in toelichting vaststellingsbesluit of programma zelf
gemeente Zuidplaspolder	Ja	12/12/2024	Ja	Ja	Programma Zon op Veld	Overzicht programma	Participatie beschreven in toelichting onder vaststellingsbesluit
gemeente Tubbergen	Ja	12/12/2024	Nee	Nee	Water en Rodevingsprogramma	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting op participatie in programma zelf
gemeente Overland	Ja	12/12/2024	Nee	Nee	Water en Rodevingsprogramma	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting op participatie in programma zelf
gemeente Beek	Ja	12/12/2024	Nee	Ja	Actieplan Gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit, wel toelichting op participatie in programma zelf
gemeente Westland	Ja	12/12/2024	Nee	Nee	Actieplan Gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting op participatie in programma zelf
gemeente Neder-Betuwe	Ja	12/12/2024	Nee	Ja	Programma Economie	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. De participatie is toegelicht in het programma zelf
gemeente Heteren	Ja	12/12/2024	Nee	Ja	Actieplan Gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. De participatie methode en de uitkomsten daarvan zijn toegelicht in het programma zelf
gemeente Noordplaspolder Friesland	Ja	11/10/2024	Nee	Ja	Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. Het participatieproces en de uitkomsten daarvan zijn daagsgewijze toegelicht in het programma zelf
gemeente Ennoven	Ja	11/10/2024	Nee	Ja	Actieplan gebied 2024-2029	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. De (toekomstige) participatie methode is wel toegelicht.
gemeente Bakkell	Ja	11/10/2024	Nee	Nee	Programma Huiswielke Vaststelling gebied	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting participatie in programma zelf
gemeente Hengelo	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Programma gemeente Hengelo, EMS-locatie	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. Het participatieproces en de uitkomsten daarvan zijn daagsgewijze toegelicht in het programma zelf
gemeente Rijkswater	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Programma Gebied en Lucht 2025 - 2029	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit. De participatie methode en de uitkomsten daarvan zijn toegelicht in het programma zelf
gemeente Gemeente Bakkell	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Omgevingsprogramma Wereldwonderwielke	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. De participatie is toegelicht in het programma zelf
gemeente Dronen	Ja	10/10/2024	Nee	Nee	Actieplan gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting participatie in actieplan zelf
gemeente Lelidendam-Voorburg	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Programma actieplan gebied	Vereiste programma	Niet een vaststellingsbesluit, participatie niet benoemd. Het participatieproces en de uitkomsten daarvan zijn daagsgewijze toegelicht in het programma zelf
gemeente Bakkell	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Programma Water & Rodevings	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. Enkel benoemd dat er participatie heeft plaatsgevonden
gemeente Nijmegen	Ja	10/10/2024	Nee	Nee	Bekendmaking actiesplan gebied	Vereiste programma	Geen vaststellingsbesluit en geen toelichting participatie in programma
gemeente Alkmaar	Ja	10/10/2024	Nee	Ja	Programma Poort aan de Noord	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. Enkel benoemd wat voor participatie heeft plaatsgevonden.
gemeente Overstree	Ja	9/10/2024	Nee	Ja	Programma Poldergrypen	Overzicht programma	Geen vaststellingsbesluit. Het participatieproces en de uitkomsten daarvan zijn daagsgewijze toegelicht in het programma zelf
Waterschap Zuidplaspolder	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap De Dommel	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Hunze en Aa's	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Fryslân	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Drenthe Overijsselse Delta	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Rijn en IJssel	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Aa en Maas	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Hoogheemraadschap van Rijnland	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Vechtstroom	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Hollandsche Delta	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Roerendaal	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Hoogheemraadschap van Noordplaspolder	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Vrijland en Voluwe	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Limburg	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Brabantse Delta	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Waterschap Scheldtemond	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Hoogheemraadschap Hollandsche Noordplaspolder	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijndam	niet			niet			Geen vaststellingsbesluit en geen definitief programma volgens de Omgevingswet gevonden op officiële bekendmakingen.

Indicatornummer Indicator
Aantal (N) wijzigingsbesluiten voor decentrale regeling die waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zij betrokken

Decentrale regio's	Datum	Benoemd	Toelichting
Bevoegd gezag gemeente Culemborg gemeente Harderwijk	8/14/2024	Nee	Technisch in beheer
	11/11/2024	Nee	Buudschat minimum, maar niks over betrokkenheid.
	3/20/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente Eindhoven	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	1/2/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente Beuningen	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	3/20/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente De Bilt	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	1/1/2025	Nee	Forensische zorg wijziging, maar niks over betrokkenheid.
gemeente Sint Michielsgestel	1/2/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente Rijen-Hellen	6/22/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	1/12/2024	Nee	Verwerken van versnedsel
gemeente Someren	4/25/2024	Nee	Technisch in beheer
	3/20/2024	Nee	In beheer name gebruikschat
gemeente Dijk en Waard	1/1/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente Zandvoort	1/2/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025	Nee	Verluming vergunningsvrije bouwomgiffheden op en bij woningen.
	3/26/2024	Nee	Technisch in beheer
Gemeente Vissingen	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	2/22/2024	Nee	Technisch in beheer
Gemeente Kaarlen	1/2/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
Gemeente Hilvortum	5/13/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2025	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
Gemeente Venlo	4/11/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/11/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente Arnhem	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	8/12/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente Amersfoort	10/14/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
Gemeente Albusardum	8/1/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente Orlaan	1/1/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente West Maas en Waal	4/4/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente Herde	4/19/2024	Nee	Technisch in beheer
	4/19/2024	Nee	Technisch in beheer
gemeente Weert	4/25/2024	Nee	Technisch in beheer
	10/12/2024	Nee	Technische aanpak
gemeente Loon op Zand	3/26/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
Gemeente Noordwest Fryslân	1/2/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
gemeente Middelburg	5/29/2024	Nee	Technisch in beheer
	1/3/2025	Nee	Technisch in beheer
gemeente Breda	1/1/2024	Nee	Meerdere wijzigingen maar zien op Omgevingswet.
	7/29/2024	Nee	Technisch in beheer
Gemeente Maashorst	8/7/2024	Nee	Technisch in beheer
	5/24/2024	Nee	Technisch in beheer
Gemeente Peila	2/20/2025	Nee	Verordening
	10/20/2024	Nee	Verordening
Gemeente Vlieland	2/15/2024	Nee	Verordening
	1/17/2024	Nee	Verordening
Gemeente Tumenend	1/2/2024	Nee	Verordening
	1/1/2025	Nee	Verordening
Bevoegd gezag - provincies	1/1/2025	Nee	Herziening
	1/1/2025	Nee	Rectificatie
Drenthe	10/9/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Friesland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Friesland (officieel - Fryslân)	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Gelderland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Groningen	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Limburg	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Noord-Brabant	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Noord-Holland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Overijssel	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Utrecht	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Zeeland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Zuid-Holland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Bevoegd gezag - waterschappen	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Noorderzijlvest	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Fryslân	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Hunze en Aa's	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Drents Overijsselse Delta	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Vechtstroom	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Vallei en Veluwe	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Rijn en IJssel	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Hoogheemraadschap van Rijnland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Rijn en IJssel	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Hoogheemraadschap van Delfland	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Scheldestroom	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Brabantse Delta	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap De Dommel	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Aa en Maas	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie
Waterschap Limburg	10/2/2024	Nee	Rectificatie
	10/2/2024	Nee	Rectificatie

Waterschap Zuiderzeeland

25/07/2024	Nee	Wijziging werkingsschiedten Spierkerbeek	
		Wijziging werkingsschiedten Papenbeekse	
10/7/2024	Nee	Broeklossing	
14/06/2024	Nee	Administratieve correctie	
N.v.t.	N.v.t.		N.v.t.

[illegible]

Indicatornummer	Indicator
17	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.

Maatwerkregel	Bevoegd gezag	Datum	Gericht aan	Aantal keer	Onderwerp	Aantal afwijkende artikelen per onderwerp
	Drenthe	2/19/2025	Niet vermeldt		3 Houtopstanden	Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is
	Flevoland	1/1/2025	grondgebruikers		1 Flora-fauna Vrijstelling meldplicht vellen	Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is
	Friesland (officieel: Fryslân)	10/9/2024	beheerders Niet vermeldt Uitvoerder bodemonderzoek Niet vermeldt Niet vermeldt		1 houtopstanden 1 Herbeplanting 1 Bodemonderzoek 1 Bescherming van vogels 3 Houtopstanden	Nee, aanvullend Nee, aanvullend Nee, aanvullend Ja, afwijkend Ja, in 2 van de 3 maatwerkregels wordt gesteld dat deze afwijkend is
	Gelderland	11/22/2024	Niet vermeldt		13 Kabels en leidingen 3 Plaatsen gedenktekens Tijdelijke verkeersmaatregelen en 4 omleidingsborden	Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is
	Groningen	11/23/2024		nvt		
	Limburg			nvt		
	Noord-Brabant			nvt		
	Noord-Holland		Gedeputeerde Staten		1 Jacht op wildsoorten	Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is
	Overijssel		Gedeputeerde Staten		1 Jacht op wildsoorten	Niet genoemd of maatwerkregel afwijkend is
	Utrecht		Gedeputeerde Staten		1 Jachtseizoen	Ja, afwijkend
	Zeeland			nvt		
	Zuid-Holland			nvt		
	gemeente Culemborg	8/14/2024		nvt		
	gemeente Harderwijk	11/11/2024		nvt		
	gemeente Eindhoven	1/2/2024		nvt		
	gemeente Beuningen	3/25/2024		nvt		
	gemeente De Bilt	1/1/2025		nvt		
	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024		nvt		
	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024		nvt		
	gemeente Someren	4/25/2024		nvt		
	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024		nvt		
	gemeente Zandvoort	1/22/2024		nvt		
	Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025		nvt		
	Gemeente Vliссingen	1/2/2024		nvt		
	Gemeente Haarlem	1/22/2024		nvt		
	Gemeente Hilversum	5/13/2024		nvt		
	Gemeente Venlo	4/11/2024		nvt		
	gemeente Arnhem	1/31/2024		nvt		
	gemeente Amersfoort	8/21/2024		nvt		
	Gemeente Alblasserdam	10/14/2024		nvt		
	gemeente Diemen	8/1/2024		nvt		
	gemeente West Maas en Waal	1/1/2024		nvt		
	gemeente Heerde	4/4/2024		nvt		
	gemeente Weert	4/19/2024		nvt		
	gemeente Loon op Zand	4/25/2024		nvt		
	Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024		nvt		
	gemeente Middelburg	1/2/2024		nvt		
	gemeente Berckelland	5/29/2024		nvt		
	Gemeente Maashorst	3/3/2025		nvt		
	Gemeente Pekela	7/29/2024		nvt		
	Gemeente Vlieland	8/7/2024		nvt		
	Gemeente Purmerend	5/24/2024		nvt		
	Waterschap Zuiderzeeland	11/6/2023		nvt		
	waterschap De Dommel	11/30/2023		nvt		
	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	4/15/2024		nvt		
	Waterschap Hunze en Aa's	7/18/2024		nvt		
	Wetterskip Fryslân	9/5/2024		nvt		
	Waterschap Drents Overijsselse Delta	9/16/2024		nvt		
	Waterschap Rijn en IJssel	9/16/2024		nvt		
	Waterschap Aa en Maas	10/21/2024		nvt		
	Hoogheemraadschap van Rijnland	10/27/2024		nvt		
	Waterschap Vechtstromen	10/31/2024		nvt		
	Waterschap Hollandse Delta	11/11/2024		nvt		
	Waterschap Rivierenland	11/20/2024		nvt		
	Hoogheemraadschap van Delfland	11/28/2024		nvt		
	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	11/29/2024		nvt		
	Waterschap Noorderzijlvest	12/2/2024		nvt		
	Waterschap Vallei en Veluwe	12/16/2024		nvt		
	Waterschap Limburg	12/18/2024		nvt		
	Waterschap Brabantse Delta	12/23/2024		nvt		
	Waterschap Scheldestromen	12/16/2024		nvt		
	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	12/18/2024		nvt		
	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	12/20/2024		nvt		

Indicatornummer	Indicator
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt

Instructieregel	Bevoegd gezag	Datum	Gericht aan	Onderwerp	Aantal artikelen	
provincie Limburg	provincie Limburg	1/12/2023	Gemeente	Infrastructuur	2	
			Gemeente	Watersysteem	1	
			Gemeente	Geluid	1	
			Gemeente	Landschappen	1	
			Gemeente	Natuurgebieden	2	
			Gemeente	Landbouw	6	
			Gemeente	Wonen, werken, recreëren	10	
			Gemeente	Energie	3	
			Gemeente	Overige onderwerpen	1	
			Bevoegd gezag omgevingsvergunning	Activiteiten op gesloten stortplaatsen	1	
			Bevoegd gezag omgevingsvergunning	Stiltegebieden	2	
			Waterschappen	Grondwaterbeschermingsgebieden	2	
			Gemeente	Grondwaterkwaliteit:	9	
			Gemeente	Bescherming landschap	2	
			Gedeputeerde Staten	Luchtvaart	1	
provincie Flevoland	provincie Flevoland	19-12-2024	Gedeputeerde Staten, Waterschappen	Watersysteem	16	
			Initiatiefnemers: gemeente	Duurzame energie	17	
			Gemeenteraad, gedeputeerde Staten	Natuurnetwerk Nederland	2	
			Gemeente	Natuurbescherming	1	
			Gemeente	Gettehouderijen	1	
			Gemeente	Schaliegas	1	
			Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten	Kwaliteit vergunningverlening, toezicht, handhaving	3	
			Waterschappen	Watersysteem	Nvt	
			Waterschappen, gedeputeerde staten, gemeente	Ondergrond en bodem	8	
			Gemeente	Bereikbaarheid en mobiliteit	9	
			Gemeente	Energie	6	
			Gemeente	Natuur	8	
			Gemeente	Cultuurstorie en landschap	7	
			Gemeente	Landbouw	7	
			provincie Overijssel	provincie Overijssel	23-10-2024	Gemeente
Gemeente	Omgevingsplannen	1				
Gemeente	Agrarisch	1				
Gemeente	Landschap en natuur	2				
Gemeente	Grondwaterbeschermingsgebieden	16				
Gemeente	Watergebedesvereningen	3				
Gemeente	Mobiliteit	5				
Gemeente	Energie en afval	18				
Waterschappen	Waterbeheer	10				
19-2-2025	Gemeenteraad	Provinciale monumenten				7
21-11-2024	Gemeente	Omgevingsplan algemeen				3
Gemeente	Natuur	26				
Gemeente	Landschap	12				
Gemeente	Erfgoed	8				
Gemeente	Milieu	4				
Gemeente	Provinciale wegen	1				
provincie Drenthe	provincie Drenthe	19-2-2025	Gemeente	Ruimtelijke inrichting, ontwikkeling van gebieden en regionale samenwerking	23	
			Waterschap	Taken en bevoegdheden waterschap	17	
			Gedeputeerde staten	Taken en bevoegdheden gedeputeerde staten	4	
			Gedeputeerde staten, college van B&W	Monitoring en verslaglegging omgevingswaarden	3	
			Gemeente	Omgevingswaarden	2	
			Gemeente	Omgevingskwaliteit	3	
			Gemeente	Versiedelingsk v/h buitengebied	13	
			Gemeente	Wonen, werken, recreëren	31	
			Gemeente	Landschap	34	
			Gemeente	Natuur	12	
			Gemeente	Infrastructuur	11	
			Gemeente	Energie	15	
			Gemeente	Waterkingszone	7	
			Gemeente	Activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden	1	
			Gemeente	Omgevingsveiligheid	3	
provincie Gelderland	provincie Gelderland	21-11-2024	Waterschappen	Bevoegdheden	6	
			Waterschappen	Taken	7	
			Waterschappen	Landelijk grondwaterregister	2	
			Gemeente	Bedrijven	9	
			Gemeente	Wonen	11	
			Gemeente	Energie	2	
			Gemeente	Recreatie en activiteiten op stranden	9	
			Gemeente	Agrarisch	9	
			Gemeente	Waterkeringen	5	
			Gemeente	Landschap en erfgoed	2	
			Gemeente	Provinciale infrastructuur	8	
			Waterschappen	Waterbeheerprogramma	7	
			Gedeputeerde Staten	Stiltegebieden	1	
			Gedeputeerde Staten	Grondwaterbeschermingsgebieden	1	
			Gedeputeerde Staten	Projectbesluit	1	
provincie Noord-Holland	provincie Noord-Holland	24-12-2024	Gedeputeerde Staten	Regionale woonfora	4	
			Gedeputeerde Staten	Fauna-beheerplan	6	
			Gemeente	Waterbeheerprogramma	1	
			Gedeputeerde Staten	Fauna-beheer	6	
			Gedeputeerde Staten	Algemeen	2	
			Gemeente	Stedelijke functies	8	
			Gemeente	Detailhandel	3	
			Gemeente	Verblijfsrecreatie	2	
			Gemeente	Logiesactiviteiten op bedrijventerreinen	1	
			Gemeente	Industrieterrainen va provinciaal belang	6	
			Gemeente	Wonen binnen de L1B 5 zone Schiphol	1	
			Gemeente	Duurzame energie en energie-infrastructuur	7	
			Gemeente	Land- en tuinbouw	9	
			Gemeente, gedeputeerde staten	Bescherming landelijk gebied	5	
			Gemeente	Bijzonder provinciaal landschap	3	
provincie Zeeland	provincie Zeeland	23-12-2024	Gemeente	Erfgoederen van uitzonderlijke universele w.	2	
			Gemeente	Stadsomgeving	2	
			Gemeente	Stiltegebieden	1	
			Gemeente	Ruimtelijke inpassing in landelijk gebied	2	
			Gemeente	Cultureel erfgoed	2	
			Gemeente	Klimaatadaptatie	1	
			Gemeente	Provinciale wegen	1	
			Gemeente	Regionale luchthavens	4	
			Gemeente	Regionale waterkeringen	3	
			Waterschappen	Waterbeheer	7	
			Waterschappen	Waterkwaliteit	1	
			Gedeputeerde Staten	Bebording stiltegebieden	1	
			Drinkwaterbedrijf	Bebording grondwaterbeschermingsgebiede	1	
			Waterschappen	Beheer van watersystemen	5	
			Vaarwegbeheerder	Vaarwegbeheer	1	
provincie Fryslân	provincie Zuid-Holland	31-12-2024	Gemeente, waterschap	Wegbeheer door gemeente of waterschap	1	
			Gemeente	Waterbeheerprogramma	4	
			Gemeente	Algemeen	2	
			Gemeente	Externe veiligheid	7	
			Gemeente	Waterkeringen	2	
			Gemeente	Grondwaterkwaliteit	2	
			Gemeente	Lib-5 contour Schiphol	4	
			Gemeente	Ruimtelijke kwaliteit	17	
			Gemeente	Stedelijke ontwikkelingen	13	
			Gemeente	Wonen	3	
			Gemeente	Detailhandel	2	
			Gemeente	Kantoren	2	
			Gemeente	Bedrijven	5	
			Gemeente	Gastwoningbouwgebied	2	
			Gemeente	Boom- en siertreegebied	2	
provincie Fryslân	provincie Zuid-Holland	31-12-2024	Gemeente	Bollenteeltgebied	2	
			Gemeente	Agrarisch	1	
			Gemeente	Natuurnetwerk Nederland	4	
			Gemeente	Werelderfgoed	8	
			Gemeente	Archeologie	2	
			Gemeente	Traditionele windmolens	2	
			Gemeente	Landgoederen en kastelen	2	
			Gemeente	Energie	3	
			Gemeente	Provinciale vaarwegen	1	
			Gemeente	Rerealiteovertant	2	
			Gemeente	Hoofdelnetwerk en lange afstands wandel	2	
			Gemeente	Beschermingszones: drinkwatervoorziening	2	
			Gemeente	Ontheffing en afwijken	5	
			Waterschappen	Waterkeringen	1	
			Waterschappen	Grondwaterkwaliteit	3	
Waterschappen	Wateronttrekkingsactiviteit	2				
Het Rijk	Het Rijk	Bevoegd gezag omgevingsvergunning, gedeputeerde	Omgevingsvergunning	14		
			Gedeputeerde Staten	Projectbesluiten	4	
			Gemeente	Evenwichtige toedeling van functies aan loz	3	
			Gemeente	Waarborgen veiligheid	38	
			Gemeente	Waterbelangen	14	
			Gemeente	Beschermen van de gezondheid en van het r	185	
			Gemeente	Uitoefening van taken voor de fysieke leefor	5	
			Waterschappen	Lozingen	1	
			Provincie	Evenwichtige toedeling van functies aan loz	1	
			Provincie	Beschermen waterbelangen	2	
			Provincie	Behoud werelderfgoed en cultureel erfgoed	2	
			Provincie	Natuurbescherming	5	
			Provincie	Uitoefening van taken voor de fysieke leefor	6	
			Provincie	Provinciale beoordelingsregels voor een mili	1	
			Gedeputeerde Staten, Waterschappen	Projectbesluit	1	
Gedeputeerde Staten, Waterschappen	Werelderfgoed en erfgoed	1				
Gedeputeerde Staten, Waterschappen	Natuurnetwerk Nederland	1				
Gemeente	Geluid windturbines en windparken	1				

Indicatornummer	Indicator
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft

Instructie	Bevoegd gezag	Datum	Gericht aan	Onderwerp	Opmerkingen
	provincie Limburg	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Flevoland		4/2/2025	Gemeente	Behoud test- en 1
	provincie Noord-Brabant	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Zuid-Holland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Zeeland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Noord-Holland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Utrecht	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Fryslân	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Overijssel	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Drenthe	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Gelderland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Groningen	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Flevoland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Zeeland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Noord-Holland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Fryslân	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	provincie Zuid-Holland	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels
	Het Rijk	nvt		nvt	Geen instructies te vinden, alleen instructieregels

Indicatornummer	Indicator
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan

Wijziging omgevingsplan	Bevoegd gezag	Toegepast ja nee	Datum	Onderwerp
	gemeente Culemborg	Nee	8/14/2024	
	gemeente Harderwijk	Nee	11/11/2024	
	gemeente Eindhoven	Nee	1/2/2024	
	gemeente Beuningen	Nee	3/25/2024	
	gemeente De Bilt	Nee	1/1/2025	
	gemeente Sint-Michielsgestel	Nee	1/1/2024	
	gemeente Rijssen-Holten	Nee	6/22/2024	
	gemeente Someren	Nee	4/25/2024	
	gemeente Dijk en Waard	Nee	3/20/2024	
	gemeente Zandvoort	Nee	1/22/2024	
	Gemeente Haarlemmermeer	Nee	1/9/2025	
	Gemeente Vliissingen	Nee	1/2/2024	
	Gemeente Haarlem	Nee	1/22/2024	
	Gemeente Hilversum	Nee	5/13/2024	
	Gemeente Venlo	Nee	4/11/2024	
	gemeente Arnhem	Nee	1/31/2024	
	gemeente Amersfoort	Nee	8/21/2024	
	Gemeente Alblasterdam	Nee	10/14/2024	
	gemeente Diemen	Nee	8/1/2024	
	gemeente West Maas en Waal	Nee	1/1/2024	
	gemeente Heerde	Nee	4/4/2024	
	gemeente Weert	Nee	4/19/2024	
	gemeente Loon op Zand	Nee	4/25/2024	
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nee	10/21/2024	
	gemeente Middelburg	Nee	1/2/2024	
	gemeente Berkelland	Nee	5/29/2024	
	Gemeente Maashorst	Nee	3/3/2025	
	Gemeente Pekela	Nee	7/29/2024	
	Gemeente Vlieland	Nee	8/7/2024	
	Gemeente Purmerend	Nee	5/24/2024	

Indicatornummer	Indicator
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving

Meldingsplicht	Bevoegd gezag	Datum	Van toepassing	Aantal keer	Onderwerp
	gemeente Culemborg	8/14/2024	Nee		
	gemeente Harderwijk	11/11/2024	Nee		
	gemeente Eindhoven	1/2/2024	Nee		
	gemeente Beuningen	3/25/2024	Nee		
	gemeente De Bilt	1/1/2025	Nee		
	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024	Nee		
	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024	Nee		
	gemeente Someren	4/25/2024	Nee		
	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024	Nee		
	gemeente Zandvoort	1/22/2024	Nee		
	Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025	Nee		
	Gemeente Vliissingen	1/2/2024	Nee		
	Gemeente Haarlem	1/22/2024	Nee		
	Gemeente Hilversum	5/13/2024	Nee		
	Gemeente Venlo	4/11/2024	Nee		
	gemeente Arnhem	1/31/2024	Nee		
	gemeente Amersfoort	8/21/2024	Nee		
	Gemeente Alblasserdam	10/14/2024	Nee		
	gemeente Diemen	8/1/2024	Nee		
	gemeente West Maas en Waal	1/1/2024	Nee		
	gemeente Heerde	4/4/2024	Nee		
	gemeente Weert	4/19/2024	Nee		
	gemeente Loon op Zand	4/25/2024	Nee		
	Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024	Nee		
	gemeente Middelburg	1/2/2024	Nee		
	gemeente Berkelland	5/29/2024	Nee		
	Gemeente Maashorst	3/3/2025	Nee		
	Gemeente Pekela	7/29/2024	Nee		
	Gemeente Vlieland	8/7/2024	Nee		
	Gemeente Purmerend	5/24/2024	Nee		
	provincie Limburg	2/3/2025	Ja		1 Zwemmen en baden 1 Bodemenergiesysteem 2 Grondwaterbeschermingsgebied 1 Aardwarmte 1 Verbodszone boringen 3 Waterwingebied 10 Grondwaterbeschermingsgebied 2 Verbodszone boringen 1 Grondwater 1 Ontgrondingsactiviteiten 3 Stiltegebied 1 Beperkingengebiedactiviteit 5 Grondwaterbeschermingsgebied 2 Verbodszone boringen 1 Grondverzet 5 Beperkingengebiedactiviteit 1 Houtopstanden 2 Faunabeheer 4 Grondwaterbeschermingsgebied 4 Verbodszone boringen 6 Beperkingengebiedactiviteit 1 Ontgrondingsactiviteiten 4 Grondwaterbeschermingsgebied 3 Verbodszone boringen 1 Ontgrondingsactiviteiten 1 Zwembaden en zwemlocaties 1 Houtopstanden Grondwaterbedreigende 5 activiteiten 1 Ontgrondingsactiviteiten 1 Kabels en leidingen 1 Gedenkteken Tijdelijke verkeersmaatregelen en 1 omleidingsborden 1 Badwaterbassin 1 Wijziging gegevens 1 Beperkingengebiedactiviteit
	provincie Noord-Brabant	1/1/2024	Ja		
	provincie Utrecht	9/1/2024	Ja		
	provincie Overijssel	11/1/2024	Ja		
	provincie Drenthe	2/20/2025	Ja		
	provincie Gelderland	3/3/2025	Ja		
	provincie Groningen	11/23/2024	Ja		
	provincie Flevoland	1/1/2025	Ja		
	provincie Zeeland	1/1/2025	Ja		1 Grondwaterbeschermingsgebied 4 Grondwater 2 Grondwater/uitwisseling energie 2 Sondering 2 Ontgrondingsactiviteiten 2 Herdenkingstekens 1 Sluiscomplex 1 Grondwater 1 Bodemenergiesysteem 1 Vrijheid van meningsuiting 1 Vuurwerk en explosieven 1 Graven/ontgronden Vaste of vloeibare schadelijke 1 stoffen 1 Grond/baggerspecie 1 Meststoffen 1 Afvalstoffen 1 Lozingen 1 Infrastructuur 1 Bouwwerken

			1 Opslagtank/ diverse installaties Productie van papier, karton of 1 hout 1 Drukkerijen 1 Reinigingsactiviteiten Grondwaterbeschermingsgebied
provincie Noord-Holland	3/13/2025	Ja	6 1 Waterwingebied 1 Gedenkteken 1 Natura-2000 1 Kwaliteit zwemlocatie 1 Ontgrondingsactiviteiten 1 Bodem 3 Grondwater 1 Houtopstanden
provincie Fryslân	3/28/2025	Ja	Beperkingengebieden en 2 beheerzone provinciale wegen 2 Grondwaterbeschermingsgebieden 1 Grondwater 1 Gesloten stortplaatsen 1 Beperkingengebiedactiviteit 2 Bouwwerken
provincie Zuid-Holland	2/18/2025	Ja	

Indicatornummer	Indicator
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving

Informatieplicht	Bevoegd gezag	Datum	Van toepassing	Aantal keer	Onderwerp
	gemeente Culemborg	8/14/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Harderwijk	11/11/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Eindhoven	1/2/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Beuningen	3/25/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente De Bilt	1/1/2025	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Someren	4/25/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
	gemeente Zandvoort	1/22/2024	Ja		1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel

Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025	Ja	1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee 1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Vlissingen	1/2/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Haarlem	1/22/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Hilversum	5/13/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Venlo	4/11/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Arnhem	1/31/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 9 Water 1 Beton 1 Fotografisch materiaal 3 Voedsel 1 Parkeergarage 2 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Amersfoort	8/21/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Alblasserdam	10/14/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Diemen	8/1/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente West Maas en Waal	1/1/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage

gemeente Heerde	4/4/2024	Ja	1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee 1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Weert	4/19/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Loon op Zand	4/25/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Middelburg	1/2/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
gemeente Berckeland	5/29/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Maashorst	3/3/2025	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Pekela	7/29/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Vlieland	8/7/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten 1 Sport 3 Vee
Gemeente Purmerend	5/24/2024	Ja	1 Wijziging gegevens 2 Geluid 8 Water 1 Opslaan van goederen 1 Fotografisch materiaal 2 Voedsel 1 Parkeergarage 1 Traditioneel schieten

			1 Sport 3 Vee
provincie Limburg	2/3/2025	Ja	1 Wateronttrekkingsactiviteit 1 Verbodszone boringen
provincie Noord-Brabant	1/1/2024	Ja	1 Wateronttrekkingsactiviteit 1 Ongewoon voorval 1 Grondwaterbeschermingsgebieden 1 Verbodszone boringen 3 Grondwater 1 Grondwaterbeschermingsgebieden 5 Grondwater 1 Faunabeheer 1 Kabels en leidingen 2 Grondwater 1 Water lozing 2 Beperkingengebiedactiviteit 1 Ongewoon voorval 1 Kabels en leidingen 3 Afwijking omgevingsplan 1 Faunabeheer 1 Wildbeheer 1 Houtopstanden 1 Grondwater 1 Bodem 1 Kabels en leidingen 1 Ongewoon voorval
provincie Utrecht	9/1/2024	Ja	
provincie Overijssel	11/1/2024	Ja	
provincie Drenthe	2/20/2025	Ja	
provincie Gelderland	3/3/2025	Ja	
provincie Groningen	11/23/2024	Nee	
provincie Flevoland	1/1/2025	Ja	1 Stillegebieden 4 Grondwater 1 Ongewoon voorval 1 Grondwater 1 Uitvoerder en milieukundige begeleider 1 Zorgplicht zwemlocaties 4 Grondwater 1 Gesloten stortplaatsen 1 Vaarwegen 1 Provinciale wegen 2 Bodemenergiesystemen 1 Kwaliteit zwemlocatie 3 Bodem 3 Grondwater 2 Gesloten stortplaatsen 1 Infrastructuur 1 Fysieke leefomgeving 5 Grondwaterbeschermingsgebieden 1 Gesloten stortplaatsen 1 Provinciale vaarwegen 2 Provinciale wegen 2 Grondwaterkwaliteit
provincie Zeeland	1/1/2025	Ja	
provincie Noord-Holland	3/13/2025	Ja	
provincie Fryslân	3/28/2025	Ja	
provincie Zuid-Holland	2/18/2025	Ja	

Indicatornummer	Indicator	
30	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving	
Regels waarin bruidsschat is opgenomen	Bevoegd gezag	Datum
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Culemborg	8/14/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Harderwijk	11/11/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Eindhoven	1/2/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Beuningen	3/25/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente De Bilt	1/1/2025
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Someren	4/25/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Zandvoort	1/22/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Vlissingen	1/2/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Haarlem	1/22/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Hilversum	5/13/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Venlo	4/11/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Arnhem	1/31/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Amersfoort	8/21/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Alblasserdam	10/14/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Diemen	8/1/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente West Maas en Waal	1/1/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Heerde	4/4/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Weert	4/19/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Loon op Zand	4/25/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Middelburg	1/2/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	gemeente Berkelland	5/29/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Maashorst	3/3/2025
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Pekela	7/29/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Vlieland	8/7/2024
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Gemeente Purmerend	5/24/2024
46 Waterschap Zuiderzeeland		11/6/2023
70 waterschap De Dommel		11/30/2023
25 Waterschap Amstel, Gooi en Vecht		4/15/2024
67 Waterschap Hunze en Aa's		7/18/2024
26 Wetterskip Fryslân		9/5/2024
56 Waterschap Drents Overijsselse Delta		9/16/2024
75 Waterschap Rijn en IJssel		9/16/2024
72 Waterschap Aa en Maas		10/21/2024
58 Hoogheemraadschap van Rijnland		10/27/2024
59 Waterschap Vechtstromen		10/31/2024
71 Waterschap Hollandse Delta		11/11/2024
16 Waterschap Rivierenland		11/20/2024
42 Hoogheemraadschap van Delfland		11/28/2024
39 Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard		11/29/2024
0 Waterschap Noorderzijlvest		12/2/2024
63 Waterschap Vallei en Veluwe		12/16/2024
69 Waterschap Limburg		12/18/2024
68 Waterschap Brabantse Delta		12/23/2024
69 Waterschap Scheldestromen		12/16/2024
57 Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier		12/18/2024
18 Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden		12/20/2024

Indicatornummer	Indicator
31	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving

Regels waarin bruidsschat is gewijzigd	Bevoegd gezag	Datum
Geen	gemeente Culemborg	8/14/2024
Geen	gemeente Harderwijk	11/11/2024
Geen	gemeente Eindhoven	1/2/2024
Geen	gemeente Beuningen	3/25/2024
Geen	gemeente De Bilt	1/1/2025
Geen	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024
Geen	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024
Geen	gemeente Someren	4/25/2024
Geen	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024
Geen	gemeente Zandvoort	1/22/2024
Geen	Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025
Geen	Gemeente Vlissingen	1/2/2024
Geen	Gemeente Haarlem	1/22/2024
Geen	Gemeente Hilversum	5/13/2024
Geen	Gemeente Venlo	4/11/2024
Geen	gemeente Arnhem	1/31/2024
Geen	gemeente Amersfoort	8/21/2024
Geen	Gemeente Alblasserdam	10/14/2024
Geen	gemeente Diemen	8/1/2024
Geen	gemeente West Maas en Waal	1/1/2024
Geen	gemeente Heerde	4/4/2024
Geen	gemeente Weert	4/19/2024
Geen	gemeente Loon op Zand	4/25/2024
Geen	Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024
Geen	gemeente Middelburg	1/2/2024
Geen	gemeente Berckelland	5/29/2024
Geen	Gemeente Maashorst	3/3/2025
Geen	Gemeente Pekela	7/29/2024
Geen	Gemeente Vlieland	8/7/2024
Geen	Gemeente Purmerend	5/24/2024
13	Waterschap Zuiderzeeland	11/6/2023
5	waterschap De Dommel	11/30/2023
20	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	4/15/2024
0	Waterschap Hunze en Aa's	7/18/2024
30	Wetterskip Fryslân	9/5/2024
9	Waterschap Drents Overijsselse Delta	9/16/2024
0	Waterschap Rijn en IJssel	9/16/2024
3	Waterschap Aa en Maas	10/21/2024
1	Hoogheemraadschap van Rijnland	10/27/2024
3	Waterschap Vechtstromen	10/31/2024
1	Waterschap Hollandse Delta	11/11/2024
42	Waterschap Rivierenland	11/20/2024
19	Hoogheemraadschap van Delfland	11/28/2024
17	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	11/29/2024
1	Waterschap Noorderzijlvest	12/2/2024
2	Waterschap Vallei en Veluwe	12/16/2024
4	Waterschap Limburg	12/18/2024
2	Waterschap Brabantse Delta	12/23/2024
2	Waterschap Scheldestromen	12/16/2024
6	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	12/18/2024
39	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	12/20/2024

Indicatornummer	Indicator
32	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving

Regels waarin bruidsschat niet opgenomen	Bevoegd gezag	Datum
Geen	gemeente Culemborg	8/14/2024
Geen	gemeente Harderwijk	11/11/2024
Geen	gemeente Eindhoven	1/2/2024
Geen	gemeente Beuningen	3/25/2024
Geen	gemeente De Bilt	1/1/2025
Geen	gemeente Sint-Michielsgestel	1/1/2024
Geen	gemeente Rijssen-Holten	6/22/2024
Geen	gemeente Someren	4/25/2024
Geen	gemeente Dijk en Waard	3/20/2024
Geen	gemeente Zandvoort	1/22/2024
Geen	Gemeente Haarlemmermeer	1/9/2025
Geen	Gemeente Vlissingen	1/2/2024
Geen	Gemeente Haarlem	1/22/2024
Geen	Gemeente Hilversum	5/13/2024
Geen	Gemeente Venlo	4/11/2024
Geen	gemeente Arnhem	1/31/2024
Geen	gemeente Amersfoort	8/21/2024
Geen	Gemeente Alblasserdam	10/14/2024
Geen	gemeente Diemen	8/1/2024
Geen	gemeente West Maas en Waal	1/1/2024
Geen	gemeente Heerde	4/4/2024
Geen	gemeente Weert	4/19/2024
Geen	gemeente Loon op Zand	4/25/2024
Geen	Gemeente Noardeast-Fryslân	10/21/2024
Geen	gemeente Middelburg	1/2/2024
Geen	gemeente Berkelland	5/29/2024
Geen	Gemeente Maashorst	3/3/2025
Geen	Gemeente Pekela	7/29/2024
Geen	Gemeente Vlieland	8/7/2024
Geen	Gemeente Purmerend	5/24/2024
	15 Waterschap Zuiderzeeland	11/6/2023
	0 waterschap De Dommel	11/30/2023
	30 Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	4/15/2024
	8 Waterschap Hunze en Aa's	7/18/2024
	19 Wetterskip Fryslân	9/5/2024
	9 Waterschap Drents Overijsselse Delta	9/16/2024
	0 Waterschap Rijn en IJssel	9/16/2024
	0 Waterschap Aa en Maas	10/21/2024
	16 Hoogheemraadschap van Rijnland	10/27/2024
	13 Waterschap Vechtstromen	10/31/2024
	3 Waterschap Hollandse Delta	11/11/2024
	17 Waterschap Rivierenland	11/20/2024
	14 Hoogheemraadschap van Delfland	11/28/2024
	19 Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	11/29/2024
	74 Waterschap Noorderzijlvest	12/2/2024
	9 Waterschap Vallei en Veluwe	12/16/2024
	1 Waterschap Limburg	12/18/2024
	4 Waterschap Brabantse Delta	12/23/2024
	3 Waterschap Scheldestromen	12/16/2024
	12 Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	12/18/2024
	18 Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	12/20/2024

Voorkeursbeslissing	Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum	Onderwerp
Voorkeursbeslissing	gemeente Culemborg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Harderwijk	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Eindhoven	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Bovenlagen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente De Bilt	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Sint Michielsgestel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Rijssen-Holten	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Someren	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Dijk en Waard	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Zandvoort	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Haarlemmermeer	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Vianen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Haarlem	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Hilversum	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Venlo	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Arnhem	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Amersfoort	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Alblaszardam	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Dieren	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente West-Maas en Waal	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Heerde	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Weert	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Loon op Zand	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Noordwest-Fryslân	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Middelburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Berckelland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Maasvlucht	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Pekela	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Vrieland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Puntland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Bevoegd gezag - provincies			
	Drenthe	Nee	n.v.t.	Kennismaking terinzagelegging ontwerp-projectbesluit Optimalisatie Waterberging De Oolden
	Flevoland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Friesland (officieel: Fryslân)	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gelderland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Groningen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Limburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Noord-Brabant	Nee	n.v.t.	Kennismaking voornemen en participatie oerjectbesluit Natura 2000 Dommelval
	Noord-Holland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Overijssel	Nee	n.v.t.	Kennismaking ontwerp-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
				Provincie Overijssel terinzagelegging ontwerp-projectbesluit Engbertsdijkswaen - interne maatregelen, gecoördineerde ontwerp omgevingsvergunning ongrondsmatigheid en gecoördineerde ontwerp omgevingsvergunning water
		Nee	n.v.t.	Provincie Overijssel terinzagelegging Ontwerp-projectbesluit Herstel Landgoederen
	Utrecht	Nee	n.v.t.	Oldenzaal
	Zeealand	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Zuid-Holland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Bevoegd gezag - waterschappen			
	Waterschap Noorderliefde	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Friesland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Hunze en Aa's	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Drents-Overijsselse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Vechtstroom	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Veluwe en Veluwe	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Rijn en IJssel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	3/20/2025	Projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek (wordt niet geproven over een voorkeursbeslissing)
		Nee	n.v.t.	Kennismaking ontwerp projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek
		Nee	n.v.t.	Ontwerp projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer - Bestuursplan
	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Rijnland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Delfland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Rivierland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Hollandse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Scheldtstroom	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Brabantse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap De Dommel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Aa en Maas	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Limburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Zuidereeland	Nee	n.v.t.	n.v.t.

Indicatornummer	Indicator
59	Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken

Voorkeursbeslissing	Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum	Onderwerp
	gemeente Culemborg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Harderwijk	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Eindhoven	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Beuvingen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente De Bilt	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Sint-Michielsgestel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Nijzen-Hoiten	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Someren	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Dijk en Waard	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Zandvoort	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Haarlemmermeer	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Vlisungen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Haarlem	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Hilversum	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Venlo	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Arnhem	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Amersfoort	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Alblasersdam	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Diemen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente West Maas en Waal	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Heerde	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Weert	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Loon op Zand	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Middelburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	gemeente Berkelland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Maashorst	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Pekela	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Viesland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeente Purmerend	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Bevoegd gezag - provincies			
	Drenthe	Nee	n.v.t.	Kennitgeving terinzagelegging ontwerp-projectbesluit Optimalisatie Waterberging De
	Friesland	Nee	n.v.t.	Onlanden
	Friesland (officieel: Fryslân)	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Gelderland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Groningen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Limburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Noord-Brabant	Nee	n.v.t.	Kennitgeving voornemen en participatie
	Noord-Holland	Nee	n.v.t.	projectbesluit Natura 2000 Dommeldal
	Overijssel	Nee	n.v.t.	Kennitgeving ontwerp-projectbesluit
				Duurzaamheidsroute A35
				Provincie Overijssel terinzagelegging ontwerp
				projectbesluit Engbertsdijkavenen – interne
				maatregelen, gecoördineerde ontwerp
				omgevingsvergunning ongrondslgactiviteit en
				gecoördineerde ontwerp omgevingsvergunning
		Nee	n.v.t.	water
				Provincie Overijssel terinzagelegging Ontwerp-
				projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal
	Utrecht	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Zeeland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Zuid-Holland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Bevoegd gezag - waterschappen			
	Waterschap Noordrijnvest	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterskip Fryslân	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Hunze en Aa's	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Drents Overijsselse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Vechtstromen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Vallei en Veluwe	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Rijn en IJssel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
				Projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld – Klaphek
	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	3/20/2025	(wordt geen voorkeursbeslissing genomen)
		Nee	n.v.t.	Kennitgeving ontwerp projectbesluit
				Dijkversterking Jaarsveld – Klaphek
				Ontwerp projectbesluit Dijkversterking
				Culemborgse Veer – Beatrijsluis
	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Rijnland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Delfland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Rivierland	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Hollandse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Scheldtstromen	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Brabantse Delta	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap De Dommel	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Aa en Maas	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Limburg	Nee	n.v.t.	n.v.t.
	Waterschap Zuiderzeeland	Nee	n.v.t.	n.v.t.

Indicatornummer	Indicator	Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken
Projectbesluit	Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee Datum Onderwerp
	gemeente Eindhoven	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Hardwijk	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Eindhoven	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Beuningen	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente De Bilt	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Sint-Michielsgestel	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Nieuw-Helten	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Someren	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Dijk en Waard	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Sandvoort	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Haarenmermeer	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Vissungen	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Haaren	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Hilversum	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Venlo	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Arnhem	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Amersfoort	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Allasserdam	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Dieren	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente West Maas en Waal	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente IJzerde	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Weert	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Loon op Zand	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Noordoost-Fryslân	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Middelburg	Nee n.v.t. n.v.t.
	gemeente Berkelland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Maashorst	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Pekela	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Vlieland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gemeente Purmerend	Nee n.v.t. n.v.t.
	Bevoegd gezag - provincies	
	Drenthe	Nee n.v.t. Kennisgeving terinzagelegging ontwerp-projectbesluit
	Flevoland	Nee n.v.t. Optimalisatie Waterberging De Omlanden
	Friesland (officieel: Fryslân)	Nee n.v.t. n.v.t.
	Gelderland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Groningen	Nee n.v.t. n.v.t.
	Limburg	Nee n.v.t. n.v.t.
	Noord-Brabant	Nee n.v.t. Kennisgeving voornemen en participatie projectbesluit
	Noord-Holland	Nee n.v.t. Natura 2000 Dommeldal
	Overijssel	Nee n.v.t. Kennisgeving ontwerp-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
		Provincie Overijssel terinzagelegging ontwerp projectbesluit
		Engelstrijdveenen – interne maatregelen, geïntegreerde ontwerp omgevingsvergunning ontgrondingsactiviteit en geïntegreerde ontwerp omgevingsvergunning water
		Provincie Overijssel terinzagelegging Ontwerp-projectbesluit
	Utrecht	Nee n.v.t. Herstel Landgoederen Oldenzaal
	Zeealand	Nee n.v.t. n.v.t.
	Zuid-Holland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Bevoegd gezag - waterschappen	
	Waterschap Noorderzijlvest	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Fryslân	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Hunze en Aa's	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Drents Overijsselse Delta	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Veichstroom	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Vallei en Veluwe	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Rijn en IJssel	Nee n.v.t. n.v.t.
	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Ja 3/20/2025 (Ontwerp) Projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld – Klaphoeke (wordt toegevoegd in de motivering van het projectbesluit)
		Kennisgeving ontwerp projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld – Klaphoeke
		Ontwerp projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Bestvaluis
	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Nee n.v.t. n.v.t.
	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Nee n.v.t. n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Rijnland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Delfland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Rivierland	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Hollandse Delta	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Scheldtstromen	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Brabantse Delta	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap De Ommel	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Aa en Maas	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Limburg	Nee n.v.t. n.v.t.
	Waterschap Zuiderland	Nee n.v.t. n.v.t.

Indicatornummer	Indicator
-----------------	-----------

65 Aantal onteigeningsbeschikkingen

Onteigeningsbeschi
kking

Bevoegd gezag

Grondslag

Datum

Beoogde vorm van ontwikkeling

Ja

Moerdijk

Bestemmingsplan

2/12/2025

Aanleg Randweg en het treffen van
aanvullende verkeersmaatregelen

Indicatornummer	Indicator
67	Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak

Kostenverhaal	Bevoegd gezag	Zonder tijdvak ja nee	Datum
	gemeente Culemborg	Nee	n.v.t.
	gemeente Harderwijk	Nee	n.v.t.
	gemeente Eindhoven	Nee	n.v.t.
	gemeente Beuningen	Nee	n.v.t.
	gemeente De Bilt	Nee	n.v.t.
	gemeente Sint-Michielsgestel	Nee	n.v.t.
	gemeente Rijssen-Holten	Nee	n.v.t.
	gemeente Someren	Nee	n.v.t.
	gemeente Dijk en Waard	Nee	n.v.t.
	gemeente Zandvoort	Nee	n.v.t.
	Gemeente Haarlemmermeer	Nee	n.v.t.
	Gemeente Vlissingen	Nee	n.v.t.
	Gemeente Haarlem	Nee	n.v.t.
	Gemeente Hilversum	Nee	n.v.t.
	Gemeente Venlo	Nee	n.v.t.
	gemeente Arnhem	Nee	n.v.t.
	gemeente Amersfoort	Nee	n.v.t.
	Gemeente Alblasterdam	Nee	n.v.t.
	gemeente Diemen	Nee	n.v.t.
	gemeente West Maas en Waal	Nee	n.v.t.
	gemeente Heerde	Nee	n.v.t.
	gemeente Weert	Nee	n.v.t.
	gemeente Loon op Zand	Nee	n.v.t.
	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nee	n.v.t.
	gemeente Middelburg	Nee	n.v.t.
	gemeente Berkelland	Nee	n.v.t.
	Gemeente Maashorst	Nee	n.v.t.
	Gemeente Pekela	Nee	n.v.t.
	Gemeente Vlieland	Nee	n.v.t.
	Gemeente Purmerend	Nee	n.v.t.

Indicatornummer	Indicator
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?

Omgevingswaarde	Onderwerp	Subonderwerp	Soepeler of strenger
Bevoegd gezag <i>LET OP: alleen provincies hebben hier nog gebruik van gemaakt</i>			
Bevoegd gezag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Culemborg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Harderwijk	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Eindhoven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Beuningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente De Bilt	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Sint-Michielsgestel	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Rijssen-Holten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Someren	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Dijk en Waard	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Zandvoort	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Haarlemmermeer	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Vliissingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Haarlem	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Hilversum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Venlo	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Arnhem	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Amersfoort	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Alblasserdam	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Diemen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente West Maas en Waal	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Heerde	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Weert	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Loon op Zand	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Noardeast-Fryslân	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Middelburg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gemeente Berkelland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Maashorst	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Pekela	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Vlieland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeente Purmerend	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bevoegd gezag - provincies			
Drenthe	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Flevoland	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Friesland (officieel: Fryslân)	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Waterkwantiteit (kans op overstroming)	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Gelderland	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Groningen	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Waterkwantiteit (kans op overstroming)	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Limburg	Geluid	Gecumuleerd geluid	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Noord-Brabant	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	n.v.t.	n.v.t.
Noord-Holland	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Overijssel	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Utrecht	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Zeeland	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Zuid-Holland	Luchtkwaliteit	n.v.t.	n.v.t.
	Zwemwater	n.v.t.	n.v.t.
	Grond- en opp.water	Regionale waterkeringen	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
		Wateroverlast (kans op overstroming)	n.v.t. want geen basis omgevingswaarde in Ow of Bkl.
Bevoegd gezag - waterschappen			
Waterschap Noorderzijlvest	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Wetterskip Fryslan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Hunze en Aa's	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Drents Overijsselse Delta	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Vechtstromen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Vallei en Veluwe	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Rijn en IJssel	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogheemraadschap van Rijnland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogheemraadschap van Delfland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Rivierenland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Hollandse Delta	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Scheldestromen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Waterschap Brabantse Delta	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap De Dommel	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Aa en Maas	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Limburg	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschap Zuiderzeeland	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Indicatornummer	Indicator
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?

Maatwerkvoorschri ft	Bevoegd gezag	Soepeler of strenger	Datum
-------------------------	---------------	----------------------	-------

Indicatornummer	Indicator	
71	Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?	
Vergunningvoorsch rift	Bevoegd gezag	Soepeler of strenger

Indicatornummer	Indicator
-----------------	-----------

72

Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?

Aanvraag
gelijkwaardige
maatregel

Bevoegd gezag

Verleend of geweigerd

Aan
Van

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
DG Ruimtelijke Ordening

nota

Aanbieding Rapportage 2024 - Monitor Werking
Omgevingswet - Rapportage 2024

BESLISNOTA

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000422536

Datum
1 juli 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
ADS, CZW

Bijlage(n)
9

Aanleiding

Met deze rapportage informeert u de Eerste en Tweede Kamer over de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2024. Vanuit uw stelselverantwoordelijkheid voert u deze monitor uit. Met de jaarlijkse rapportages vanuit deze monitor voorziet u de Kamers, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. In uw aanbiedingsbrief gaat u in op de vijf beschrijvende conclusies uit de rapportage. Als bijlagen bij de rapportage stuurt u de drie aan de rapportage onderliggende onderzoeksrapporten mee naar beide Kamers.

Geadviseerd besluit

- U wordt gevraagd akkoord te gaan met de rapportage en de aanbiedingsbrief te ondertekenen voor verzending aan de Eerste en Tweede Kamer.

Kern

- Met deze rapportage voorziet u de Kamers, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet.
- De rapportage over het jaar 2024 laat zien dat de transitie naar het nieuwe stelsel in volle gang was. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar nog niet volledig benut.
- In uw aanbiedingsbrief benadrukt u het belang van het benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt.

Toelichting

De Monitor Werking Omgevingswet wordt door u uitgevoerd. De bevindingen vanuit de monitor worden gepresenteerd in een jaarlijkse rapportage en hebben betrekking op beschrijvende informatie over het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, de bijdrage van het gebruik van die instrumenten aan het behalen van de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de nieuwe manier van werken die hierbij nodig is. Andere aspecten van de stelselherziening, zoals financiële effecten en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), worden elders gemonitord (zie onderaan).

De rapportage is opgesteld in nauwe samenwerking met de werkgroep, waar onder andere het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de koepels van

medeoverheden onderdeel van zijn. De rapportage is daarnaast afgestemd met het BO VRO.

Onze referentie
2025-0000422536

Datum
1 juli 2025

De monitor kent kwantitatieve informatie op basis van **alle** gegevens uit het DSO, en kwalitatieve informatie op basis van selecties van bevoegde gezagen.

De rapportage over het jaar 2024 kent vijf beschrijvende conclusies:

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt
2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt
3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-dan de omgevingsplanwijziging
4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na
5. Bevoegde gezagen ervaren geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Hieronder worden deze conclusies kort toegelicht:

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt

Uit de monitor blijkt dat de overheden die met de Omgevingswet werken in 2024 alle kerninstrumenten in zekere mate in gebruik hebben genomen. Vaak hebben zij echter geen versie van die instrumenten die aan alle inhoudelijke en technische eisen van de Omgevingswet voldoet. Met name voor gemeenten is dit niet onverwacht in het licht van de termijn die zijn daarvoor hebben, zo hebben zij bijvoorbeeld tot 2027 de tijd voor de omgevingsvisie en tot 2032 voor hun omgevingsplan.

2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt

De uitvoering was in 2024 in volle gang en is zonder grote knelpunten verlopen. De nieuwe mogelijkheid tot het meervoudig aanvragen van omgevingsvergunningen wordt gebruikt, óók voor de onder de Omgevingswet gesplitste technische en ruimtelijke bouwactiviteit.

3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-dan de omgevingsplanwijziging

Gemeenten maken relatief veel gebruik van de BOPA-vergunning. De BOPA-vergunning is in sommige situaties een alternatief voor een omgevingsplanwijziging bij het mogelijk maken van een activiteit die in strijd is met het omgevingsplan. Uit de monitor blijkt óók dat gemeenten in 2024 beperkt (inhoudelijke) omgevingsplanwijzigingen vaststelden. Hieruit kan opgemaakt worden dat gemeenten de voorkeur hadden voor de BOPA-vergunning. De BOPA-vergunning kent echter wel beperkingen, zo is het toepassingsbereik beperkt tot de activiteit waar een aanvraag voor gedaan wordt. Met een omgevingsplanwijziging kan juist wel in één keer voor meerdere activiteiten en initiatieven in de toekomst regels gesteld worden.

4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na

Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat de bij het onderzoek betrokken overheden de verbeterdoelen zoals door de wetgever beoogd herkennen en die ook nastreven.

De verbeterdoelen zijn:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht,
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Onze referentie
2025-0000422536

Datum
1 juli 2025

Zoals verwacht ervaren zij dat de verbeterdoelen in de praktijk nog niet volledig zijn gerealiseerd in 2024, maar zij onderschrijven de doelen wel.

5. Geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Ook blijkt uit het kwalitatieve onderzoek dat de betrokken overheden geen grote knelpunten zien bij het bereiken van de verbeterdoelen. Aan de operationele kant van de implementatie ervaren sommige van hen in 2024 wel technische problemen met het DSO.

De bij het onderzoek betrokken overheden ervaren op sommige punten nog wel onzekerheden. Zo vragen zij zich af hoe de samenhangende benadering van de leefomgeving zich gaat ontwikkelen. Ook geven zij aan dat de nieuwe vormen van lokaal maatwerk die de Omgevingswet biedt in de praktijk soms nog tot onduidelijkheid leiden.

Overige monitoring en evaluatie van de Omgevingswet

De Monitor Werking Omgevingswet voorziet naast de Kamers en de overheden die werken met de Omgevingswet óók de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie. De evaluatiecommissie gebruikt deze informatie bij de wetsevaluatie. Ook reflecteert zij jaarlijks op de rapportages vanuit de monitor. Tevens biedt de evaluatiecommissie jaarlijks haar eigen reflectierapport aan mij aan. De evaluatiecommissie biedt in 2029 de integrale wetsevaluatie aan.

De scope van de Monitor Werking Omgevingswet beperkt zich tot de werking van het stelsel en het instrumentarium van de wet. Naast deze monitor lopen er verschillende andere monitors die betrekking hebben op andere aspecten van de Omgevingswet hebben. De interbestuurlijke financiële monitoring geeft informatie over de financiële impact van de Omgevingswet. Eerder bood u het 'Onderzoek actualisatie transitiekosten' en de 'Nulmeting structurele taken' vanuit deze monitor aan de Kamers aan. Eind dit jaar ontvangt u de eerste integrale financiële evaluatie. De monitoring van het DSO geeft informatie over de werking van het DSO en het functioneren van verschillende ketens, bijvoorbeeld vanuit het Interbestuurlijk Ketentesten (IKT). Via uw voortgangsbrieven houdt u de Kamers hierover op de hoogte. Ook wordt er gewerkt aan de toegezegde invoeringstoets, waarvan u de resultaten verwacht te kunnen delen begin 2026. De monitoring op de maatschappelijke doelen van de wet – de balans tussen benutten en beschermen – is onderdeel van de Monitor Nationale Omgevingsvisie (MONOVI). Medio 2026 ontvangt u vanuit deze monitor de derde vervolgmeting.

Bijlagen

Volgnummer	Naam
1a	Aanbiedingsbrief Eerste Kamer
1b	Aanbiedingsbrief Tweede Kamer
2	Monitor Werking Omgevingswet – Rapportage 2024
3	Bijlage 2 – Eindrapportage kwantitatieve monitoring 2024 – TBO Kadaster
4	Bijlage 3a – Eindrapportage kwalitatief onderzoek 2024 – RHDHV
5	Bijlage 3b – detailgegevens kwalitatief onderzoek 2024 - RHDHV
6	Bijlage 3c – aanvullende informatie 2024 – RHDHV
7	Bijlage 4a – Eindrapportage tekstanalyseonderzoek – Arcadis
8	Bijlage 4b – detailgegevens tekstanalyseonderzoek - Arcadis

Onze referentie

2025-0000422536

Datum

1 juli 2025